

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

ISSN 1800-5179

Čestit Božić i Nova godina

GODINA III

*

BROJ 18

*

STUDENI-PROSINAC 2005.

Zagreb

...grad s pričom...

I drugi gradovi kao i Zagreb, imaju staro i novo lice, spomenike prošlosti i radost mladost ali gradovi se, poput ljudi, razlikuju dušom i izgledom, onim posebnim šarmom i neposrednošću koji ih čine osobitima.

Zagreb je poseban grad, nikad do kraja ispričana priča kojoj i vi dodajete svoju čaroliju. Jednostavno, Zagreb ima dušu. A vi, vi imate Zagreb...

Ujutro ili u smiraj dana na nekom od zagrebačkih trgova ili u tišini Gornjega grada... vi ćete shvatiti da vas sa Zagrebom vežu neke osobite veze. Tko bi znao kada se, u kojem trenutku, događa ta kemija osobitih i zauvijek zapisanih susreta. Tek znamo, Zagreb je s vama i u vama, u vašem spomenaru i srcu. A vi, ako i spremate kovčeg i navješćujete rastanak, nikada nećete doista posve otići jer ima ljudi, gradova i mjesta kojima smo, i kad izustimo zbogom, rekli tek – doviđenja.

„HRVATSKI GLASNIK“

K o t o r

Časopis izlazi svaka
dva mjeseca.

„Hrvatski glasnik“ je upisan u
evidenciju javnih glasila kod
Republičkog sekretarijata za
informacije RCG pod red. br.
04/01-1828 od 31.12.2002. g.

Časopisu je dodijeljen
međunarodni standardni broj
za serijske publikacije ISSN
1800-5179, koji je otisnut u
gornjem desnom uglu korica.

Adresa:

Stari grad, Pjaca od kina
85330 Kotor

Telefon:

+381 (0)82 304 232

Fax:

+381 (0)82 304 233

E-mail:

hgd-kotor@cg.yu

Web:

<http://www.hgdcg-kotor.org>

Žiroračun:

510-4741-76

Osnivač:

HRVATSKO GRAĐANSKO
DRUŠTVO CRNE GORE
K o t o r

Predsjednik dr. Ivan Ilić

Glavni urednik:

Tripo Schubert

Tehnički urednik:

Dario Musić

Lektor:

Prof. Ivo Herenčić

Fotografije:

Dario Musić
Foto Parteli
Pomorski muzej Crne Gore

Kompjuterski dizajn:

„TRICEN“, Kotor

Tisak:

„Biro Konto“, Igalo

Naklada:

800 primjeraka

Cijena:

1,00 €

Godina raspleta

Ušli smo u godinu koja se može nazvati „Godinom D“, godinu u tijeku koje bi mogle biti donesene povijesne odluke.

Podsjetimo se:

Staroj državi Crnoj Gori kojoj su temelji još u doba najstarije crnogorske dinastije Vojislavljevića IX.–XII. stoljeća, tj. njezinom prvom kralju Mihailu, papa se Grgur VII. već 1079. obraća „...Michaeli Sclavorum regi...“.

U slijedećim stoljećima, u neprestanoj borbi država, Duklja–Zeta–Crna Gora, gubila je i ponovno uspostavljala svoju samostalnost.

Konačno, na Berlinskom kongresu 1878., Crna Gora dobija i formalnopravno međunarodno priznanje poslije kojeg počinje svoj ubrzani ali teški put ka modernoj i građanskoj državi.

Taj proces je prekinut odlukom tzv. Podgoričke skupštine 1918. godine, kad Crna Gora gubi samostalnost.

Slijedećih 88 godina Crnogorci žive u sastavu raznih državnih formacija (Kraljevine SHS, Kraljevine Jugoslavije, FNRJ, SFRJ, SRJ) i najzad u, Ustavnom poveljom vremenski ograničenoj, državnoj zajednici, koja se trenutno naziva Državnom zajednicom Srbije i Crne Gore.

Unatoč svemu, crnogorski narod je opstao. Ali što je čovjek bez svojega doma? Što je narod bez svoje države?

Današnji naraštaj u Crnoj Gori u velikoj većini razumije kako je državna samostalnost Crne Gore uvjet crnogorske slobode, uvjet Crnoj Gori konačno vratiti se tamo gdje pripada. A to je: prvo sebi samoj, pa tek onda Europi!

Većina građana Crne Gore, vođena pozitivnom energijom tolerantnosti i suradnje, bezrezervno opredijeljena za demokraciju, skladne multietničke i multikonfesionalne odnose, odlučna je u postizanju suvremenih evropskih standarda u svim oblastima društva i odlučna u ostvarenju svojega prava na Referendum.

U 2006. godini, taj Referendum će se i organizirati, na transparentan i demokratski, od Europe nadgledan način, kada će sami građani Crne Gore slobodno odlučiti u kakvoj državi žele živjeti, što predstavlja najdemokratskiji način odlučivanja. Nakon toga predstoji nastavak započetih aktivnosti oko pridruživanja europskoj obitelji država.

Malo tko više sumnja kako će Crna Gora u uvjetima svoje potpune odgovornosti za vlastitu sudbinu, kada, dakle, krene vlastitim putem, pokazati pravi uspjeh na planu cjelokupne modernizacije, reformi i europskih integracija.

I koliko god Europska unija imala konstitutivnih zvjezdica, 2006. godina će nam reći hoće li još jedna „pridružena“ europska zvjezdica postati i zvijezda Crne Gore.

A kada se to dogodi, onda će se brže otkloniti i pitanje zakonski zajamčenih prava i zaštite manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

I po tome će 2006. biti povijesna godina jer će i naša mala hrvatska zajednica po prvi put u svojoj povijesti imati i svoga legitimnog predstavnika u Parlamentu Crne Gore.

A Crna Gora, koja je u svom dugom povijesnom hodu stvarana i stvorena kao skladna viševjerska i višenacionalna država, koja je tu svoju raznovrsnost smatrala svojim bogatstvom, tada će taj svoj stav moći i pretočiti u djelo, na moderan i suvremenoj Europi, čiji će dio postati, primjeren način.

VD Urednik

Uredništvo „Hrvatskog glasnika“ svojim
čitateljicama i članicama Društva čestita
1#. veljače, Valentinovo - Dan zaljubljenih

Prednja strana korica: Kolaž fotografija posvećen pomorskom bratstvu Milošević: palača Miloševića u Dobroti; jedrenjak „Nemirna“; znameniti Miloševići: Ilija (1848.–1919.), astronom (gore lijevo); Luka (1881.–1968.), brodovlasnik i pomorski kapetan (gore desno); Miloš (1920.), povjesničar (dolje lijevo).

Zadnja strana korica: Fotografije događaja koji su obilježili proteklo dvomjesečje: Božićni koncerti u Kotoru i Baru (gore); Tripundanske svečanosti (sredina); Tripundanska večer (dolje).

U povodu Božićnih blagdana održani brojni koncerti u Kotoru

Raspjevani prosinac

■ Gostovanjem vokalno instrumentalnih sastava iz Hrvatske uveličani Božićni blagdani, organizirani brojni koncerti u Kotoru i gostovanja u Tivtu, Lastvi, Baru i Dubrovniku ■

Mjesec prosinac 2005. će se pamti po velikom broju koncerata u povodu Božićnih blagdana koji su se održali u Kotoru u katedrali sv. Tripuna, u koncertnoj dvorani sv. Duh i u Centru za kulturu, pa podimo redom:

Mlade dubrovačke glazbenice darivaju Kotoranima koncert klasične glazbe pod nazivom „Večer violina“, koji je održan u katedrali sv. Tripuna (10.12.2005.) a u organizaciji kotorske Biskupije. Tri mlade glazbenice, **Mia Poljanić, Elvira Galiouline i Simona Belatti**, izveli su, između ostalog, sentimentalnu baladu od B. Brittena, Gavotu od A. Glazunova i Ave Mariju od F. Schuberta.

Prošlogodišnji nastup jednog od najboljih vokalnih sastava Hrvatske „Vokalisti Salone“ u Kotoru nagrađen je velikim aplauzom i ispraćen pozivom „Dodite nam ponovo“. Njihov ovogodišnji koncert, u organizaciji INA Crna

Mia, Elvira i Simona iz Dubrovnika

Gora, održan je u katedrali sv. Tripuna 16.12.2005. uz brojne posjetitelje kojih nije omelo ni loše vrijeme.

„Hrvatsko građansko dru-

štvo Crne Gore“ – Kotor, svake godine organizira Božićne koncerte uz pomoć Hrvatske matice iseljenika podružnice Split. Ove godine za stanov-

nike Kotora, Tivta i okolnih mjesta priređen je 16.12.2005. godine koncert gradskog zbora „Brodosplit“, kojim je dirigirao **Vlado Sukno**, profesor na Umjetničkoj akademiji u Splitu. Koncert se održao u prepunoj katedrali sv. Tripuna. Drugog dana koncert je održan i u Baru, u prelijepom ambijentu Centra lijepih umjetnosti „Princeza Ksenija“, a u organizaciji barske podružnice HGDCG-a. Na repertoaru su bili pučki napjevi u aranžmanu V. Sukna posvećeni Božićnim blagdanima, kao i nekoliko poznatih napjeva „Misus venit“, „Tiha noć“, „Adeste Fideles“, „Joy to the world“...

Kotorska limena glazba već tradicionalno organizira koncert u vrijeme božićnih blagdana i nastupajućih novogodišnjih praznika. Koncert se održao u Centru za kulturu istog dana (16.12.2005.) kao i koncert „Vokalista Salone“, nakon njegovog završetka, pa je dvorana bila ispunjena do

Gradski zbor „Brodosplit“ iz Splita

Zbor sv. Mateja iz Dobrote

Zbor sv. Tripuna iz Kotora

posljednjega mjesta. Podmlađeni sastav limene glazbe, koji ove godine slavi 164 godine postojanja, izveo je pod dirigentskom palicom **Vladimira Begovića**, poznata glazbena ostvarenja: Vivaldija,

ariju iz opere „Nabuko“ sa sopranisticom **Marinom Cucca**, Bramsov mađarski ples, Elvisa Prislija... Kao kuriozitet je bio nastup harmonikaša **Gorana Ševaljevića** zajedno s orkestrom, a u aranžmanu di-

rigenta Begovića. Na kraju, kao i obično, limena glazba je izvela Štrausov Radetzky marš i kolo Bokeljske mornarice uz ovacije svih prisutnih. Sljedećeg dana limena glazba je priredila koncert u Tivtu.

Drugog dana Božića, na dan svetog Stjepana, Zbor sv. Tripuna, uz sudjelovanje komornog orkestra violina i mandolinskog sastava, održao je Božićni koncert u katedrali sv. Tripuna. U crkvi sv. Mateja održan je koncert 28.12. 2005. g. Nastupio je Zbor sv. Mateja uz mandolinski sastav. Uz Božićne pučke napjeve, vrlo uspješno su izveli poznate kompozicije na engleskom, francuskom, španjolskom, njemačkom i talijanskom jeziku. S tim istim repertoarom Zbor je održao koncert u Donjoj Lastvi u crkvi sv. Roka, a 30.12.2005. gostovao je u Dubrovniku u crkvi „Male braće“.

Tijekom prosinca održan je i veći broj koncerata polaznika svih uzrasta kotorske niže i srednje Glazbene škole i njihovih nastavnika u koncertnoj dvorani sv. Duha u Kotoru

Tripo Schubert

Zbor „Vokalisti Salone“ iz Splita

Kotorska limena glazba

U župama Kotorske biskupije i Barske nadbiskupije

Proslavljeni božićni blagdani

■ *Katolički vjernici u Crnoj Gori svečano proslavili, nakon Uskrsa, najveći katolički blagdan – Božić, rođenje Kristovo. U svim župama slavilo se Boga svetim misama. Biskup kotorski Ilija Janjić i nadbiskup barski Zef Gashi uputili vjernicima božićnu poslanicu* ■

Uskrs je najveći kršćanski blagdan, ali je Božić nekako u sjećanju i doživljavanju najdraži. Božić je blagdan ljubavi jer je obdaren darom strpljivosti i mira među ljudima.

Rođenje Isusa Krista u Betlehemu, gradiću nedaleko od Jeruzalema, najvažniji je događaj sveukupne ljudske povijesti. Po njemu se povijest dijeli na vrijeme prije Krista ili staru eru i vrijeme poslije Krista ili novu eru. Biblija, odnosno dugo monoteističko religiozno iskustvo naroda koje je u njoj zapisano, također se po njegovu rođenju dijeli na dva dijela, na dva Zavjeta ili Saveza: Stari Zavjet i Novi Zavjet. I kao što je Kristovo rođenje središnje mjesto povijesti, tako je i njegov rođendan, Božić, središnje mjesto kršćanskog kalendara, odnosno vjerskog i narodnog života uopće.

Božić je obiteljski blagdan, kojega na poseban način doživljavaju djeca, jer im roditelji ispod okićenog bora ostavljaju darove kazujući im ka-

Katoličkim velikodostojnicima i svim vjernicima čestitke su uputili predsjednik Crne Gore **Filip Vujanović**, premijer **Milo Đukanović**, predsjednik Skupštine **Ranko Krivokapić**, predsjednik Državne zajednice SCG **Svetozar Marović**, ministar za zaštitu prava manjina **Gzim Hadinaga** te čelnici SNP-a **Predrag Bulatović**, Građanske partije **Krsto Pavićević** i Liberalne stranke **Miodrag Živković**.

ko im ih je donio mali Isus.

Blagdan u obitelji se posebno priprema mnogobrojnim aktivnostima, no, ne samo materijalnim, nego i duhovnim. Ukrašavanje okućnice, same kuće, stanova, svijetlećim raznobojnim predmetima, kićenje bora, izradom jaslica, okupljanjem uz ognjište, pripremom posebnih kulinarskih specijaliteta – kolača, priganica uz zvuke tradicionalnih božićnih pjesama... rituali su to koji se ponavljaju svake godine, s koljena na koljeno, od naših pradjedova do naših unuka.

Drugi dio ceremonije odvija se u znaku posjeta prijatelja i prijateljima rodbini i nezaobilaznim posjetom „polaznika“ s lovorovom grančicom koja se postavlja na ulaz-

nim vratima.

Treći dio se odvija u župama svakog mjesta. U svim župama kotorske Biskupije: Herceg-Novom, Đurićima, Perastu, Dobroti, Kotoru, Škaljari-
ma, Mulu, Prčanju, Stolivu, Lepetanama, Donjoj Lastvi, Tivtu, Bogdašićima, Budvi, Petrovcu, Sutomorama... i barske Nadbiskupije: Baru, Šestanima, Zubcima, Šušnju, Cetinju, Podgorici, Tuzima... održana su svečana Božićna misna slavlja, a na Badnji dan u većini mjesta i polnoćke. U Kotorskoj Biskupiji tradicionalno se održava polnoćka u katedrali sv. Tripuna, gdje se okupljaju vjernici, a zna biti i nekatolika koji štuju katoličanstvo. Misno slavlje je predvodio biskup **Ilija Janjić** uz sudjelovanje katedralnog zbo-

ra sv. Tripuna i mandolin-skog sastava.

Prva Božićna misa u crkvi sv. Mateja u Dobroti svake se godine održava na Badnjak poslijepodne, uz prisustvo velikog broja vjernika. U misnom slavlju sudjeluje i zbor sv. Mateja i mandolinski sastav. Župnik don **Ante Dragobratović** je svim vjernicima čestitao Božić, posebno maloj djeci, našim dragim pomorcima, koji na dalekim morskim pučinama, daleko od svojih najdražih, zarađuju kruh svagdanji te bolesnima koji su ostali u svojim domovima i nisu mogli sudjelovati u Božićnoj radosti zajedno s nama. „Ovih dana slavimo ono što se dogodilo istinski vidljivo, a to je Riječ postade Tijelom, kako bi i naš život postao riječ koja govori Božjim Duhom“, između ostalog je rekao don Ante.

Svečano Božićno raspoloženje nastavilo se i uz novogodišnje vrijeme, sve do blagdana Sveta Tri Kralja. S tim se blagdanom završava božićno vrijeme, božićne pjesme i božićni ugođaj.

Tradicionalna svečanost za najmlade u čast sv. Nikole

Dječja radost u Tivtu

■ I protekle godine, 6. prosinca, na blagdan sv. Nikole, Forum žena HGI-ja iz Tivta organizirao svečanost u njegovu čast. U prostorijama HGI-ja i HKD-a „Napredak“ okupilo se 135 mališana. Sveti Nikola (Toni Nikolić) i ovaj puta darivao djecu poklonima ■

„Katolička crkva egzistira u Crnoj Gori više od 16 stoljeća. Podijelila je za to vrijeme s nebrojenim i narodima i ljudima mnoštvo dobra i zla, ustrajavajući u navještanju spasenja. To će raditi i ubuduće promičući mir među ljudima, pravdu za čovjeka i moleći blagoslov Božji. I baš u ime tog mira i te pravde, raduje se demokratskom ozračju i procesima koji su u tijeku, uvjereni kako oni ne mogu, ne trebaju i ne smiju biti na štetu ni jednog pozitivnog načela međunarodne pravde i suodnosna, nadajući se kako će u Crnoj Gori volja kolektiviteta i prepoznavanje puteva u bolju budućnost biti zalog te iste budućnosti. Simbola vjere, savjesti, zaštita manjina, milosrđe prema ugroženima, solidarnost prema slabijima, temelji su zdrave i perspektivne zajednice“, navodi se u Božićnoj poslanici nadbiskupa barskog **Zefa Gašija**, biskupa kotorskog **Ilija Janjića** i biskupa u miru **Petra Perko-lića**.

U poruci se dodaje i kako „Mi, kršćani, prosvijetljeni nadom spasenja koja se u Božiću na poseban način slavi, nismo zaboravili idejom kako je prostor politike i njene moći jedino mjesto gdje se rješavaju ili stvaraju životni problemi. Stara talijanska božićna pjesma kaže: 'Ti si lažiš sa zvijezda o moj Gospode', ali to ne znači da, dok se klanjamo kao vjernici Bogu, prepuštamo svijet i povijest naše egzistencije slijepoj sudbini. Naprotiv, Bogolikost čovjekovog lika koja nam se po vjeri objavljuje obavezuje nas na veću odgovornost kako u međusobnim relacijama, isto tako kao i članove uže i šire zajednice čovječanstva. Pozivamo sve vjernike neka s ponosom žive svoje duhovno prosvjetljenje i identitet i neka bogatstvom naše goleme duhovne baštine u svim prilikama obogaćuju zemlju u kojoj žive i društvo kojem pripadaju.“

Na kraju se dodaje: „Odgovornim ljudima i institucijama želimo mudrost i dobronamjernost prema prostoru i društvu Crne Gore u cjelini, a vama, dragi vjernici, želimo neka vas radost Božićne novosti prožme kako biste mogli kroz sva iskušenja vremena čiste duše stići u zagrljaj vječnoga Oca. Mir svim ljudima dobre volje“.

Tripo Schubert

Molimo sv. Nikolu neka pomorcima, ribarima i putnicima, (dakle gotovo svim našim mještanima), udijeli blagoslov na svim morima svijeta. Nadamo se kako neće zaobići ni djecu kako bi njegov zagovor pomagao u zdravlju, ponašanju i učenju.

...jer priča nam kaže kako je sv. Nikola živio u davna vremena u šumi, pokraj sela gdje su živjela i bogata i siromašna djeca. Bogata su bila jer su imala roditelje koji ih vole, dovoljno hrane i prijatelje. Ali nisu imala igračka ni obuće. Samo jedan par čizmica. Ipak su djeca vrijedno svaki dan čistila i pazila svoje čizmice, a na Nikolin imendan bi ih posebno lijepo ulastila i stavila u prozor. A Nikola bi uvečer prolazio i u svaki prozor u kojemu je bila lijepa čizmica stavio jednostavnu drvenu igračku koju je sam napravio. Ali, godine su prolazile i Nikola je bivao sve stariji. Više na svoj imendan nije mogao ići u selo i donositi igračke, a mame nisu htjele tužnu djecu ako ujutro nađu praznu čizmicu. I zato je svaka mama u tom malom selu stavila u čizmicu ono što je našla u kući. Kako su bili siromašni, to su bile jabuke, orasi, bomboni zamotani u šarene papiriće. A djeca su se probudila i bila sretna jer su već imala dovoljno igračaka i slatko ih je razveselilo!

Ovo je samo jedna od legendi vezana za Svetog Nikolu. Običajno, zbog toga blagdana koji obilježavamo 6. prosinca, prosinac je mjesec darivanja.

U Tivtu je u tu čast organizirana proslava. Vrijedne Tivćanke, njih 15-tak, koje či-

Aktivistice Foruma žena s Tonijem Nikolićem u odori sv. Nikole

ne Forum žena HGI-ja Tivat, s mnogo su ljubavi i volje dragovoljnim radom danima pripremale svečanost za najmlade. U akciju su uključeni Generalni konzulat Republike Hrvatske, te tvrtke „Velestovo inn“, „Rotor“, „Tivat“ i „Croit“, kako bi pomogli financijski, dok je „Simplom“ iz Podgorice za mališane osigurao slatkiše.

Tako je na sam blagdan 6. prosinca doplovio Sveti Nikola u Tivat. Ispod kape i duge, bijele brade, skrio se **Toni Nikolić**, čovjek velika srca koji se tom događaju veseli kao i sama djeca, i koji s oduševljenjem prihvaća ovu ulogu svake godine. Radosna djeca u pratnji svojih roditelja dočekala su Svetoga Nikolu, a proslava se nastavila u prostorijama HGI-ja i HKD-a „Napredak“, gdje se okupilo ove godine čak 135 mališana! Sve okupljene pozdravila je **Darinka Đuranović**, poznatija kao Seka, sretna jer je zajedno s ostalim ženama uspjela osigurati darove za ta mala ali velika i nevinna dječja srca. U veselom ozračju mladi je župnik svojom neposred-

nošću ispričao šaljive legende o Svetome Nikoli, a zatim su najmlađi učenici hrvatske dopunske nastave pjesmom nastavili program. Recitacije o Svetome Nikoli koji daruje svu poslušnu i vrijednu djecu, ali i o Krampusu koji sa sobom nosi šibu kako bi je dao onoj manje poslušnoj djeci, interpretirali su **Marko, Ivana, Vjekoslav, Martina, Izabela, Dijana i Nikita**. I napokon, uslijedio je njihov dragi Sveti Nikola!

Svi su oni htjeli biti prvi, dodirnuti njegovu bijelu bradu, pitati ga o njegovu dugom putu, obećati kako će biti i dalje dobri i primiti dar kojeg su s nestrpljenjem iščekivali. Slatkiši, voće, lutke, spomenari, stolni tenisi i još mnoge druge igračke učinile su taj dan mališane sretnima.

Nadajmo se kako će se ova lijepa tradicija darivanja nastaviti i ubuduće u još većem prostoru, i kako će se ovoj humanoj akciji odazvati još više dobrih ljudi koji vole darivati. A Forumu žena HGI-ja Tivat sve pohvale u organizaciji i realizaciji ovog projekta!

Maja Širola

Kako je sveti Nikola postao Djed Mraz?

■ *Legenda o Svetom Nikoli ili Santa Klausu vremenom je pretvorena u mit o Djedu Mrazu i od toga napravljena industrija. Priča o darivanju za Božić i Novu godinu seže od Kristova rođenja. Otkuda običaj kićenja jelke?* ■

Kada o Božiću i Novoj godini djeca u čarapi i ispod okićene jelke pronalaze darove, uvjereni su kako im je to, dok su spavali, donio Djed Mraz ili Santa Klaus, omiljeni „djedica“ – sa bijelom bradom i kosom i karakterističnim crvenim ogrtačem i crvenom kapom s pumpulinom.

Mališani vjeruju kako on nema vremena za zadržavanje, jer mora obići svu dobru djecu na svijetu, pa stoga kroz dimnjak spušta darove koje cijele godine sprema u svom domu na Sjevernom polu.

U ovu priču vjeruju djeca i tamo gdje nikada nije bilo snijega ili u kućama bez dimnjaka. Pri tome, malo tko zna kako se iza mita o ovom simpatičnom dječjem junaku, za koga čak i crkva kaže da nema nikakvog konkretnog uporišta u kršćanskoj religiji, našla legenda o jednom od najpopularnijih kršćanskih svetaca – Svetom Nikoli, koji je živio u IV. stoljeću na obalama sunčanog Mediterana.

Za Svetog Nikolu se zna kako je bio biskup u Miri kod Liceje, blizu Anatolije. Pripisuje mu se uskrsavanje umrle djece, a poznat je kao zaštitnik djece bez roditelja, siromašnih mališana, djevojaka, učenika, mornara... Legenda o darovima koje donosi Sveti Nikola kaže kako su navodno 325. godine u malom mediteranskom mjestu Patara, stotinjak kilometara zapadno od Anatolije, živjele tri jako siromašne sestre koje se zbog toga nisu mogle udati. Sveti Nikola je pritekao u pomoć. Dvije noći je kroz otvoreni prozor ubacivao zlatnike, me-

đutim to nije bilo dovoljno za njihovu udaju. Došao je i treće noći, kad je prozor bio zatvoren, pa je treću vrećicu sa zlatnicima spustio kroz dimnjak, a ona se otkotrljala pravo u jednu od čarapa koje su se tu sušile.

Priča, dalje, ne objašnjava kako se dogodilo da se Santa Klaus pretvori u Djeda Mrza i „preselio“ na Sjeverni pol gdje živi, obučen u karakteristično ruho i svijet obilazi saonicama s irvasima leteći nebesima da pod božićnu jelku ili u čarapu spusti dar.

Jedna legenda o novogodišnjem drvcu govori kako je sveti Bonifacije, koji je sredinom VIII. stoljeća organizirao

božićnog drvca kaže da je to započeo Martin Luter (1483.–1546.), njemački teolog, protestant, reformator kršćanske crkve, poznato po 95 teza koje je 1517. prikupio na vrata crkve Svih Svetih u Vitenbergu, kao i po tome što je vjerske tekstove s latinskog prevodio na njemački jezik i približio narodu.

Legenda veli kako je on jednom uoči

Božića, u šetnji šumom, ostao ushićen ljepotom smreka pod snijegom. Kad je došao kući,

rođen u Betlehemu, došla su tri kralja odati mu počast i darovati ga zlatom, tamjanom i smirnom. Zlato je simbol kraljevstva, miomiris simbolizira Kristovo pojavljivanje, a tamjan se vezuje za raspeće.

Da darovi ne moraju biti tako bogati, također svjedoči legenda, jer su novorođenom Kristu siromašni ljudi donosili što su imali. Siromašan dječčacić je ponudio svoju svirku, a Isus je lagano okrenuo svoju malu glavu i nasmijehio se dječčaku za zahvalu. Dječčakov dar, iako bez materijalne vrijednosti, imao je duh ljubavi.

Postoji i legenda kako je nastala najpopularnija božićna pjesma „Tiha noć, sveta noć“ koja se zorno pjeva u noći Božića. U seoskoj crkvi koja se (slučajno) zove Sveti Nikola u Oberndorfu, u Austriji, tek je bio počeo služiti otac Josef Mor, približavao se Božić 1818. godine, a orgulje su bile zahrdale od vlage i nespremnosti za misu. Otac je u brizi i šetnji stigao do brdašca iznad sela odakle je pogled sezao u dolinu.

Gledajući svjetla u kućicama Oberndorfa, počeo je zamišljati Betlehem i tada mu je, sama od sebe, potekla pjesma: „Tiha noć, sveta noć. Sve već spi, samo bdi Josip blag i Marija s njim, milo Dijete u jaslama spi u slatkome snu. Sviće radostan dan...“

Otac Mor je uz pomoć orguljaša Grubbera odmah komponirao pjesmu, koja se ubrzo prenosila kroz narod, 1834. je izvedena pred pruskim kraljem koji je zapovijedio da je ubuduće svakog Badnjeg dana pjevaju, 1839. je postala popularna širom Europe, a ubrzo je prenijeta u Ameriku.

kršćansku crkvu u Francuskoj i Njemačkoj, jednoga dana naišao na pogane, okupljene oko hrasta pri žrtvovanju djeteta Bogu Toru. Svetac je postavio taj čin, oborio prstom veliki hrast, a na tom mjestu je nikla jelka za koju je svetac rekao kako je to drvo života koja predstavlja vječni život Krista.

Jedna od legendi o kićenju

unio je malu smreku u kuću i dekorirao je svijećama koje su, inače, paljene u slavu Kristovog rođenja.

I priča o darivanju za Božić i Novu godinu seže od Kristova rođenja. Za mnoge to darivanje ima dublje, religiozno značenje kao podsjećanje na Kristovo rođenje kao Božji dar čovječanstvu. Kad je Isus

Posjet predsjednika Crne Gore Filipa Vujanovića Vatikanu

Mirna budućnost Crnoj Gori

■ *Papa Benedikt XVI. prvi put u povijesti Crne Gore primio u audijenciju crnogorskog Predsjednika. Beogradski nadbiskup Stanislav Hočevar izjavio kako posjet ne treba doživljavati kao prejudiciranje statusa Crne Gore. Don Branko Sbutega oduševljen time što je maloj Crnoj Gori dano veliko audicijsko vrijeme i prostor* ■

Prvi put u povijesti Crne Gore, od davne 1077. godine kad je dukljanskog kralja Mihaila Vojislavljevića okrunio tadašnji papa Grgur VII., priznajući na taj način nezavisnost Crne Gore, jedan predsjednik Crne Gore se sreo s poglavarom Katoličke crkve.

Crna Gora je, inače, prva pravoslavna država na svijetu koja je 1886. godine potpisala Konkordat (Sporazum) sa Svetom Stolicom. Taj značajan dokument potpisali su papa Leon XIII. i knez Nikola. Konkordat je služio kasnije kao model za sve ostale pravoslavne države prilikom potpisivanja sporazuma s Vatikanom. Njegov sadržaj pokazuje kako se u Crnoj Gori poštovala vjeroispovijed u njezinu punom smislu i dalo potpuno suvereno pravo Katoličkoj crkvi na vlastito ure-

Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović u posjeti papi Benediktu XVI.

đenje svoje organizacije i obavljanja vjerske službe.

Država je kroz ono što je bila obveza Kralja Nikole pomagala tako što je financirala i upućivala jedan broj katoličkih svećenika u Vatikan. Poznati novinar **Balša Brković** povodom ovih događaja podsjeća: „*Devedesetih, u Crnoj Gori, ako vas je netko htio najžešće uvrijediti, optužio bi vas da radite za Vatikan, CIA i Kominternu. Naravno, ovaj mix je suлудо, nemoguć i iracionalan, ali, kada je stvarnost obvezivala neznanice i intrigante?*“.

Dana 16. siječnja 2006. g. papa **Benedikt XVI.** je u Vatikanu primio predsjednika Crne Gore **Filipa Vujanovića**. Ovaj susret povijesnim čini činjenica što je Vujanović prvi predsjednik Crne Gore, kojega je u sjedištu Svete Stolice primio poglavar Rimokatoličke crkve. Posjet crnogorskog Predsjednika Vatikanu imala je iznimno visok protokolarni karakter o čemu je posvjedo-

čio prijam crnogorskog predsjednika, ali i i duljina njegovog razgovora sa Svetim Ocem.

„*Posjet Vatikanu imao je svoj pravi sadržaj i uspjeh. Vraćam se s vrlo snažnim impresijama u Crnu Goru u želji da se ovako kvalitetan dijalog nastavi i u budućnosti*“, istakao je Vujanović.

Sveta Stolica se po običaju ne miješa u unutarnje poslove zemalja, niti se službeno izjašnjava za ili protiv nezavisnosti, ali pristanak Pape na susret s predsjednikom Crne Gore uoči referenduma o nezavisnosti nosi jaku poruku.

Prema riječima don **Branka Sbutega**, Sveta Stolica je mjesto gdje je primljen svatko tko ima s čim doći. „*Gospodin Vujanović je bez sumnje došao s uvažavanjem onoga što Sveta Stolica čini na međunarodnom planu s priznavanjem prava i malih naroda i malih kultura i*

Najstariji konkordat

Najstariji konkordat koji je Sveta stolica napravila s jednom slavenskom državom je bio s tadašnjom kneževinom Crnom Gorom. To je bilo u vrijeme pape Leona XIII., koji je bio poznat kao slavenofil.

Konkordatom država Vatikan sa ostalim državama utvrđuje norme po kojima će se štititi legitimna vjerska prava vjernika na teritoriju jedne države.

Konkordati imaju veliku pravnu važnost, i u početku su sklapani između velikih i manjih europskih samostalnih kraljevstava i imperija i papske države i pape. Jamci sporazumskih odredbi su bili papini poslanici u tim državama, a isto tako predstavnici tih država na papskom dvoru i to je bio početak međunarodne diplomacije.

Sklapanje konkordata pomoglo je nastojanja kralja Nikole da u svim svojim aktivnostima dobije tako značajno međunarodno pravno priznanje i uvažavanje Svete Stolice. Prema tom konkordatu, sam kralj Nikola je bio jamac i zaštitnik prava vjerskih i nacionalnih manjina. Na račun tog konkordata, jer je to tada bilo jako važno, i jer je to bio znak stabilnosti, obnovljena je Barska nadbiskupija.

malog čovjeka kao pojedinca“, dodao je Sbutega. Uostalom, Vatikan potvrđuje staru istinu kako su male države – sretne države. Ako ništa drugo, mnogo su bliže antičkom, helenskom konceptu polisa... Papa je tijekom razgovora poželio Vujanoviću „mirnu i demokratsku budućnost Crne Gore“, stavljajući do znanja kako će Sveta Stolica pružiti puno priznanje demokratskoj volji crnogorskih građana.

Na kraju posjeta, Vujanović je pozvao Papu Benedikta nek posjeti Crnu Goru i osobno se uvjeri u bogatstvo dobrih odnosa i poziciju Katoličke crkve u toj zemlji.

Komentirajući Vujanovićev poziv Papi Benediktu XVI. za posjet Crnoj Gori, Sbutega je

red broji 11.500 vitezova i dama, prisutan je u 94 zemlje u svijetu i najviše se bavi humanitarnim poslovima, tipa Caritas. Dobri odnosi s Crnom Gorom su im iznimno važni, jer se u Boki kotorskoj nalaze njihove najznačajnije svete relikvije – zaštitnice Malteškog reda, kao što je ruka Ivana Krstitelja, slika Bogorodice Filarmose i komadić Svetog Isusovog križa. Te relikvije su pripadale Suverenom malteškom redu sve do 1798. godine, kada je Napoleon osvojio Maltu, a malteški vitezovi bili prisiljeni na izgnanstvo. Tom prilikom je vitezovima i njihovim obiteljima gostoprimstvo pružio ruski car Pavle i dao im na raspolaganje dvorce u Sankt

Trg svetog Petra u Vatikanu

podsjetio na brojne pozive rimskim papama za posjet ovih prostora, počevši od onog koji je uputio Josip Broz nakon svog prvoga posjeta Vatikanu. Međutim, do realizacije nije došlo. „Kako je međunarodna komunikacija Crne Gore sa skoro potpunim stupanjem samostalnosti u odnosu na Beograd i tamošnje političke krugove, mislim da poziv može biti realiziran“, naveo je Sbutega.

Nakon posjeta Svetoj Stoli, Vujanović se susreo i s velikim mešтром Malteškog reda **Endrijom Bertijem**. Taj susret organizirao je prof. **Antun Sbutega**, brat don Branka Sbutega, inače vitez Suverenog vojnog Malteškog reda.

Suvereni viteški malteški

Peterburgu gdje su se zadržali nekoliko godina. Svete relikvije su ostale u Rusiji sve do ruske revolucije. Tijekom revolucije ruska carica majka bježi prvo u Njemačku, a zatim u Jugoslaviju, noseći sa sobom svete relikvije koje je dala na čuvanje kralju Aleksandru. Početkom Drugoga svjetskog rata, u travnju 1941. godine, kralj Petar prenosi relikvije u Crnu Goru.

Veliki meštar Malteškog reda Endrju Berti bio je 2003. godine u službenom posjetu Crnoj Gori, kada se susreo sa predsjednikom i premijerom Crne Gore.

Od 1834. godine sjedište Malteškog reda je u Vječnom gradu.

Priradio: Tripo Schubert

U hrvatskom Saboru u proceduri Europska konvencija o državljanstvu iz 2000. godine

ETNIČKIM HRVATIMA STROŽI UVJETI ZA HRVATSKO DRŽAVLJANSTVO

Prihvati li Sabor Europsku konvenciju o državljanstvu iz 2000. koja je u hitnoj proceduri na dnevnom redu predstojeće sjednice, etnički Hrvati ubuduće će mnogo teže dolaziti do hrvatskoga državljanstva

Europska konvencija o državljanstvu iz 2000. godine najviše će pogoditi Hrvate iz BiH i drugih država nastalih raspadom SFRJ, jer iz te skupine dolazi najviše zahtjeva za prijemom u hrvatsko državljanstvo.

Po podacima MUP-a, radi se o 12 do 15 tisuća zahtjeva godišnje, koji se u pravili prihvaćaju. Etnički Hrvati po važećem Zakonu o državljanstvu, hrvatskim državljanima mogu postati neovisno o tome prebivaju li u Hrvatskoj, za razliku od pripadnika drugih etničkih skupina, koji na hrvatskom teritoriju moraju neprekidno prebivati najmanje pet godina.

Upravo ta odredba najteži je izazov vladinoj međuresornoj skupini, osnovanoj u studenom radi pripreme zakonske prilagodbe za Konvenciju, koja izrijeком zabranjuje diskriminaciju na temelju spola, vjere, rase, boje kože te nacionalnog ili etničkog podrijetla.

Na članak Zakona o državljanstvu po kojemu etnički Hrvati do hrvatskog državljanstva dolaze lakše od ostalih primjedbe je imalo i Vijeće Europe, pa je izvjesno da će se taj članak mijenjati. Pomoćnik ministra unutarnjih poslova **Žarko Katić** potvrđuje da je riječ o jednoj od najvećih dvojbi vezanih uz Konvenciju. Naglašava da gotovo sve europske zemlje pripadnicima matičnih naroda propisuju lakše uvjete za stjecanje državljanstva, no to uglavnom vežu uz određeno vrijeme stvarnog prebivanja u državi.

Budući da Konvencija preporuča da se, uz određene izuzetke, kao uvjet za stjecanje državljanstva propiše neprekidni boravak u državi između pet i 10 godina, za očekivati je da će nova zakonska rješenja biti na tom tragu, kaže Katić. No, ističe, za pripadnike matičnog naroda moguće je propisati i kraći rok.

Vijeće Europe je imalo primjedbe na još jednu zakonsku odredbu, onu kojom je utvrđeno da se hrvatskim državljanima smatraju i pripadnici hrvatskog naroda koji to nisu bili po zakonskom kontinuitetu, ali su na dan stupanja Zakona na snagu (8. listopada 1991.) imali prijavljeno prebivalište u Hrvatskoj u trajanju od najmanje 10 godina. Ta će se prijelazna odredba vjerojatno izbrisati, no Katić ne očekuje da će to imati većih posljedica, jer je, kaže, ta odredba uglavnom ranije konzumirana.

Na pitanje je li riječ o diskriminaciji, budući da takve mogućnosti stjecanja državljanstva nisu imali i pripadnici drugih naroda, Katić odgovara kako je najdublje uvjeren da se ne radi o diskriminaciji. Pojašnjava da su, uz Hrvate, i drugi državljani Bivše SFRJ koji su u trenutku sukcesije dobili status trajnog nastanjenih osoba, bez većih problema mogli dobiti hrvatsko državljanstvo.

Veće probleme Katić ne očekuje ni oko odredbi Konvencije koje propisuju da osobe s višestrukim državljanstvom vojni rok moraju služiti samo u državi u kojoj stvarno prebivaju, budući da sporazum o dvojnomo državljanstvu Hrvatska ima samo s BiH.

„Hrvatska riječ“, 27. siječnja 2006.

*U Kotoru od 13. siječnja do 12. veljače 2006. godine održane tradicionalne
Tripundanske svečanosti*

Tradicija duga osam stoljeća

■ „Dan odvjetnika kotorskog, braćo veselo slavimo“ – ovim motom započela je u Kotoru 1197. put svetkovina zaštitnika grada sv. Tripuna. Ove godine Lode je govorio mali admiral Gracija Tripa Počanić iz Kavča. Svečanost sv. Tripuna uljepšali su gosti iz države Hrvatske: župni zbor iz Jelse na otoku Hvaru i viteški odred iz Smokvice na otoku Korčuli. Svečanoj pontifikalnoj misi nazočili i biskupi Splitske metropolije, te brojni gosti iz državnih i lokalnih institucija. U sklopu Tripundanskih dana u organizaciji HGDCG-a održana tradicionalna „Tripundanska večer“ ■

I ove je godine svečano proslavljen blagdan svetoga Tripuna, zaštitnika grada Kotora, 1197. put. Štovanje kršćanskog mučenika iz Male Azije, i ovom prilikom, nije iskazano samo u drevnom gradu, već i u svim župama Kotorske biskupije.

Izgovaranjem Loda, 27. siječnja, otpočela je ovogodišnja proslava. **Gracija Počanić**, novoizabrani mali admiral, izgovorio je pohvale (lode), a uz dizanje stijega sv. Tripuna, kotorska limena glazba izvela je kolo Bokeljske mornarice.

„Ej dopusti, velji Bože, nek se za tolik niz stoljeća koliko je do sada minulo trenutaka godimice razvija slavodobitni ovaj stijeg, a sveđer u slozi, sreći i ljubavi“ – dio je pohvala kojima je mali admiral, u nazočnosti biskupa kotorskog, svećenstva i predstavnika Bokeljske mornarice, pozvao sve građane na učešće u proslavi.

Kroz liturgijska slavlja u Katedrali, dva posljednja dana u siječnju, te i prvi dan veljače obilježena su duhovnom pripremom za dan sv. Tripuna. Uoči samog blagdana, drugog veljače, održana je jutarnja Sveta misa uz blagoslov svijeća (kandalora), dok je na večernjoj, obavljen svečani prijenos relikvijara i kađenje svećevih Moći.

Na sam blagdan bile su dvije svečane Svete mise na kojima se okupilo mnoštvo vjernika. Idućeg dana župni zbor sv. Cecilije iz Jelse na otoku Hvaru u čast Sv. Tripuna, održao je u Katedrali koncert duhovne glazbe.

Lode – podizanje stijega sv. Tripuna

Svečana procesija kotorskim ulicama

Viteška igra „Od boja“ pred katedralom sv. Tripuna

Dočekom, pred glavnim kotorskim vratima, Bokeljske mornarice i Gradske limene glazbe iz Tivta, u nedjelju, 5. veljače, započela je vanjska proslava sv. Tripuna. I uz loše vremenske prilike (jaka bura sa snijegom), uz mnoštvo vjernika, uvažanih gostiju, predstavnika državnih institucija, hodočasnika iz Budve, Bara te i iz Dubrovnika i Splita, izveden je prvi put u Kotoru ples „od boja“ koji je izvela viteška udruga „Kumpanija“ iz Smokvice na otoku Korčuli. Iza toga, uz zvuke kotorske i tivatske limene glazbe odigrano je tradicionalno kolo Bokeljske mornarice. Biskup dubrovački, msgr. **Želimir Puljić**, predvodio je svečanu pontifikalnu misu na kojoj je pjevao mješoviti zbor kotorske katedrale uz pratnju komornog orkestra violina uz nastup solista na trubi Tiha Biskupovića.

„Mi ovogodišnjom proslavom sv. Tripuna započinjemo trogodišnju pripravu za Veliki jubilej – 1200 godina od dolaska moći sv. Tripuna iz Carigrada u naš grad Kotor (809.–2009.)“, objavio je u pozdravnom govoru biskup kotorski mons. **Ilija Janjić**. Na kraju svog govora pozdravio je sve okupljene, među njima i predsjednika države Crne Gore **Filipa Vujanovića**, predsjednika Predsjedništva BiH **Iva Mira Jovića**, izaslanicu Vlade RCG ministricu kulture **Vesnu Kilibardu**, gradonačelnicu Kotora **Mariju Maju Čatović**, zamjenika veleposlanika RH u SiCG **Branimira Lončara**, generalnog konzula RH u CG

Ivana Škarića, predstojnika ureda mađarskog veleposlanstva u Podgorici Nemeta Dju-lu, počasnog konzula Mađarske u CG Czabu Magyara, admiral Bokeljske mornarice Miloša Miloševića, viceadmira-lu Iliju Radovića, mons. Marina Barišića, nadbiskupa

Slobodana Štambuka, biskupa hvarsko-bračko-viškog, mons. Antu Ivasa, biskupa šibenskog, mons. Ratka Perića, biskupa mostarsko-duvanjskog i trebinjsko mrkanjskog, te gosta – biskupa mons. Stanislava Hočevara, nadbiskupa i metropolitu beograd-

Kolo Bokeljske mornarice pod snježnom olujom

Biskup dubrovački msgr. Želimir Puljić

Stijeg HGDCG-a u procesiji ulicama grada Kotora

splitsko-makarskog i našeg metropolita, te hrvatske biskupe mons. Želimira Puljića, biskupa dubrovačkog, mons.

skog. Posebno je pozdravio hodočasnike iz Bara Dubrovnika i Splita.

Završetkom misnog slavlja

Poslanica biskupa Ilije Janjića

puku Kotorske biskupije i Bokeljima izvan Boke prigodom blagdana sv. Tripuna

Draga braćo i sestre,

Boka Kotorska nije tek geografski pojam, a nije ni samo prostor u koji je doista bogata povijest ugradila i znakovita i raskošna svjedočanstva, Boka je više od toga, ona je jedna prepoznatljiva duhovna baština koju stvarnost nije poništila niti onemogućila nama, kao baštinicima, u punini živjeti je danas. I ovogodišnji Tripundan je među ostalim brojnim blagdanima potvrdio ove tvrdnje, jer se kult svetog Tripuna ugradio možda i ponajviše u duhovni identitet Boke i 2009. godine ispu-

nit će se točno 1200 godina od kad je Kotoru zapala čast i sreća vjerno čuvati i proslavljati njegove zemne ostatke.

Doista, duhovna baština omogućava nam, gdje god bili, ponjeti svoj duhovni identitet sa sobom. Svaki odlazak iz rodnog kraja i svako iseljenje uključuje napuštanje mnogih vrijednosti, jer oblike krajobrazne ne nosimo sa sobom a mnogih civilizacijskih navika moramo se odreći i žrtvovati ih u prilagodbi novim sredinama u kojima nam je živjeti. No duhovna baština je ona stvar koja se i cjelovito može čuvati i cjelovito predavati dalje. Svjestan sam kako statistički broj onih koji je u Boki njeguju nije velik, dapače, ali isto tako svjestan sam kako broj onih koji Boku u srcu nose i koje Boka u srcu nosi daleko premašuje svaku moguću statistiku. U zadnjim desetljećima broj stanovnika Boke se naglo povećao. I oni su napustili neki zavičaj, i oni su sa sobom donijeli svoja sjećanja, svoje nostalgije i svoje duhovne vrijednosti. Ali nisu stigli u pustinju, već u zaljev izuzetne ljepote i susreću se sa životnim sadržajima i baštinom plemenitih i raskošnih sadržaja. Tripundanske svečanosti su prilika i njima objaviti neprekinuti kontinuitet koji smo održali kad su naše najplemenitije i najvrijednije tradicije u pitanju. Želimo neka Boka i njima ne manje bude nezaboravni ugođaj i duši i tijelu nego nama. Geografski smo skriveni od velikog svijeta i po mnogo čemu izdvojeni od onoga što se u njemu događa. Vi Bokelji izvan Boke naše ste oči i uši, dio nas samih, kroz Vas smo veći nego što nam se to ponekad čini i prisutniji u svijetu nego što to ponekad osjećamo. Pozivamo Vas neka budete u ovim za Bokelje svetim danima s nama. Mi Vas sveudilj uključujemo u naše molitve, a Vi nas uključite u Vaša osjećanja i Vašu solidarnost.

U ovoj godini dragi vjernici Kotorske biskupije pred nama je kao građanima veliki izazov i velika mogućnost neka se u dubini savjesti i razborito opredijelimo, svaki pojedinačno za novo ustrojstvo sadašnje nam domovine Crne Gore, a što će itekako utjecati i na buduću sudbinu kako našeg zajedništva tako i naših perspektiva u budućnosti. Ne sumnjajući ni u Vašu građansku zrelost, a još manje u duhovne poticaje, zazivam posebni blagoslov svetog Tripuna, našeg nebeskog zaštitnika neka svakom od nas izmoli potrebite mudrosti za sudjelovanje u pravednoj odluci koju će donijeti svi građani Crne Gore. Isto tako se nadam da je ozračje vremena u kojem živimo obećavajuće za sve one koji žele živjeti u poštivanju tuđih prava i u mirnom upražnjavanju vlastitih. Vremena iskušenja su iza nas, na poseban način moramo se posvetiti zdravom i pravilnom odgoju naše mladeži, učvršćivanju i posvećivanju naših obitelji, kako bi i buduće generacije dozrijevale u svijesti da su obogaćeni onim što smo i mi kao baštinu sačuvali.

Nek svi naši nebeski zaštitnici, onom duhovnom moći koju su zaradili svetošću zemaljskog života, a veliki dio njih upravo živeći baš u Boki, pripomognu svojim molitvama kako bi naši zemaljski životi uključili u sebi što manje trpljenja i što više radosti, što manje nepravde i što obilnije pravednosti i nadasve ljubav, ljubav prema domovini u kojoj jesmo, u kojoj živimo, prema zavičaju koji nas je oblikovao, prema svakom čovjeku koji je naš bližnji i ponajviše prema Gospodinu koji nas je stvorio i otkupio, spasio i odredio za vječno bratstvo i vječno druženje. Dobrodošli na Tripunovo slavlje. Molim za Vas i blagoslivljam Vas.

† Ilija Janjić, biskup kotorski

krenula je procesija ulicama starog grada Kotora uz nošenje moći sv. Tripuna uz brojne barjake župa Kotorske

biskupije i Barske nadbiskupije. U povorci je nošen i stijeg Hrvatskog građanskog društva, a nosio ga je član

Društva iz Prčanja **Božo Usanović**.

Liturgijskim obredom, uz spuštanje stijega sv. Tripuna,

dvanaestog veljače, označen je završetak ovogodišnjih svečanosti sv. Tripuna – zaštitnika grada Kotora.

Tripundanska večer

Prigodom ovogodišnjih svečanosti sv. Tripuna, upriličena je i tradicionalna Tripundanska večer, manifestacija, čiji je organizator Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, a održana je u hotelu Fjord. I ovog puta, njen glavni sponzor bila je Hrvatska

radiotelevizija uz sponzore: INA Crna Gora, Croit, Mansamedika – Tivat, zlatara Alberto, Pingvin – Kotor, i **Božo Usanović**, povjerenik Društva iz Prčanja.

Dobrom raspoloženju pridonio je gost večeri hrvatski pjevač **Vinko Coce**

... i članovi barske podružnice HGDCG-a

Večer dobrog raspoloženja: uredništvo „Hrvatskog glasnika“...

vokalno instrumentalni sastav „Tri kvarta“ iz Kotora.

Mali admiral **Gracija Počanić** recitirao je fragment iz pjesme „Bokeljska mornarica“ iz zbirke pjesama „Sam na palubi“ admirala **Miloša Miloševića**, nakon čega je sastav „Tri kvarta“

odsvirao kolo Bokeljske mornarice. Večer je otvorila i pozdravila nazočne dr. **Edita Starović**, predsjednica UO HGDC, podružnica Kotor.

Ovu ugodnu večer ovjekovječile su i kamere HRT-a i crnogorske televizije IN. Plesalo se i veselilo do ranih jutarnjih sati.

Na slici dolje: dr. **Edita Starović** pozdravlja prisutne. U lijevom donjem uglu: gost večeri **Vinko Coce** u pratnji vokalno-instrumentalnog sastava „Tri kvarta“

Topla nostalgična priča Hrvata Boke kotorske u Amsterdamu

Bilo nam je lijepo

■ Na skupu Hrvata Boke kotorske u nizozemskoj prijestolnici Amsterdamu predstavljena knjiga Vicka Nikolića, organizirana izložba fotografija članova foto kino kluba „Mladost“ iz Donje Lastve, prikazani dokumentarni filmovi doajena fotografije Anđelka Stjepčevića i predstavljena kolekcija etno suvenira Milivoja Slabija ■

U hrvatskom domu „Kardinal blaženi Alojzije Stepinac“, u nizozemskoj prijestolnici Amsterdamu, 18. prosinca 2005. organiziran je prigodni božićni susret s domovinskim ozračjem, okupivši Hrvate iz Boke koji tamo žive, ali su srcem i u mislima u svojem kraju.

Skup je otvorila i pozdravila okupljene predsjednica hrvatskog doma **Mira pl. Cerinić**. Organizator i pokrovitelj domjenka **Đurica Nikolić** u prigodnoj je riječi pojasnio smisao okupljanja i podsjetio nazočne na hrvatsku povijest od male Gornje Lastve, preko Tivta, naše Boke do provincije Dalmacije u Trojedinoj Kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji s Rijekom.

Poznati gospodarstvenik i manager, naš sugrađanin, koji živi i radi u Nizozemskoj **Vinko Prizmić**, predstavio je knjigu **Vicka Nikolića** iz Gornje Lastve, u nakladi Hrvatskog građanskog društva Cr-

ne Gore, a tiskanu u Zagrebu, donacijom Hrvatske gospodarske komore.

„Rodi nam se tako Vicko negdje na brdu između Tivta i Prčanja, u jednoj od nekoliko kućica razbacanih oko crkve, škole i

mlina za masline, koje u dalekoj prošlosti nazvaše Gornjom Lastvom. On se u tom smislu ne razlikuje puno od mnogih drugih poznatih Hrvata, koji se nijesu dali smesti latinskom posloviceom 'provi u selu, zadnji u gradu', ne-

go su kretali u osvajanje grada, koji ih u početku nije primjećivao, zatim bi ih ravnodušno zamijetio, da bi ih ponekad ali češće kasnije, prihvatio, zavolio i prisvojio“, započeo je predstavljanje Prizmić. Govoreći o

Đurica Nikolić i Mira pl. Cerinić

njegovom veoma burnom i raznovrsnom životopisu, osvrnuo se na njegov skladateljski rad i aktivno sudjelovanje u zboru Opere HNK u Zagrebu. Kao zaljubljenik dalmatinske klapske glazbe Boke

Izložba fotografija „Bespuća moje zbiljnosti“, amatera **Đurice Nikolića**, člana kino kluba „Mladost“ iz Lastve, razgledana je s velikim zanimanjem, a zatim su prikazana tri kratkometražna filma u ama-

mi možemo imati svoj prepoznatljiv proizvod i izvan lokalnih granica. Šire o njegovim umjetničkim dosezima pisano je u Hrvatskom glasniku br. 15.

Đurica Nikolić, govoreći o

te podijelio prospektni materijal.

Nakon svih ceremonija svi su predahnuili uz gurmanske specijalitete dalmatinsko-bokeške delicije i naravno uz glazbu Vicka Nikolića. Kušali smo med iz Gornje Lastve **Anđelka Stjepčevića** iz Vidovića i dunda **Boža Nikolića** iz Donje Lastve te sir iz ulja **Olge Tripovića**. Na trpezi su ponuđeni brojni specijaliteti: domaće pogače, koje je ispekla **Marija Nikolić**, tu u Amsterdamu, zatim bakalar na bokeški **Đurice Nikolića**, okrijepljen domaćim maslinovim uljem rođaka **Ilije Gioća** iz Orašja, uz zelene masline po lastovske.

Nizozemac **Zak** ispekao je mladoga odojka prema recepturi iz knjige „Kuharica dalmatinskih gospođa“. Uz domaći pršut iz naše Dalmacije, čipulice iz octa donjeli su **Toni i Mirjana Perušina** iz Lepetana, a **Mario Janković** iz Mula donio je delikatesnih slanih sardela. Pilo se domaće bijelo vino kumpara **Tripa Nikolića**, a crno **Srećka Nikolića** iz Donje Lastve.

Druženje uz pjesmu i glazbu

Kotorske, započeo je svoj životni projekat – skupljanja pjesama, a koristeći se ponekad tužnim zvukovima nostalgije, a ponekad veselim akordima iz svojih sjećanja i žudnji, počeo je skladati na stihove i svoje i tuđe lirike. „On pjeva prolazeći kotorskim kaletama, dobrotskim palačama i zamjećuje smirenu ljepotu Risna, Prčanja, Tivta, s uvalama, brdima, zaljevima, otocima, svoje jedinstvene Boke, divi se kapetanima, admiralima, svojim poznatim i nepoznatim Bokeljima, koji su svijetu prenosili sliku jedne više tisućljetne kulture i neovjerojatne trpeljivosti i tolerancije“, završio je izlaganje Vinko Prizmić.

I kako se to obično na predstavljajima zbiva, u glazbenom dijelu uključio se maestro **Jakša Jelačić**, inače potomak Bana Jelačića, koji je na glasoviru odsvirao nezaboravne pjesme našeg Jadranskog mora iz knjige Vicka Nikolića, uz pratnju **Frana** na mandolini i maloga **Robija Dasovića** na violini, što su nazočni nagradili velikim aplauzom, pridružujući im se u pjevanju.

terskoj tehnici: „Mora“ i „Do posljednje kapi“, autora **Anđelka Stjepčevića**, te „Gornja

Boki danas, te aktivnostima tamošnjih Hrvata, istakao je važnost časopisa „Hrvatski

Razgledanje foto izložbe „Bespuća moje zbiljnosti“

Lastva“, autora **Đurice Nikolića**, vraćajući nazočne u sjećanjima trideset godina unatrag.

Promocija autohtonih bokeških suvenira, slikara, glazbenika **Milivoja Slabija** iz Mažine – Tivat, pokazala je da i

glasnik“, koji se može izravno nabaviti iz Kotora preplatom uz uplatu na žiro račun Zagrebačke banke u Dubrovniku. Nikolić je nazočnima predstavio ljepote brda Vrmac – pješačko biciklističkog raja i etno selo Gornja Lastva

Tako se uz jelo, piće i pjesmu družilo, naravno dulje od planiranog, a na rastanku su se svi upisali u knjigu dojmova, uz Vickovu pjesmu „Sretan Božić i Nova godina“.

Đurica Nikolić
Bokelj iz G. Lastve

16.12.2005.

Poziv na božićni domjenak u Dubrovnik

Od župana Iva Miletića i predsjednika županijske skupštine Nikole Obuljena Dubrovačko-neretvanske županije, primili smo poziv za domjenak u prigodi Božićnih blagdana koji će se održati 22. prosinca u restoranu „Arsenal“, nekadašnjoj Gradskoj kavani u Dubrovniku.

17.12.2005.

Božićni koncert u Kotoru

Već tradicionalno naše Društvo u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika – podružnica Split i njezinom voditeljicom Brankom Bezić Filipović, organizira Božićni koncert u Kotoru i Baru. Unatoč jakoj kiši i vjetru, građani Kotora i Boka došli su u velikom broju u katedralu sv. Tripuna, gdje se održavao koncert, da uživaju u prekrasnom pjevanju gradskog zbora „Bro-

Božićni koncert u Kotoru

dosplit“ iz Splita. Pod vođstvom dirigenta Vlade Sunka, 28 vrhunskih pjevača predvođeni solistima Davorom Matanovićem, Ivanom Žitkom, Nikšom i Ivom Vladislavićem izveli su 15 prigodnih božićnih pjesama. Koncertu je nazočio i kotorski biskup mons. Ilija Janjić.

Gradskom zboru iz Splita, za vrijeme njegova boravka u Boki, priređen je izlet do Perasta gdje ih je dočekao župnik don Srećko Majić i svojim lijepim pripovjedanjem i prikazima upoznao s poviješću

tako lijepog i znamenitog grada kao što je Perast. Neizostavan je bio obilazak grada Kotora i posjet biskupu kotorskom mons. Iliji Janjiću.

18.12.2005.

Božićni koncert u Baru

Tradicija Društva u organiziranju božićnoga koncerta

Božićni koncert u Baru

prenesena je i na Podružnicu HGDCG-a Bar. Drugog dana boravka u Boki, s našim gos-

predstavnicima Islamske zajednice Bara. Program su pratile televizije RTCG i MBC, kao i novinari radija i tiskovina. Dan prije koncerta i drugi dan nakon koncerta, na lokalnoj radio postaji Radio Bar emitiran je 20-minutni program posvećen održavanju našeg Božićnog koncerta. Nakon koncerta upriličena je

zajednička večera u restoranu Jahting kluba u luci Bar gdje smo u prelijepom ugođaju, s pjesmom i druženjem, provele nekoliko nezaboravnih sati s našim gostima.

Trećeg dana boravka u Boki, u jutarnjim satima naši gosti otputovali su za Split. Puni lijepih dojmova, uz želju ponovnog susreta, čestitali smo jedni drugima Božićne blagdane i poželjeli sretnu Novu godinu.

Sa sjednice Upravnog odbora

19.12.2005.

Poziv na Božićni i novogodišnji koktel

Primili smo poziv za božićni i novogodišnji koktel koji u

svojim prostorijama u Kotoru organizira direktor Hrvatske gospodarske komore – Predstavništvo u Crnoj Gori, Damir Pinjatić.

19.12.2005.

Održana XII. sjednica Predsjedništva

Na dnevnom redu su bila sljedeća pitanja:

- Izvještaj o održanim koncertima u Kotoru i Baru.
- Program rada za 2006. godinu.
- Dogovor oko održavanja sastanka UO.
- Informacija oko organiziranja Tripundanske večeri 3. veljače 2006.

21.12.2005.

Održana sjednica Upravnog odbora HGDCG-a

Na dnevnom redu su bile točke:

- Financijski izvještaj Društva za 2005. god.
- Razmatranje prijedloga programa rada Društva za 2006. god.
- Razmatranje aktivnosti podružnica tijekom minule godine.
- Izvještaj sa sastanka hrvatskih udruga i stranke s izaslanstvom Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske održanog 09.11.2005.

22.12.2005.

Odgovor iz Ministarstva prosvjete i znanosti RCG

Ministarstvo prosvjete i znanosti RCG na prosvjedno

pismo koje su uputile hrvatske Udruge: HGDCG – Kotor, HKD „Napredak“ Tivat i politička stranka HGI u povodu odluke Vlade RCG da zimski raspust za osnovce i srednjoškolce počne 31. prosinca odgovorilo je kako Ministarstvo nije bilo u mogućnosti pomjeriti termin zimskog raspusta, ali je uputilo dopis Direktorima odgojno – obrazovnih ustanova kojim se moli neka se djeci koja slave Božić 25. prosinca, omoguću pravo na izostanak zbog vjerskog blagdana, kao i da budu pravovremeno ocijenjena, kako bi regularno završila prvo polugodište.

22.12.2005.

Božićni domjenak Dubrovačko-neretvanskog župana

Dr. Ivan Ilić i arh. Marija Nikolić, predsjednik i tajnica Hrvatskog građanskog društva Crne Gore iz Kotora, na poziv Dubrovačko-neretvanskog župana Iva Miletića, nazočili su domjenku koji je priredio u povodu Božića i Nove godine. Domjenak je upriličen 22. prosinca u klubu Arsenal (nekadašnja Gradska kavana) u Dubrovniku. Na domjenku su bili uzvanici iz javnoga, političkoga, gospodarskog i kulturnog života županije i Grada Dubrovnika. U opuštenu atmosferu, kakve su uobičajne u takvim prigodama, ipak je ostvareno nekoliko susreta koji su nagovijestili buduću suradnju našeg Društva i nekih institucija županije.

24.12.2005.

Božićni blagdani na TV Budva

U TV emisiji „Dječiji val“ sudjelovalo je četvoro djece iz Kotora, članovi našeg Društva. S djecom se vodio razgovor oko predstojećih božićnih blagdana, a djeca su pripremila i mali prigodni glazbeni program, s mandolinama i gitarama.

25.12.2005.

Intervju Radio Kotoru

Gost emisije „Razgovori nedjeljom“ Radio Kotora, koju

uređuje Dušan Davidović, bio je dr. Ivan Ilić. Razgovaralo se o aktualnom trenutku Hrvata u Crnoj Gori, o aktivnostima u Hrvatskom građanskom društvu i o važnijim projektima za iduću godinu. Na zahtjev mnogih slušatelja emisija je reprizirana 28.12.2005. god.

27.12.2005.

Hrvatski glasnik br. 18.

Izašao iz tiska „Hrvatski glasnik“ br. 18. Tiskani su i kalendari za 2006. godinu, koje se može nabaviti u uredu Društva ili kod povjerenika.

je više od 300 prigodnih čestitki.

11.01.2006.

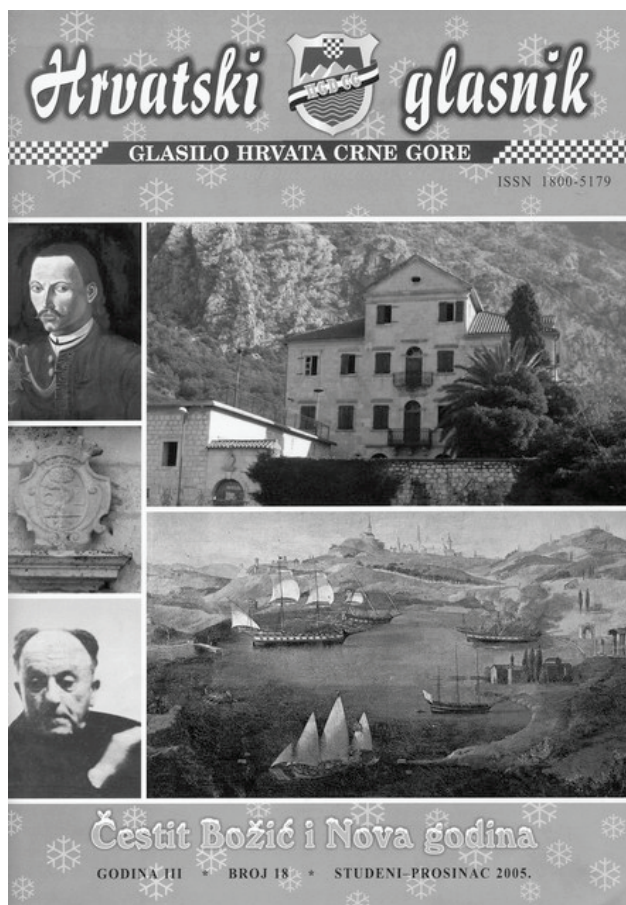
Održana 32. sjednica UO podružnice Bar

Sjednica UO održana je u proširenom sastavu sa sljedećim Dnevnim redom:

– Čitanje i usvajanje zapisnika sa prošle sjednice.

– Izvještaj o promoviranju ideje o formiranju Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore i izvještaj s sjednice Upravnog Odbora Društva održanog u Kotoru 21.12.2005.

– Osvrt na časopis „Hrvatski glasnik“.

04.01.2006.

Čestitke za Božić i Novu Godinu

Povodom Božićnih i Novogodišnjih blagdana Društvo je primilo veliki broj čestitki od raznih institucija, ustanova, pojedinaca i udruga iz SCG, Hrvatske i inozemstva što nas veoma veseli, jer je to dobar pokazatelj naše suradnje i aktivnosti.

Iz našeg Društva upućeno

– Organizacija puta na proslavu Sv. Vlaha 3.02.2006. u Dubrovnik i Tripundanske večeri koja se istog dana održava u Kotoru u povodu proslave sv. Tripuna.

– Tekuća pitanja.

12.01.2006.

Održana XIII. sjednica Predsjedništva

Prva sjednica Predsjedništva u novoj godini održana je sa sljedećom prolemtikom:

– Predsjednik dr. Ivan Ilić podnio je izvješće sa zadnje sjednice Upravnog odbora Društva.

– Na osnovu diskusije na Upravnom odboru dopunjen nacrt programa rada za 2006. god.

– Postignut je dogovor oko organizacije „Tripundanske večeri“ koja će se održati 3.02.2006. u hotelu „Fjord“ u Kotoru. Sponzor „Tripundanske večeri“ već je tradicionalno HRT iz Zagreba. Gosti večeri bit će estradni umjetnik Vinko Coce i domaći zabavni sastav „Tri kvarta“ iz Kotora. Organizaciju fešte vodit će podružnica HGDCG-a iz Kotora.

Pod točkom „Razno“ razmatrana su sljedeća pitanja:

– Predstavka Daria Musića, tehničkog urednika „Hrvatskog glasnika“ i urednika web stranice Društva, kojom obavještava Predsjedništvo o nakani da se u sljedećih 6 mjeseci povuče iz tih aktivnosti. Predloženo je u međuvremenu angažirati mlade i perspektivne kadrove u interesu kontinuiteta ovih važnih poslova.

– U svezi pisma suradnje oko formiranja školskog odbora (dopunska nastava na hrvatskom jeziku) još nisu dobiveni odgovori od HGI-ja i HKD-a „Napredak“ o sudjelovanju njihovih predstavnika u radu tog odbora.

– Razmatrana je problematika naplate članarine, a odlučeno je kako će se uputiti cirkularno pismo na adresu svih onih koji do sada nisu izmirili svoju obvezu.

– Konstatirano je kako Zlatko Vučinović i dalje ima aktivnu web stranicu na adresi www.hrvatiucg.info, koja svojim sadržajem ugrožava interese i rad našeg Društva.

13.01.2006.

Suradnja s podružnicom HMI-ja Split

Voditeljica splitske podružnice HMI-ja Branka Bezić Filipović zamolila nas je za organizaciju prihvata i posjeta Kotoru i okolici članova Društva prijatelja kulturne baštine iz Splita. Oni dolaze u posjet Boki kotorskoj u povodu fešte sv. Tripuna, zaštitni-

ka grada Kotora, u vremenu od 2. do 6. veljače 2006. godine.

18.01.2006.

Pismo MVP RH povodom upisa studenata u sljedećoj školskoj godini

Od Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija – Uprave za hrvatske manjine, iseljeničtvo i useljeničtvo dobili smo obavijest kako u akademskoj godini 2006/07. to Ministarstvo preuzima od Hrvatske matice iseljenika cjelokupnu skrb studenata iz svih hrvatskih zajednica (manjinske, iseljeničke, studenti iz BiH). Navedena skrb, uz dobivanje stipendija i X karte, podrazumijeva i ukupnu organizaciju njihova dolaska na pripreme za upis na sveučilišta, nostrifikaciju dokumenata, eventualne probleme upisa te brigu oko smještaja u studentske domove.

19.01.2006.

Održan sastanak UO podružnice Kotor

Na dnevnom redu bila se sljedeća pitanja:

- Dogovor oko organiziranja fešte „Tripundanska večer“ koja će se održati 03. veljače 2006. godine u hotelu „Fjord“ u Kotoru.
- Održana XIV. sjednica Predsjedništva.
- Izvještaj sa sjednice U.O. Podružnice Kotor u povodu organiziranja Tripundanske večeri.
- Aktualna financijska situacija u Društvu.
- Objava javnog natječaja za izbor glavnog urednika časopisa „Hrvatski glasnik“.
- Razno.

Razmatrano je pismo barske podružnice u svezi izdavanje knjige „Barani u Mlecima“ autorice **Lovorke Čoralić** iz Zagreba, inače našeg počasnog člana. Odlučeno je prihvatiti taj projekt u okviru izdavačke djelatnosti Društva.

Razmatrano je pismo CRNVO iz Podgorice i prihvaćen prijedlog da se **Stevo Muk** kandidira za člana Savjeta RTVCG.

U svezi zamolnice HMI-ja podružnica Split, dogovorene

su radnje oko prihvata članova Društva prijatelja kulturne baštine Splita, a u povodu njihovog dolaska na proslavu sv. Tripuna u Kotor u razdoblju 2.–6. veljače 2006. Za tu priliku razrađen program obilaska znamenitosti Boke.

Upoznato je Predsjedništvo o pismu obavjesti MVP i EI RH, u povodu upisa studenata na sveučilišta u Hrvatskoj u akademskoj 2006/07. godini.

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
Čira Carića 4, 20000 Dubrovnik, Hrvatska
Služba za poslijediplomske studije

tel.: 00 385 20 445-854, fax.: 00 385 20 435-590
e-mail: daria.vucijevic@unidu.hr
http://unidu.hr/pdds.html

POSlijEDIPLOMSKI DOKTORSKI STUDIJ Povijest stanovništva

Sveučilište u Dubrovniku raspisalo je natječaj za upis na poslijediplomski doktorski studij Povijest stanovništva.

Ovo je jedini takav studij u Hrvatskoj. Osnovne odlike su mu multidisciplinarni i transdisciplinarni pristup koji je nužan u istraživanju povijesti stanovništva. Omogućuje afirmaciju dosad u Hrvatskoj zanemarenih disciplina, pružajući dovoljno široku bazu na kojoj se mogu prepoznati znanstvenici širokog spektra od povjesničara do pravnika i ekonomista, od povijesnih demografa i antropologa do onomastičara i istraživača povijesti svakodnevice. Nositelj studija je Sveučilište u Zagrebu, a suradne ustanove su Sveučilište u Dubrovniku i HAZU – Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku. Voditelj studija je dr. sc. Nenad Vekarić iz Zavoda za povijesne znanosti u Dubrovniku. Početak nastave planiran je u lipnju 2006. godine. Studij traje tri akademske godine (šest semestara). Završetkom poslijediplomskog doktorskog studija Povijest stanovništva stječe se akademski stupanj doktora humanističkih znanosti s kraticom dr. sc. Studijski program poslijediplomskog doktorskog studija izvodi će se na Sveučilištu u Dubrovniku. Sve detaljne informacije možete dobiti na gore navedenim kontaktima.

Voditeljica službe za poslijediplomske studije
Daria Vučijević

Razmatran je zahtjev dr. **Lenke Čelebić** za pomoć na izdavanju knjige „Povijest crkve u Boki kotorskoj (1200.–1500.)“. Odlučeno je podržati ovaj zahtjev, a sa autoricom dogovoriti način realizacije.

20.01.2006.

Godišnja skupština Hrvatske bratovštine „Bokeljske mornarice 809“ Dubrovnik

U Dubrovniku je održana Godišnja skupština Hrvatske bratovštine „Bokeljska mornarica 809“. Kao gost Skup-

štine pozvan je i naš predstavnik u Dubrovniku **Krunoslav Težak**.

20.01.2006.

Poziv od NVO Grupe za promjene

Izvršni direktor NVO Grupe za promjene **Nebojša Međević**, pozvao je predsjednika HGD-a **Ivana Ilića** na sastanak s nezavisnim NVO u Podgorici, a na temu stvara-

uprikliti naše Društvo.

Po predloženom programu boravka koje će uprikliti naše Društvo gosti iz Splita bi posjetili Pomorski muzej u Kotoru i eventualno u Perastu, crkvu Male Gospe na Prčanju i svetište Gospe od Škrpjela na otočiću pred Perastom, ukoliko to dopuste vremenske prilike; u suprotnom obavio bi se samo posjet župnoj crkvi sv. Nikole u Perastu.

Zavičajno društvo Gornja Lastva pozvalo je naše goste u posjet.

Predložena je obvezna nazočnost gostiju na „Tripundanskoj večeri“ koju već tradicionalno svake godine organizira naše Društvo. „Tripundanska večer“ će se održati 3. veljače 2006. godine u hotelu „Fjord“, a na njoj će goste zabavljati Vinko Coce iz Trogira uz domaći vokalnoinstrumentalni sastav „Tri kvarta“.

21.01.2006.

Pismo kabinetu Predsjednika Republike Crne Gore

Kabinetu predsjednika Republike Crne Gore upućeno je još jedno pozivno pismo sa zamolbom da predsjednik **Filip Vujanović** bude pokrovitelj promocije druge knjige „Život i djelo Vladislava Brajkovića“ koja je predviđena do kraja ožujka 2006. god. a održala bi se u prostorijama Pomorskog muzeja grada Perasta.

22.01.2006.

Podrška kandidatu za člana savjeta RTVCG

Centar za građansko obrazovanje iz Podgorice kandidirao je za člana savjeta RTVCG u ime nevladinih organizacija **Steva Muka**, osnivača i izvršnog direktora toga Centra. HGDCG Kotor podržao je tu kandidaturu.

24.01.2006.

Sučut u povodu željezničke nesreće kod Bioča

U povodu teške željezničke nesreće kod Bioča upućen je brzojav s izrazima sućuti Vladi Republike Crne Gore i obiteljima nastradalih.

25.01.2006.

Izvješće za MVP i EI RH

Ministarstvu vanjskih poslova – Upravi za hrvatske manjine iseljništvo i useljništvo Republike Hrvatske, upućeno je godišnje izvješće o radu i financijskom poslovanju Društva u 2005. god. te planirani program rada i financijski plan za 2006. god.

27.01.2006.

Poziv na sastanak iz Generalnog konzulata RH

Generalni konzul Republike Hrvatske **Ivan Škarić** uputio nam je poziv za sudjelovanje na prvom sastanku konstituiranja inicijativnog tijela radi utemeljenja krovne udruge Hrvata u Crnoj Gori, koji će se održati 7. veljače 2006. godine u prostorijama Hrvatske gospodarske komore u Kotoru.

28.01.2006.

Poziv iz Biskupskog ordinarijata Kotor

Predsjednik Društva dr. **Ivan Ilić** dobio je poziv iz Biskupskog ordinarijata Kotor za nazočnost proslavi blagdana sv. Tripuna.

31.01.2006.

Čestitke za blagdan sv. Vlaha i dan grada Dubrovnika

Gradonačelnici Dubrovnika **Dubravki Šuici**, biskupu du-

Sveti Vlaho

brovačkom mons. **Želimiru Puljiću** i don **Voju Vlašiću**, župniku župe sv. Vlaha u Stonu upućene su čestitke u povodu blagdana sv. Vlaha – zaštitnika grada Dubrovnika i Stona i dana grada Dubrovnika.

01.02.2006.

Održana XV. sjednica Predsjedništva

U prostorijama Društva u Kotoru održana je XV. sjednica Predsjedništva sa glavnom točkom: konačan dogovor oko organizacije „Tripundanske večeri“.

U okviru točke „Razno“:

– Raspravljani su detalji oko natječaja za prijam u radni odnos glavnog urednika „Hrvatskog glasnika“.

– Postignut je dogovor oko održavanja sastanka Inicijativnog odbora za formiranje Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore. Sastanak će se održati 7.2.2006. u prostorijama Konzulata RH u Kotoru uz nazočnost generalnog konzula Ivana Škarića koji je sazvao sastanak.

– Član koordinacijskog odbora Pokreta za nezavisnost Crne Gore **Slobodan Vičević obavijestio je Društvo** o predstojećoj referendumskoj kampanji u općini Kotor.

– Radna skupina za izradu izmjena i dopuna Statuta Društva predala je Predsjedništvu nacrt na razmatranje.

– Raspravljalo se o još uvijek aktivnoj web stranici www.hrvatiucg.info koju održava Zlatko Vučinović, a koja šteti ugledu našeg Društva.

– Društvo je razmatralo informaciju o samostalnom istupanju nastavnice hrvatske nastave **Maje Širole** u predstavništvu Hrvatske gospodarske komore u Kotoru oko nabavke nastavnih pomagala za školu, a mimo znanja i dogovora s Predsjedništvom. O tome će predsjednik dr. **Ivan Ilić** razgovarati s nastavnikom Majom Širola.

Nadzorni odbor treba do sredine veljače izvršiti nadzor financijskog poslovanja Društva.

2.02.2006.

Sastanak UO podružnice Tivat

Održana je sjednica UO podružnice Tivat kojoj je nazočio i predsjednik Društva dr. **Ivan Ilić**. Predsjednik Ilić je upoznao prisutne s radom i aktivnostima Društva te završnim godišnjim izvješćem Društva i planovima za sljedeću godinu.

3.02.2006.

Održana fešta „Tripundanska večer“

U hotelu „Fjord“ u Kotoru u nazočnosti mnogih ljubitelja dobre zabave i uvaženih gostiju, u organizaciji HGD-CCG-a Kotor održana je tradicionalnu fešta „Tripundanska večer“ u čast proslave zaštitnika grada Kotora sv. Tripuna. Zahvaljujući glavnom sponzoru Hrvatskoj radioteleviziji, nazočne je zabavljao popularni hrvatski pjevač **Vinko Coce**, uz pratnju domaće vokalne instrumentalne skupine „Tri kvarta“ iz Kotora.

05.02.2006.

Vanjska proslava sv. Tripuna

Održana je vanjska proslava sv. Tripuna. Uz svečanu pontifikalnu misu koju je predvodio mons. **Želimir Puljić**, biskup dubrovački, ispred crkve otplesano je tradicionalno Kolo Bokeljske mornarice i prvi put viteška igra „Od boja“ udruge „Kumpanija“ iz Smokvice na otoku Korčuli. Proslavi su nazočili crkveni velikodostojnici, državni čelnici Republike Crne Gore i Bosne i Hercegovine – predsjednik RCG **Filip Vujanović** i predsjednik Predsjedništva BiH **Ivo Miro Jović**, ministrica kulture RCG **Vesna Kilibarda**, konzul Republike Hrvatske u Kotoru **Ivan Škarić**, predstavnici hrvatskog veleposlanstva u Beogradu, predstavnici MVP iz Zagreba, gradonačelnica Kotora **Marija Maja Čatović**, direktor predstavništva HGK za Crnu Goru **Damir Pinjatić** i predsjednik HGDCG dr. **Ivan Ilić**. Procesija se kretala ulicama sta-

rog grada Kotora, u kojoj je između ostalih, i naš istaknuti član i povjerenik za Prčanj **Božo Usanović**, nosio barjak Društva.

07.02.2006.

Sastanak hrvatskih udruga i HGI-ja u povodu utemeljenja krovne organizacije Hrvata u Crnoj Gori

U prostorijama predstavništva Hrvatske Gospodarske Komore u Kotoru održan je sastanak hrvatskih udruga i političke stranke HGI radi formiranja krovne organizacije Hrvata u Crnoj Gori.

Sastanak je vodio glavni savjetnik generalnog konzula u Crnoj Gori **Igor Čupić**. Na sastanku su bili predstavnici sljedećih udruga: dr. **Ivan Ilić**, predsjednik Hrvatskog građanskog društva – Kotor; **Ilija Bijelić**, Hrvatska građanska inicijativa – Tivat; **Silvio Marković**, predsjednik Hrvatskog kulturnog društva „Napredak“ – Donja Lastva; **Zoran Nikolić**, predsjednik Kulturnog zavičajnog udruženja „Napredak“ – Gornja Lastva; **Slavko Marović**, Zavičajno udruženje Bogdašići – Bogdašići; **Pavle Jurlina**, NVO „Krašići“ – Krašići; dr. **Miroslav Marić**, NVO „Herceg Stjepan Kosača“ – Herceg–Novi, Zlatko Vučinović, Hrvatski Info Razvitak – Lepetane; **Vladimir Medović**, NVO u osnivanju – Bar.

Na dnevnom redu sastanka bilo je formiranje koordinacijskog tijela za osnivanje hrvatske krovne udruge u Crnoj Gori.

Nakon rasprave svih nazočnih donesen je zaključak: svi nazočni predstavnici udruga i političke stranke predstavljati će članove inicijativnog odbora za utemeljenje krovne udruge.

Do idućeg sastanka, koji je sazvan za 1. ožujak 2006. god. HGDCG će pripremiti radnu verziju Pravilnika o radu ovog tijela i prijedlog Statuta buduće krovne udruge Hrvata te ih pravovremeno dostaviti svim nazočnima na razmatranje.

Priradio: **Dario Misuć**

Novosti iz dopunske nastave na hrvatskom jeziku u Kotoru i Tivtu

Dječja mašta može svašta

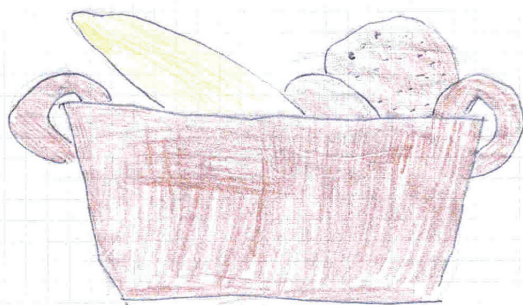
■ Učenici dopunske nastave na hrvatskom jeziku, njih 80 iz Kotora i Tivta, vrijedno učili u prvom polugodištu školske 2005./2006. godine. Zahvaljujući donatorima iz Hrvatske obogaćena kolekcija videokazeta, DVD-a i CD-a. Na susretu nacionalnih manjina u Ulcinju, 18. studenog 2005., sudjelovali i učenici hrvatske dopunske nastave, Anja Brkić i Ljubomir Gržetić. Proslavljeni blagdani u čast svetog Nikole i svete Lucije ■

Učenici dopunske nastave na hrvatskom jeziku bili su vrijedni u prvome polugodištu školske 2005./2006., ukupno njih 80 iz Kotora i Tivta, u dobi od 1. razreda osnovne do 4. srednje škole.

Kao i njihovi vršnjaci u školama diljem Hrvatske, obilježili smo Blagdan kruha. U listopadu na razne načine zahvaljujemo zemlji na plodovima koje nam nesebično daje. Najmlađi su kolažom izradili košare pune pekarskih proizvoda, raznih vrsta kruha i kolača. Što o kruhu misle najmlađi:

„Kruh mi je najmiliji proizvod od žitarica. Zdrav je i miriše. Volimo ga svi. Moramo ga pažljivo jesti da se ne bi udebljali.“ (Marko Luković, 3. razred, Tivat).

„Ja skoro svaki dan jedem kruh jer je zdrav. Najljepši mi je onaj domaći!“ (Filip Krstović, 3. razred, Tivat).

KOŠARICA S KRUHOM (Nikolina Vuksanović, 1. razred, Tivat)

Oni malo stariji učenici zaplovili su u svijet mašte kao zрно pšenice i ispričali priče:

Putovanje zrna pšenice

Jedno malo zрно pšenice htjelo je proviriti u svijet. Bilo je veoma ljutito jer, tako malo, nije moglo stići u neke daleke krajeve koje je htjelo posjetiti. Ali, jednoga dana stigne na veliku, prostranu livadu i ojetar, koji je jako puhao, pomogne mu otpu-

Nastavnica Maja s učenicima iz Tivta

tovat do velikih planina.

Planine su bile neprohodne i samo je lišće moglo obilaziti stijene i krš. Ali, tom malom zrnju pšenice se posrećilo pa je i ono vidjelo sve ljepote te čudesne

Nestašno zрно žita

Bilo jednom jedno malo zрно pšenice kojeg je nekada davno našao dobar princ i čuvao ga kao oko u glavi. Jednog dana princ umre, a zрно pšenice naslijedi njegov sin, knez Borna.

Za princa, to zрно je značilo mnogo, a za kneza ništa. Knez ga je stavio u jednu kutiju na kaminu i zaboravio na njega. Tu je zрно stajalo godinama tužno i usamljeno, sve dok jednog dana nije došla djevojčica i stavila ga u vaz u cvijećem. Bila je to princeva pra – pra – pra unuka.

Zalijevala je zрно i ono je poraslo. Svake večeri zрно je djevojčici pričalo priče iz davnih vremena.

(Ema Radoničić, 6. razred, Kotor)

Suradnjom s turističkim uredima u gradovima diljem naše matične države Hrvatske, te Upravama nacionalnih parkova i parkova prirode, obogatila se kolekcija videokazeta, DVD-a i CD hrvatske dopunske nastave. Kazeta „Čarobna Hrvatska“ prva je u

nizu koju su učenici gledali. Romantični dvorci Hrvatskog zagorja, preko 1000 otoka i otočića, prekrasnih slapova nacionalnih parkova, jezera, mnogobrojne katedrale, bazilike i crkve iz davnina koje prkose vremenu i izazivaju divljenje slučajnih i namjernih prolaznika, učenici su gledali s oduševljenjem. Nakon gledanja uistinu čarobne Hrvatske, organiziran je kviz. U veseloj atmosferi i probuđenog natjecateljskog duha, učenici su pokazali stečeno znanje na nastavi, ali stečeno i na ovaj način, jer je vizualno-auditivni način stjecanja znanja ipak najbolji.

Osim video materijala obrazovnog karaktera, Croatia, Jadran i Continental film, omogućili su nam video materijal zabavnog karaktera. Igrane filmove i animirane filmove hrvatske produkcije, ali i strane crtane filmove sinkronizirane na hrvatski jezik, kako bi se čule vrednote hrvatskog jezika. Najmlađi su gledali crtani film „Zvonar crkve Notre Dame“, oni malo

stariji hrvatski igrani film za djecu „Tajna starog tavana“, a srednjoškolski komediju s glazbenim točkama, tzv. hrvatski mjuzikl, „Tko pjeva, zlo ne misli“. Da bi učenici mogli gledati sve navedene materijale, INA je ove godine donirala TV, video rekorder i DVD, te se i ovim putem još jednom zahvaljujem u ime svih učenika i svoje osobno. Ove školske godine opremile su se učionica u Tivtu i Kotoru s nastavnim pomagali-ma; TV, video i DVD te glazbenim linijama te je nastava postala još zanimljivija i kvalitetnija za učenike.

Na susretu nacionalnih manifestacija u Ulcinju, 18. studenog 2005., sudjelovali su i učenici hrvatske dopunske nastave. **Anja Brkić i Ljubomir Gržetić** interpretirali su poetske ostvaraje Viktora Vide, hrvatskog pjesnika Boke, „Maslina“ i „Boka“. Na satovima zemljopisa putovali smo i upoznavali županije Hrvatske i njihova središta. Slušali smo glazbu karakterističnu za pojedine regije. Na satovima povijesti otputovali smo u daleku prošlost, rani srednji vijek, doba prvih kraljeva tada još Primorske i panonske Hrvatske. Kako je bilo živjeti u to doba kao knez, ribar, trgovac.... ispričali su nam učenici.

„... Ja, KNEZ BORNA, živim u velikom dvorcu blizu mora okružen bedemima. U sobi imam mekane krevete i budim se kad poželim. Naređujem služavkama neka mi posluže ukusan doručak. Živim sam, malo sam usamljen ali ponekad pozovem svog ribara neka mi bude društvo. On se jadan diže u zoru kad pijetao oglasi novi dan.

Oblačim se raskošno kao svaki knez, i ponosan sam na svoju odjeću. Ima prekrasnih trakica, dionih sakoa, a tek čizmica! Popodne se kupam, uživam i sunčam. Šećem vrtom i mirišem prekrasno cvijeće. Ponekad i ratujem s Ljudevitom Posavskim.

Uživam u životu dok mogu!

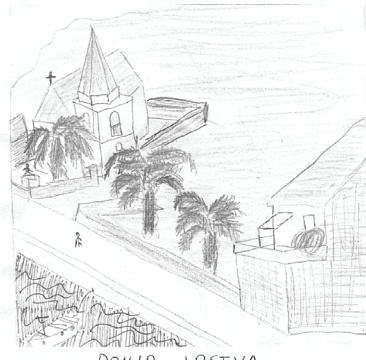
(Izabela Urošević, 7. razred, Tivat)

„... Ja sam trgovac na tržnici u Primorskoj Hrvatskoj.

Svaki dan od ranog jutra do kasne noći trgujem sa svim tr-

PERAST (Anamarija Šupić, Tivat)

DONJA LASTVA (Alen Marinov, Tivat)

PRČANJ (Nikola Travar, Kotor)

SV. NIKOLA (Karmen Lasan Zorobabel,

govcima koji dolaze iz raznih luka na Jadranu.

Na večer, kada se vratim u svoju sojenicu dočeka me žena i petero djece. Žena tijekom dana brine o djeci i izrađuje odjeću od

kože.

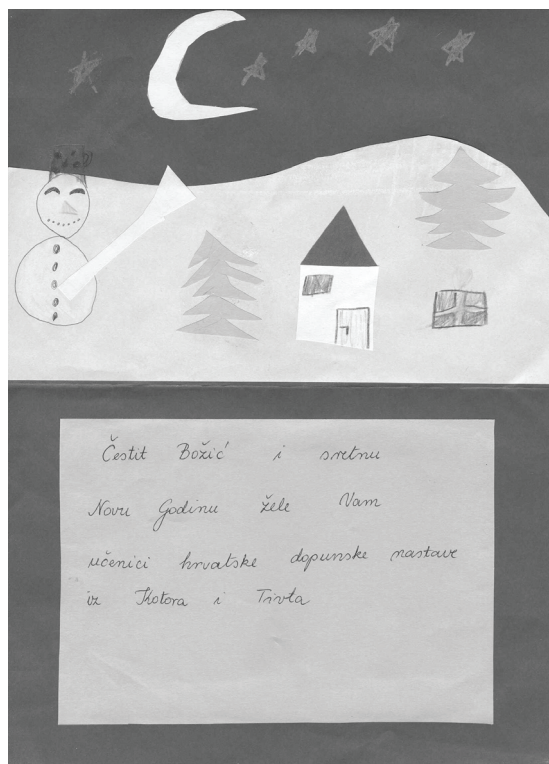
Sojenica mi je oronula i volio bih je zamijeniti nekom novijom ali za to se nema novaca.“

(Maja Dončić, 8. razred, Kotor)

Pavao Pavličić, hrvatski pisac, u svom je djelu „Dunav“ pisao o svom gradu Vukovaru, čiju ljepotu ne može dočarati niti jedna razglednica. Da je to tako i s njihovim krajem, srednjoškolski su se potrudili na tren zaustaviti vrijeme i crtežom prikazu samo djelić ljepote ovoga kraja!

Malo pomalo stiže prosinac, mjesec darivanja. U Tivtu je 6. prosinca 2005. organizirana proslava u čast Svetoga Nikole, zaštitnika pomoraca, putnika i djece. Učenici hrvatske dopunske nastave darovali su pjesmu i recitacije mališanima koji su veselo iščekivali darove, a bilo ih je čak 135. Svi učenici hrvatske dopunske nastave do 4. razreda osnovne škole bili su darivani lijepim darovima. Slijedio je blagdan Svete Lucije. Nadam se kako su svi tada posadili pšenicu i kako je njezina „kosa“ narasla. Pridružujem se željama mojih učenika koji su izradili čestitku za sve vas koji čitate Hrvatski glasnik.

Nastavnica Maja Širola

BOŽIČNA ČESTITKA ČITATELJIMA (Vjekoslav Vučinić)

Čestit Božić i sretnu
Novu Godinu želi Nam
učenici hrvatske dopunske nastave
iz Kotora i Tivta

U Pomorskom muzeju Crne Gore u Kotoru promoviran Godišnjak LIII.

Čuvar tradicije i sjećanja

■ *Novi broj Godišnjaka posvećen je 100-godišnjici rođenja akademika Vladislava Brajkovića, admirala Bokeljske mornarice i rodonačelnika pomorske pravne misli u nas* ■

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru je ustanova koja osim što čuva, izlaže i prezentira pomorsku kulturnu baštinu, poklanja punu pažnju i pisanoj riječi jer „verba volant scripta manet“ (riječ leti, zapis ostaje), pa je ova institucija već od 1952. godine pokrenula izdavanje edicije „Godišnjak“, jedine takve vrste u Crnoj Gori.

Ova značajna edicija koja obrađuje prvenstveno pomorsku prošlost još uvijek traje, pa je promocija Godišnjaka 53 održana 27. prosinca 2005. u palači Grgurina.

Godišnjak br. 53 posvećen je 100-godišnjici rođenja akademika Vladislava Brajkovića, admirala Bokeljske mornarice. O samom Godišnjaku govorili su Antun Tomić, knjižničar Pomorskog muzeja u mirovini, Petar Palavrić, kustos pomorsko-tehničke zbirke, i Slavko Dabinović, tehnički urednik Godišnjaka.

Koliko je značajna ova edicija dovoljno govori podatak što je ukupan broj suradnika, do ovoga broja, čak 173, među kojima i 31 doktor znanosti, iz čijeg pera su izašli značajni znanstveni radovi i rasprave koji obuhvaćaju povijest pomorstva, arhitekture, arhivistike, povijesti umjetnosti, etnologije, arheologije i turizma.

Lovorka Čoralić iz Zagreba, u svojem radu „Kotorske crkvene ustanove u oporukama bokeljskih iseljenika u Mlecima (XV.–XVIII. st.)“, usredsređuje svoju pažnju na istraživanje ostavština (legata) bokeljskih iseljenika, koji su živjeli u Veneciji u periodu od XV. do XVIII. stoljeća. Ovi legati, ostavštine kako zapažam autor, s obzirom što su ponekad opširni u svojim opisima „vrijedan su prilog

poznavanju crkvene povijesti sakralne umjetnosti i kulturne baštine grada Kotora u doba njegove uključenosti u Republiku Svetoga Marka“. Oni nam svjedoče o visokoj društvenoj svijesti i civilizacijskoj razini građana Kotora i stanovnika Bokokotorskog zaljeva.

Jovan Martinović dao je vrlo interesantan i stručan čla-

vanja od 1839. do 1855., napominjući kako je tada Gopčević posjedovao ukupno 36 jedrenjaka i 2 parobroda.

S. Marković u svom radu „Nikola Radaković, zlatar iz Bara i umijeće bakroreza“ pruža nam nova dragocjena saznanja o Nikoli Radakoviću, renesansnom bakrorescu i meštru iz Bara s kraja XIV. i prve polovice XV. vi-

šnje iz Boke Kotorske na fotografijama Franca La Foresta“ opisuju 20 fotografija prenetih sa staklenih negativa, koje prikazuju dobrotsku mušku i žensku nošnju kao i nošnju iz zaleđa Kotora. Unuka Franca La Foresta, gospođa Lidija La Forest, akademski slikar iz Zagreba, jedini potomak ove poznate fotografske obitelji, darovala je

Sa svečane promocije Godišnjaka LIII. u Pomorskom muzeju Crne Gore u Kotoru

nak o latinskim natpisima antičke nekropole u Budvi, koja je otkrivena 1963., prilikom kopanja temelja za gradnju novog hotela „Avala“. Autor članka daje kronološki prikaz tretiranja ovih spomenika sve od njihovog otkrića do današnjih dana, stanju i konzervaciji.

Radojka Janićijević u svojem radu „Tršćanski brodovlasnik Spiridon Gopčević“ posebno se osvrće na brodove u vlasništvu Spiridona Gopčevića, proširujući neka ranija saznanja i tražeći dobijanje konačne ocjene o veličini i snazi Gopčevićeve privatne flote. Također u svojem radu opisuje aktivnost njegovog brodovlasničkog poslo-

jeka, koji je živio i radio u Dubrovniku, Splitu i Zadru gdje je i umro.

Gracijela Čulić radom „Konceptija nastavnih programa iz talijanskog jezika u starim nautičkim školama u Kotoru do početka XX. stoljeća“ tretira jedan dio nastavnog programa koji predstavlja učenje talijanskog jezika, kao i razinu nastavnih sadržaja koje su učenici netalijanske etničke pripadnosti morali svladati. Autor nas vodi kroz nastavni program nautičke škole u Kotoru, sve do njenog osnivanja školske 1849./50. god. (početak redovite nastave vezuje se za 1850. god.).

Mileva Vujošević i Jelena Karadžić u svojem radu „No-

Pomorskom muzeju 200 staklenih negativa s početka XX. stoljeća, od kojih je samo jedan mali dio u ovom članku obrađen.

Također, gospođa Lidija je dala vrijednu donaciju – umjetničku sliku rađenu u tehnici ulje na platnu (212×150 cm) „Mali Franc La Forest prislone uz majčin skut“, koja je nastala najvjerojatnije oko 1840. godine u Beču. O ovoj značajnoj donaciji Pomorskom muzeju napisala je rad R. Janićijević.

Rad Marije Mihaliček „Viskovići: pomorci, ratnici, kape-tani Perasta, diplomati, povjesničari i čuvari kulturne baštine Perasta“ utemeljen je na historijografiji o prošlosti

Perasta, zatim knjizi „Storia di Perasto“ autora Franca Viskovića (1836.–1905.) i nekih vijesti iz obiteljskog arhiva XIX. st. gdje su iznijeti biografski podaci više poznatih Viskovića.

Z. Radimir u svom radu „Tragom jednog odličja“ naglašava kako je u vrijeme Napoleonove uprave Bokom Kotorskom, dobrotroski kapetan Krsto Radov Radimir (1766.–1833.), prateći jedan francuski konvoj, bio napadnut od engleskih korsara kod mjesta Lovišta na Pelješcu. Tom prilikom kapetan Krsto Radimir stavio se u obranu francuskog konvoja. Izdržao je višesatnu borbu s mnogostruko jačim neprijateljem u kojoj je sudjelovala engleska fregata Aretusa i sedam barkozija s po tridesetak ljudi. Tom prilikom na brodu kap. Krsta Radimira su poginula 4 člana posade a i sam je bio ranjen, dok je na engleskoj strani bilo oko 30 mrtvih i 100 ranjenih. Za ovaj podvig bio je odlikovan od Napoleona visokim ordenom viteza Legije časti, koji mu je uručen tek 5 godina kasnije.

L. Kampe svojim radom „Grbovi kotorskih plemićkih obitelji u zbirci grbova“ skrenuo je pažnju na mnogobrojne grbove starih kotorskih (bokeljskih) plemićkih obitelji na tragu knjige koja je objavljena u Francuskoj, a koja obuhvaća više od 120 tisuća grbova cijele Europe, dok je J. Martinović u svojem radu objavio spisak posljednjih plemićkih obitelji od 1834.–1842.

godine.

Milenko Pasinović u radu „Definiranje obalnog prostora u funkciji integralnog upravljanja morskim dobrom“, čini detaljnu analizu stanja dosadašnjeg upravljanja mor-

turnog menadžmenta u turističkoj privredi“ govori o tri osnovne svrhe primjene: uključivanje turista u kulturni i društveni život sredine u kojoj borave; upoznavanje turista s kulturnim i umjet-

fija“ daje popis bibliografskih jedinica o Kotoru s registrom autora.

Snežana Pejović svojim radom „O zaštiti i valorizaciji arhivske i knjižnične građe koja se nalazi u Kotoru“ upozna nas sa sadašnjim stanjem zaštite ovog pokretnog blaga, kao i o nedovoljnoj zaštiti građe zatim i o tome kako ona čak nije ni kategorizirana.

„Bratimljenje Venecije i Kotora uz prisustvo Bokeljske mornarice“, rad **Miloša Miloševića**, govori nam o događajima u Veneciji svibnja 2005.

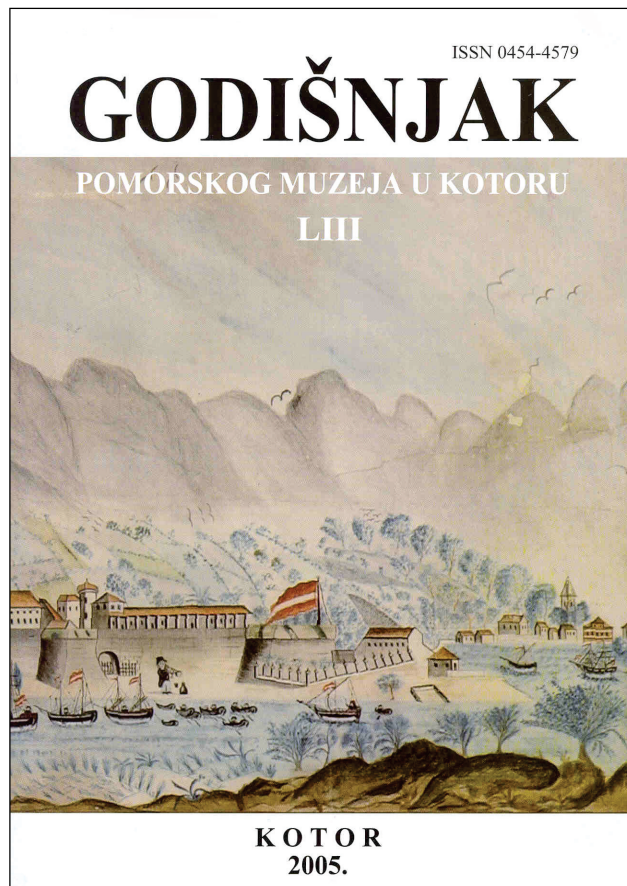
Z. Milošević daje izvješće o svom sudjelovanju na međunarodnom specijalističkom tečaju pod pokroviteljstvom UNESCO-a, koji je održan u Rimu od 29.3. do 30.4.2005.

Članak **A. Sindika** govori o radu udruge Bokeljske mornarice u Beogradu, dok **Antun Tomić** daje indeks predmeta i pojmova Dobrote koji je nastavak njegovog rada iz prošlog Godišnjaka.

O značaju lika Vladislava Brajkovića, rodonačelnika pomorske pravne misli, pisali su **M. Radulović** i **D. Davidović**.

Pomorski muzej Crne Gore nastaviće s njegovanjem pisane riječi. U planu je Godišnjak br. 54, koji će se obilježiti 2006. godinu temama o slavnim bokeljskim pomorcima – braći Ivanović i Ivu Visinu, a sve u znaku značajnih jubileja – 250 godina bitke kod Pireja i 200. godina rođenja Iva Visina.

Mileva Vujošević

skim dobrom i kritički se odnosi na dosadašnje parcijalno (sektorsko) upravljanje ovim značajnim resursom.

Darko Antović u radu „Znanstveni pristup istraživanju kulturnih i umjetničkih djelatnosti kao segmenta kul-

ničkih vrijednostima i kulturnim dostignućima; zadovoljavanje njihovih kulturnih potreba (uključujući zabavu i razonodu).

Jelena Antović u radu „Kotor u crnogorskom časopisu Arhivski zapisi – bibliogra-

O studentima koji dolaze u Hrvatsku na studij više neće skrbiti HMI

MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA PREUZIMA SKRB O STUDENTIMA

U Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, u utorak 17. siječnja održan je sastanak na kojemu su sudjelovali pomoćnik ministrice vanjskih poslova i europskih integracija dr. **Slavko Leban**, pomoćnik ministra znanosti, obrazovanja i športa dr. sc. **Radovan Fuchs** i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika **Nikola Jelinčić**.

Tom prigodom dr. Slavko Leban je obavijestio nazočne kako je Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, slijedom dogovora s ministricom mr. **Kolindom Grabar Kitarović**, donijelo Odluku da od akademske godine 2006./07. preuzima od Hrvatske matice iseljenika kompletnu skrb o studentima iz svih hrvatskih zajednica (manjinske, iseljeničke, studenti iz BiH) koji dolaze u Hrvatsku na studij ili tečaj hrvatskog jezika. Ta skrb, osim davanja stipendija i X karte, između ostaloga podrazumijeva i kompletnu organizaciju njihovog dolaska na pripreme za upis na fakultet, nostrifikaciju dokumenata, probleme oko upisa te brigu oko smještaja u studentske domove, što je zadnjih desetak godina radila Hrvatska matica iseljenika u dogovoru s nadležnim ministarstvima i institucijama.

HMI – Zagreb

Kotor i okolica na Listi svjetske prirodne i kulturne baštine

Dugoročna strategija očuvanja nasljedstva

■ Početkom siječnja 2006. u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Kotoru održan višednevni seminar u okviru pripremnih aktivnosti na izradi Plana upravljanja prirodnim i kulturnim nasljeđem Kotora, kojega treba završiti do srpnja. Nakon skidanja područja Kotora s UNESCO-ve liste svjetske baštine u opasnosti, neophodno ne samo zaštititi već i unaprijediti i valorizirati to područje, kako bi postalo sastavni dio kulturno-turističkih koridora jugoistočne Europe. Nakon završetka seminara održan skup na istu temu ■

Na zasjedanju Među- vladinog komiteta UNESCO-a, održanom u Cairu i Luxoru još 1979. godine, područje Kotora ubilježeno je na Listu svjetske baštine. Time je Kotoru dodijeljen najviši mogući rang međunarodnog vrednovanja. Istodobno, u skladu s pravilima Konvencije o svjetskom nasljeđu status zaštićenog područja provjerava se svakih nekoliko godina. Ukoliko se ocijeni kako su u međuvremenu učinjeni takvi zahvati koji grubo narušavaju naslijeđene prirodne, ambijentalne i graditeljske kvalitete zaštićenog prostora status svjetskog kulturnog naslijeđa se gubi.

U slučaju Kotora u okviru zaštićenih granica režimom zaštite obuhvaćen je prostor u cjelini kako izgrađeni tako i neizgrađeni. Podjednako su vrednovani oblici samonikle prirode kao i graditeljske tvorevine. Svjetsku baštinu predstavlja totalitet prostora što znači kako ne postoje zahvati niti dijelovi prostora koji mogu biti izuzeti iz konteksta zaštite svjetskog kulturnog naslijeđa.

Zaštićeno područje obuhvaća kotorsko-risanski zaljev sa svim naseljima i zaleđem do vrhova okolnih brda počevši od tjesnaca Verige, grebenom poluotoka Vrmac, pa do prijevoja Trojica, te zatim obuhvaća lovcenske strane sa serpentinama ispod područja Nacionalnog parka Lovćena. Granica zahvaća i kotorske strane, do njihovih vrhova, zatim paralelno s oba-

lom do Risna, zahvaćajući širi kopneni pojas iznad naselja Strp, Morinj, Kostanjica. Zona zaštite zatvara se na drugoj strani Verige.

Crkva sv. Vrača u Dobrori i istoimeno naselje

Zbog prekomjerne urbanizacije koja prijeti uništiti vrijednosti zaštićenog prostora, UNESCO je 2003. obvezao Kotor donijeti management plan koji bi u skladu sa zajedničkom vizijom ovog prostora predstavljao program za rukovođenje njegovim potencijalima.

Odnos prema zaštićenom području

Iskustva gradnje suvremenih naselja podignutih na obalama Kotorskog zaljeva, u prostoru izuzetno vrijednom po svojim prirodnim karakteristikama i u arhitektonskom smislu gotovo sasvim određenom, potvrdila su i u ovom slučaju neprilagodljivost suvremenih kriterija gradnje u povijesnom ambijentu. Druga važna činjenica koju su potvrdila ova istraživanja jest nadmoć suvremenih struktura u odnosu na naslijeđenu

arhitekturu i prirodne vrijednosti. Razlika ustanovljena između koncepta tradicionalne arhitekture i koncepta suvremenog stanovanja može

Kotora poslije njegovog proglašenja dobrom svjetske prirodne i kulturne baštine. Postavljanjem 1979. za vremensku odrednicu, ispitivani su mogući učinci utjecaja koje svijest o vrijednosti prostora nameće suvremenom graditelju.

Suvremena stambena i javna arhitektura koja je nastajala u kontaktnoj zoni Kotora i u naseljima duž obale zaljeva prije 1979., ni u čemu se nije razlikovala od arhitekture istog karaktera građene i u drugim krajevima zemlje. Otuda se moglo pretpostaviti kako do tog vremena svijest o značaju prirodnih vrijednosti i tradicionalnog graditeljstva ovog područja nije istodobno podrazumijevala obvezujuće čimbenike planiranja i izrade projekata, ali je morala bitno utjecati na graditeljske procese nakon uvrštenja područja na listu vrijednosti uni-

Risan prije suvremene urbanizacije

tegralno dobro svjetskog značaja.

Istraživanjem je zamišljeno obuhvatiti nova stambena naselja podignuta na području

verzalnog značaja.

U tome smislu, rezultati istraživanja su pokazali kako je svijest o značaju prostora najčešće predstavljala barije-

ru za komunikaciju sa stručnim službama koje su se o zaštiti prostora skrbile; za izlaz su pronađeni kraći putovi od onih koji su obvezivali na upoznavanje s važećim načelima i metodologijom rada u zaštićenom prostoru. Suradnja sa stručnom službom zaštite spomenika kulture ostvarena je jedino u fazi izrade projekta za naselje „Pobjeda“ u Stolivu koje je nastalo devedesetih godina, dok su ostala naselja (Škaljari, Sveti Eustahije, Sveta Vrača) nastajala u potpunosti bez konzervatorskih uvjeta s uvjerenjem kako gradnja suvremenih zgrada ne podliježe režimu zaštite. U tom mišljenju sadržana je i bojazan od ograničenja koja postavljaju uvjeti zaštite kao i nastojanje izbjegavanja ograničavanja pod izgovorom koji ni u važećim zakonskim propisima nema svoje uporište.

Svijest o totalitetu prostora, o području kao integralnom dobru prirodnih i naslijeđenih vrijednosti u kojem je arhitektonska baština prožeta s prirodom i s njome stopljena, tj. neodvojiva od prirode – nije postojala takva ni u vrijeme kad su donesene odluke o gradnji većih naselja u priobalnom području Kotora.

S obzirom na tu važnu polaznu činjenicu kao i nepostojanje komunikacije sa službama zaduženim za brigu o

očuvanju prostora, istraživanje je moglo pokazati lepezu

govori oslikavaju ispitivani odnos između arhitekture

Naselje u Stolivu – sudar svjetova

spontano nastalih pristupa u kreiranju odgovora koje su pred planere, urbaniste i arhitekte postavljali zahtjevi gradnje suvremenih naselja. Koliko su ti odgovori udaljeni od potreba za očuvanjem vrijednosti prostora pokazuje izgled i egzistiranje svakog naselja posebice. Ujedno, ti od-

suvremenih naselja i karakteristika tradicionalne arhitekture.

Ocjena stanja, problemi, rješenja

Praksa pokazuje sve više kako društvenu brigu za zaštićeno područje nije moguće provesti na odgovarajućem

način. U vremenu nakon potresa, Zavod za zaštitu spomenika u Kotoru je uspijevaao pod kontrolom držati intervencije na obnovi starih gradova i najznačajnijih pojedinačnih spomenika i cjelina dok su njegovim kriterijima izmicala rješenja većih ugostiteljskih objekata, turistički kompleksi, prometna rješenja, stambena izgradnja i objekti zdravstvenog turizma koji su najčešće podrazumijevali gradnju mastodonata neusklađenih s ambijentom, razaranje naslijeđenih pejzažnih vrijednosti i pojavu nametljivih oblika stranih rječniku povijesne arhitekture.

Danas, međutim, nastavlja se trend prekomjerne gradnje na preostalim slobodnim lokacijama, a zbog ubrzanih promjena u društvu koje podrazumijevaju nove intervencije na starim građevinama i njihovom okruženju u obliku kultiviranog, a zapuštenog kulturnog pejzaža, javlja se opasnost postignuti stupanj suradnje svih faktora na zaštiti nasljeđa ozbiljno dovesti u pitanje.

U tom smislu izrada management plana mora biti novi pokušaj za uskladiti potrebe s prostornim mogućnostima zaštićenog područja i obvezom očuvanja naslijeđenih prirodnih i graditeljskih vrijednosti.

Zorica Čubrović

OBAVIJEST ČITATELJIMA VAN CRNE GORE

Otvoren je račun Društva u Republici Hrvatskoj kod **Zagrebačke banke d. d.**, Poslovnica Dubrovnik, Vukovarska 7, 20 000 Dubrovnik.

Molimo da sve eventualne uplate izvršite na adresu:

KRUNOSLAV TEŽAK

Povjerenik HGDCG-a za Hrvatsku

Ošljanska 3

20 000 Dubrovnik

broj deviznog računa : **HR7723600001101667657; SWIFT: ZABHR2X**

broj kunskog računa : **23600001101667657**

Kod Privredne banke Zagreb, Poslovnica Dubrovnik, **zatvoren** je kunski račun br. 80404-5 2340009-3206673983 i devizni račun br. 71400-3 20-200-20530-9 Društva. Sve moguće uplate usmjerite na gore navedeni račun kod Zagrebačke banke.

Jedan za drugoga

■ *Vratiti se samome sebi znači vratiti se vjeri da nam drugi žele dobro i da smo mi drugima obogaćenje i oni nama. Da je svaki susret, ako je pravi, stoga što je susret posvećen drugomu u sebi vrednota koja nas obogaćuje* ■

Prošli su blagdani: Ovo je za naše pretke bilo najljepše doba godine. Imali su vremena, poljskih poslova nije bilo, a domaći su se radili rado. Bile su duge zimske noći. Ljudi su se susretali, družili i razgovarali. Nisu vrijeme posvetili radu, nego jedan drugomu. Ne možemo zamisliti koliko je naše vrijeme opterećeno. U središtu našega druženja je sada jedna čarobna kutija. Televizija. Ako se i nađemo zajedno, redovito je ne ušutkamo. Moji vjernici već znaju da kod posjeta obitelji rado ostajem dulje, no, ako primijetim da domaćin nije isključio „tu čudnu kutiju“, uljudno se ispričam i napuštim kuću. Ne zato što se ljutim, niti što sudim, nego naprosto zato što se preko ekrana ne možemo susresti. Moje vrijeme je ograničeno, a vjerujem i njihovo. No, postoji i jedan dragi razlog našega suvremenog otuđenja. Dok sam razmišljao o ovoj rubrici, zgodno sam pročitao i ovo: Poznati francuski pisac *Gustave Flaubert* tvrdio je kako u ovom svijetu postoje samo neke beskraje pojave, kao što je svemir sa svojim zvijezdama, more sa svojim kapima vode i ljudsko srce sa svojim suzama. A začelnik islama govorio je svojim sljedbenicima kako svako tijelo u sebi nosi nešto vrlo važno. Ako to dobro djeluje, cijelo se tijelo dobro osjeća, ali ako ne ide dobro, cijelo tijelo osjeća posljedice. To je srce, zaključio je *Muhamed*. Svatko osjeća srce na svoj način. Kažu da žena gleda u dubinu, muškarac u širinu, zato je ovomu srce svijet, a ženi je svijet srce. A kako je svijet nekako podjednako podije-

ljen na mušku i žensku polovicu, tako je i pogled na srce podijeljen, već prema tome tko je koji srcem gleda. A ono je bogata riznica koju mnogi i ne znaju da posjeduju. Ne otkriti bogatstvo srca od bližnjih je upravo bolest našeg vremena. Dakle, ne znamo se susresti kao ljudi. Zašto?

Nezreli u sebičnosti

Ima jedna mudra izreka da ljudska zrelost počinje onog časa kada netko osjeti da se više brine za druge negoli o

mirna rijeka, koja je zaustavila svoj tijek uz sam rub velike pustinje koja se prostirala pred njom. Poneka skrivena spilja, rijetka kamena hrid i jako mnogo pješćanih pragova koje je vjetar modelirao prema smjeru puhanja. To je stajalo pred rijekom. „*Pa to je moja smrt!*“, zajaukne rijeka. „*Neću prodrijeti do obale. Pijesak će upiti moju vodu i ja ću brzo usahnuti. Neću doći do cilja da se ulijem u more. Sve sam promašila u svojem dosadašnjem tijeku.*“ Njezine se vode po-

na. Nisam rođena da me vihor vitla po zraku.“ No, vjetar je bio uporan: „*Nemoj se bojati. Kada se uspneš kao oblak, ja ću te brzo prebaciti na dragu stranu pustinje i tu ćeš ponovno, kao obilata kiša, padati i pretvoriti se u rijeku te tako dospjeti do cilja.*“ Ali rijeka, dovršava ova beduinska prispodoba, nešto iz ponosa, malo iz straha, a najviše iz sebičnosti, ne posluša savjet koji je došapnuo dobrohotni vjetar i ubrzo je proguta žedna pustinja. Sebičnost je opasna zaraza života.

Stalno nezadovoljni

Legenda kao i svaka slična književna vrsta ima svojih nedorečenosti, ali sadrži istinu o čovjekovom nemiru i traženju sreće i mira. Zbog toga ljudi nisu nikada zadovoljni i tako procjenjuju vrijeme: prošlost im se uvijek čini boljom nego što je bila, sadašnjost gorom nego što stvamo jest, a budućnost vedrijom nego što će vjerojatno biti. A naš Preradović pjeva: „*Ljudskom srcu uvijek nešto treba, zadovoljno nikad posve nije, čim željenog cilja se dovreba, opet iz njega sto mu želja vrije.*“

Vratiti se samome sebi znači vratiti se vjeri da nam drugi žele dobro i da smo mi dragima obogaćenje i oni nama. Da je svaki susret, ako je pravi, stoga što je susret posvećen drugomu u sebi vrednota koja i nas obogaćuje. Zašto ne dopustiti „dobrohotnom vjetru“ da nas podigne u visine, oslobodi naše sebičnosti i podari nam mogućnost da budemo „nova rijeka“ za bogatstvo plodonosne kiše svakome od nas. Dakle, vrijedno je razmišljati o najvećoj bolesti našega vremena o sebičnosti i tražiti putove izlječenja da nađemo vremena i dovoljno razloga biti ne jedan pored drugoga, nego jedan za drugoga.

Vlč. dr. Andrija Kopilović

sebi. Višak sebičnosti dokazuje pak da smo nedozreli, a egoizam je zahvatio toliko maha te se sve manje govori o dragima, a mnogo više o sebi. Netko je ironično zaključio da je egoist čovjek koji toliko želi biti u središtu pažnje da čak na sprovodu svog prijatelja žali što sam nije u lijesu. Šalu na stranu, ali svatko osjeća snažnu napast da najprije misli na sebe, a potom, ako sam nije možda ugrožen, da radi za dragoga. Kao što podsjeća i sljedeća beduinska prispodoba. Bila tako jedna široka,

čnu pomalo pretakati u vrući pijesak i stvarati mutnu kaljužu. Vjetar je pak prikradeno stajao zaklonjen i slušao glasne tužaljke ove rijeke te joj odlučio spasiti život. „*Čuo sam tvoje žalbe. Prepusti se slobodno suncu da te ogrije, ne boj se, a ja ću se pobrinuti da te kao vodenu paru uzdignem uvis. Postat ćeš veliki oblak, a sve je ostalo moja briga*“, predloži nevidljivi vjetar ugroženoj rijeci. No, ova jako zaplašena zbog neizvjesne budućnosti, odgovori: „*Ja sam stvorena da mimo protječem između sigurnih obala, prozirna, mirna i dostojanstve-*

Sanacijom poslije potresa hercegovačka utvrda Forte mare izgubila povijesnu prepoznatljivost

Kao da je sazdana iz jednog daha

■ *Utvrdna Forte mare nalazi se na samoj obali mora, na jednoj ljutoj i prkosnoj stijeni. Baš je i grad odatle počeo rasti – iz mora i kamena, pa su neki Novljani u pravu kada tvrde kako je upravo tu, u temeljima grada, potrebno postaviti i bistu utemeljitelju Herceg-Novog – bosanskom kralju Tvrtku I. Kotromaniću* ■

Prema zapažanjima magistra arheologije **Ilije Pušića** iz Herceg-Novog, u tekstu „Restauracija hercegovačkih arhitektonskih spomenika“, na utvrdi Forte mare može se pratiti svaka faza izgradnje, dogradnje, prigradnje, nadgradnje... Prema njegovom mišljenju, prve zidove izgradio je Herceg Stjepan Vukčić Kosača u prvoj polovici 15. stoljeća. Sve do potresa 1979. godine bila je prepoznatljiva bosanska – prva faza izgradnje utvrde. Nažalost, tadašnjom sanacijom dosta toga je uništeno, pa je „danas iz te faze ostao samo jedan dio zida na jugoistočnom kutu tvrđave i visoko stubište s ulazom presvođenim vratima pri dnu istočnog bedema“, kako to piše mr. Pušić.

Kada je poznati zagrebački prirodoslovac i profesor zagrebačkog Sveučilišta **Vale Vouk** 1936. godine posjetio park hotela „Boka“ u Herceg-Novom, u oduševljenju je rekao kako bi ovaj park trebao dobiti ime „Botanički vrt Jadrana“ jer je u njemu bilo oko 200 raznih biljnih vrsta sa svih kontinenata. Čak je tu uspijevalo, i plodove radalo stablo papra. Potres i ljudi „izbrisali“ su hotel, a iz godine u godinu park gubi svoje čari i vrijednosti. Danas bi se malo tko njime oduševio.

Slično oduševljenje izrazio je istaknuti beogradski arhitekt, povjesničar arhitekture i konzervator **Aleksandar Deroko**, kad je sa svojim suradnicima, obilazeći primorje, vidio hercegovačku utvrdnu Forte mare. On je tada rekao svojim suradnicima, a kasnije zabilježio u svojoj knjizi „Gradovi u Srbiji, Crnoj Gori i

Makedoniji“, kako je „arhitektonski sklop utvrde Forte mare jedinstven primjer jednog građevinskog kontinuiteta od bosanske vladavine 14. i 15. do austrougarskih in-

vrda).

„More je neobično plavo pod utvrdom Forte mare i puno ljubičastih ježeva koji stoljećima poživaju na dnu mora. I danas je teren utvrde tako sačuvan, pa se

Utvrdna Forte mare

tervencija tijekom 19. i početkom 20. stoljeća. Turci su joj dali osnovne konture, a Mlečani tijekom svoje vladavine toliko je osuvremenili da je sigurno zbog toga kula zadržala njihov (mletački naziv Forte mare – Forte di mare – Utvrda od mora, Morska ut-

u lijepim večerima može razgledati zemljište strašnih opsada Hajrudina Barbarose koji je u ovim ulicama izgubio veliku vojsku“, zapisao je srpski pjesnik, pripovjedač i romansijer **Miloš Crnjanski** (1893.–1977.) u svojim putopisno-primorskim bilješkama „Naše plaže na

Jadranu“.

Oko utvrde Forte mare posebno su se vodile strašne borbe za oslobođenje Herceg-Novog od turske dominacije krajem 17. stoljeća. Mlečani su u više navrata nastojali osvojiti Herceg-Novu. Jedan takav jak pokušaj osvajanja Herceg-Novog zabilježen je 1649. godine.

„Grad Novi bio je sa svojih strana odvojen od ostalih turskih krajeva, i hajdučke i mletačke čete ne dopuštahu dovođenje hrane i drugih potreba u nj, zbog čega je tako zavladao oskudica, te se stanovništvo često obraćalo za pomoć hercegovačkom paši Sulejmanu Bušatliji u Albaniji, pa i Porti“, zapisao je Jovan N. Tomić u knjizi „Crna Gora za vrijeme moreškog rata“, dodajući da su Dubrovčani, kao mletački protivnici u Dalmaciji, i u susjednim krajevima, nalazili u tome samo štetu za svoje interese.

„I tadašnji crnogorski mitropolit Ruvin želio je da se Herceg-Novu oslobodi Turaka, jer bi to uveliko uticalo na okolna plemena pod Turcima što su i neprestalno zahtijevali od providura da se pristupi tome, pa da se svi listom dignu i stupe u zaštitu Republike“, zapisao je Jovan N. Tomić.

A kada je kotorski providur Zane upitao Crnogorce i njihovog mitropolita, kakav bi položaj zauzeli u ratu Republike protiv Turaka, mitropolit Ruvin je odgovorio jasno kako Crnogorci žele pomoći Republici, ali prije toga žele vidjeti napad mletačke vojske na Novi. Kada se to dogodi, on će s velikim brojem svojih boraca priteći mletačkoj vojsci. Slične stavove zastupao je i mitropolit Visarion Bajica, Ruvinov nasljednik, „da će ne

samo crnogorska nego i sva druga plemena, što su mu podčinjeni u vjerskom pogledu, biti gotova, da sa oružjem budu za Republiku i da ču glavom ja – mitropolit biti na čelu“.

Mlečani su se dugo pripremali za napad i formirana je neka vrsta Svete lige (vojska papinske, mletačke, španjolske i malteške države). Prema pisanju Toma Krstova Popovića u monografiji „Herceg-Novi – istorijske bilješke“, 1. rujna 1687. godine savezni brodovi stigli su u Rose, na poluotoku Luštica. Bilo je oko 10.000 vojnika, koliko su otprilike ratnika imali i Turci u Herceg-Novom.

„Svoj ovoj vojsci, uz znatan broj Crnogoraca i ratnika iz okoline hercegnovske – pridružilo se i 300 Peraštana sa 16 brodova, a predvodili su ih Mazarević, Zmajević, Štukanović i Burović“, piše konte Vicković u svojoj knjizi „Storia di Perasto“. Crnogorski ratnici nisu samo sudjelovali u bitki na Kamenom, kako bi spriječili dolazak turskog pojačanja iz pravca Trebinja, na čelu sa Topal pašom, „već jedan odred Crnogoraca, tristo njih na broju, i na obali postavi se uz topove, da se tako zadrže Turci u varoši, čije proe kuće bijehu Mlečići vez zauzeli...“ piše Tomić. Mjesto sukoba na Kamenom iznad Herceg-Novog, ne samo da je obilježeno spomenikom već i samim nazivom mjesta. Naime, Topal paša je tajno došao, ali su ga „iz zasjede tajno dočekali Crnogorci sa okolnijem Srbima i tako potukli da je jedva i on otele živ glavu iznio“. Zato se to mjesto zove Tajno brdo. Pošto tu nitko ne živi, mjesto se u narodu naziva i Jalovim gradom. I na kraju, Topal paša je toliko bio iznenađen napadom, pa je stalno pitao svoju svitu „Ko to bi?“, pa se mjesto i danas, po tom pašinom pitanju naziva Kotobilj (ko– to– bi). Ovaj naziv uveden je i u katastarske knjige. Sve to, opet, ne bi pomoglo savezničkoj vojsci da zauzme Herceg-Novi. Saveznici su preko svojih izvidnica i uhođa, zamijetili kako je turska vojska u Herceg-Novom ostala bez vode, pa se isključivo

vodom opskrbljuje s izvora ispod samih temelja utvrde Forte mare, na ivici mora. Saveznici su zauzeli taj izvor i nastojali „žedom prinuditi neprijatelja na predaju“. Voda je Herceg-Novom uvijek neka vrsta gorke sudbine.

I danas je „živ“ izvor koji damara iz temelja utvrde Forte mare, s tim što se voda ne koristi za piće. Novljani su pored ovog nepresušnog izvora, zapisali i stihove pjesme „Boka“ Alekse Šantića, koji također „ne presušuju“:

Nasha mila Boko, nevjesto Jadrana, pokrivena nebom ko do plave svile, ljepša si od tvoje podmorkinje vile i svojtljija od njenog đerdana...

Čak ni prekid vodoopskrbe turskoj posadi ne bi toliko pomogao saveznicima u osvajanju Herceg-Novoga, da nije bilo vještih Peraštana koji su stupili u pregovore s arbanaškim vojnicima, najuspješnijim dijelom turske obrane u Herceg-Novom. „Lakomi na novac, a i umorni od duge i teške borbe, oni pristadoše i jedne noći krišom, 250 njih, napusti grad i pređe u protivničku vojsku. Ali ni to ne pokoleba tursku vojsku u gradu“, zapisao je Tomo Popović. Najposlije im je mletački glavni zapovjednik i providur za Dalmaciju Jeronim Korner ponudio časnu predaju – svi slobodno mogu izaći iz grada pod oružjem i sa sobom ponijeti sve što mogu. Tako Turci predadoše Mlečanima Herceg-Novi 30. rujna 1687. godine. Tada počne i masovnije naseljavanje pravoslavnog stanovništva iz Hercegovine, u Herceg-Novi, a tu su ostali i Crnogorci koji su sudjelovali u borbi za oslobođenje Herceg-Novog. U Herceg-Novi se tada nastanilo i više talijanskih obitelji.

Tijekom ovih teških borbi sve hercegnovske utvrde i bedemi stradali su, pa su Mlečani odmah otpočeli s obnovom. Prvo je počela obnova Citadele i utvrde Forte mare koja tada dobiva novo (mletačko) ime koje se do danas zadržalo.

U Herceg-Novi je stigao i vladika Savatije Ljubibratić iz Hercegovine i mletačka vlast

mu je dodijelila zemlju na Toploj kod Herceg-Novog gdje mu je izgrađena i rezidencija. Dukalom od 29. lipnja 1695. godine mletačka vlast je vladici priznala crkvenu vlast koju je vladika Savatije obavljao sve do svoje smrti 1716. godine. Vladicina rezidencija obnovljena je prije deset godina, a i danas se naziva Vladicin dom.

Zanimljivo je izvješće mletačkog inženjera Giakoma Binarda o stanju hercegnovskih utvrda, kojega je na zahtjev generalnog providura Marina Zane, podnio duždu i Senatu 6. travnja 1703. godine. Dokument je preveo prof. dr. Srđan Musić, a original se nalazi u Državnom arhivu u Veneciji. U procjeni oštećenosti i popravka utvrde Forte mare, Binard posebnu pažnju posvećuje dvjema stvarima – što prije popraviti oštećene dijelove radi obrane grada i što bolje osigurati kvartire (smještaj) za posadu – časnike i vojnike.

„Debelim zidovima okružiti vrata prema obali u slučaju da se otvore vrata u Bastionu na moru... Kvartir u Tvrdavi na moru mora se iznova sagraditi...“ zapisao je Binard, između ostalog, u svom izvješću.

U turskom zemanu ova utvrda je dobila današnje gabarite sa „obrambenom krunom i topovskim otvorima koji su i do danas sačuvani“. Turci su ovu utvrdu gradili u više navrata od početka 16. stoljeća. „Pretpostavlja se kako su najobimniji radovi izvedeni poslije 1542. godine jer se od tog vremena utvrda spominje kao 'jaka kula' ili kao 'kula Abas paše', nazvana po svom graditelju Abas paši“, zapisano je u knjizi „Spomenici kulture u Crnoj Gori“.

Osvajanjem Herceg-Novog Mletačka Republika preuzela je opsežne mjere obnove, s tim što „sve građevinske radove prilagođava suvremenoj obrani i naoružanju“. I tada su bile izrazite razlike između turskog dijela građevine, od onog što su uradili Mlečani. Dolaskom Austrije odnosno Austro-Ugarske, For-

te mare se uklapala u fortifikacijski sustav obrane ulaza u Bokokotorski zaljev. Austrija je izvršila restauraciju tvrđave 1833. godine o čemu svjedoči i zapis u betonu RE-STAUURIR 1833. Mr. Pušić smatra kako je sanacija utvrde Forte mare poslije potresa donijela velike štete arhitekturi utvrde. „Time je ovaj objekt za stalno izgubio svoju kulturno-povijesnu i spomeničku vrijednost. Ovaj kameni monument izgleda čisto, jednobožno, sivo, monotono, s neizbježnim dojmom kako je ova utvrda rađena u jednom dahu. Narušavanje spomeničkog digniteta ovog utvrdi jednako su pridonijeli investitor, projektant i neizravno Zavod za zaštitu spomenika kulture SRCG“, zapisao je mr. Pušić, dokumentirajući što je sve izgubilo svoju spomeničku originalnost koja je stvarana stoljećima. Na ovoj utvrdi stoljeća su najljepše govoriла svojim jasnim jezikom arhitekture i neimarstva. Čak je bio uništen i austrijski natpis o restauraciji. Iako je to zapisano na betonu, i to ima svoju povijesnu vrijednost. Poznato je kako je cement, kao građevinski materijal, otkriven 1824. godine, a kao vezivno sredstvo tek 1880. godine, s tim što ga je austrijski majstor na Forte mare upotrijebio kao izolacijsko sredstvo 1833. godine.

I na utvrdi Forte mare nije nikad napravljeno ono što je bilo planirano. Osim ljetne kino-pozornice i disco kluba, tu su predviđeni bili i drugi sadržaji – prodajna galerija, prodavaonica vrijednih suvenira, etnografske vrijednosti, izložbeni prostori „čime se podrazumijeva da bi konoterasa bila preko čitavog dana pristupačna posjetiteljima“.

I pored toga što je važan dio upropašten prilikom raznih sanacija, ova raskošna kula pruža i dalje velike mogućnosti za raznovrsne kulturne i turističke sadržaje, bez izlaganja novom riziku od devastacije. Naravno, sve je to potrebno raditi pod strogim nadzorom stručnih timova.

Petar Janičić

Zagrebačka županija

■ Zagrebačka županija je administrativna cjelina koja je pod tim nazivom (*Comitatus Zagrabiensis*) postojala već u 18. stoljeću, a službeno od 17. srpnja 1759. kad joj je carica i kraljica Marija Terezija podarila grb i pečatnjak. Taj grb je i danas u uporabi, a spomenuti datum slavi se kao Dan Zagrebačke županije. Županija se tada prostirala od Zagorja do Križevaca, Siska, Karlovca, preko Gorskog kotara sve do mora, a u današnjim granicama od 1. siječnja 1997. ■

Sjedište Zagrebačke županije, grad Zagreb, kojemu se ustroj uređuje Zakonom o Gradu Zagrebu, postao je posebna jedinstvena teritorijalna i upravna jedinica, fizički odvojena od same Županije. Zagreb je kulturno, znanstveno, gospodarsko, političko i administrativno središte Republike Hrvatske sa sjedištem Sabora, Predsjednika i Vlade Republike Hrvatske.

Zemljopisni položaj

Zagrebačka županija se nalazi u središnjoj Hrvatskoj. Ogrubljuje Grad Zagreb sa zapadne, južne i istočne strane pa se često naziva „zagrebačkim prstenom“. Zemljopisno je dosta raznolika cjelina (Marijagoričko pobrđe i Žumberak na zapadu, nisko Turopolje i Pokuplje na jugu, nizinski krajevi na istoku). Površina županije iznosi 3078 km².

Na zapadu prevladavaju brežuljkasti i gorski krajevi, a na jugu i istoku nizine. Najviši su dijelovi Žumberačka gora i Samoborsko gorje na jugozapadu i rubni dijelovi Medvednice na sjeveru. Na jugu niske Vukomeričke gorice razdvajaju nisko Turopolje od donjeg Pokuplja. Najveće ravnice pružaju se na istoku, u porječju rijeke Lonje.

Tla su srednje kakvoće. Uz rijeke i u vlažnijim nizinama prevladavaju aluvijalna i močvarna glejna tla, na ocjeditim ravničarskim dijelovima pseudoglejna tla, a u brdskim predjelima smeđa kisel i lesivirana tla.

Sava je najveća rijeka, a njezinom porječju pripadaju sve ostale rijeke u županiji (Kupa, Lonja, Krapina, Sutla, Odra i dr.). U jastrebarskom kraju i Pokuplju ima nekoliko ribnjaka. Crna mlaka dijelom je pretvorena u ribnjak, a dijelom je očuvana kao močvara i ptičji rezervat. U županiji ima nekoliko jezera koja su nastala vađenjem šljunka (pokraj Velike Gorice i Zaprešića).

Gospodarstvo

Osnovicu gospodarskog razvika Zagrebačke županije čine malo i srednje poduzetništvo, poljoprivreda, vinogradarstvo i turizam, uz korištenje komparativnih prednosti, poput neposredne blizine grada Zagreba, te lokalnih resursa. U Zagrebačkoj županiji 50 % domaćinstava ima privatni

čka i elektroindustrija, te proizvodnja građevinskog materijala. Veće industrijske tvrtke su: Samoborka, Inker, Chromos – Tvornica grafičkih boja, Iskra, Zelinka, Drvoprodukt, Mladina, Božjakovina, PIK Vrbovec, Jamnica i druge. Od ukupnog broja tvrtki najviše je malih poduzetnika, čak oko 90 %.

Demografska struktura

Županija u cjelini bilježi porast broja stanovnika (sa 283.298 st. u 1991., na 309.696 st. u 2001., od toga 159.615 žena i 150.081 muškarac), a najbrže se razvijaju naselja u blizini Zagreba. Prosječna gustoća naseljenosti je nešto veća od državnog prosjeka. Najslabije su naseljeni viši gorski krajevi i naplavne nizine. Najveća su naselja Velika Gorica (63.517 st.), Samobor (36.206 st.) i Zaprešić (23.125 st.). U osam gradskih naselja živi 31 % stanovništva Županije.

Povijest

Pod nazivom *Comitatus Zagrabiensis* Zagrebačka županija utemeljena je u 18. stoljeću. Službeno ona postoji od 17. srpnja 1759. godine, kada joj je austrougarska carica i kraljica Marija Terezija podarila grb i pečatnjak. Tijekom povijesti Županija je mijenjala teritorije – u početku se prostirala od Zagorja do Križevaca, Siska, Karlovca, preko Gorskog kotara sve do mora, a danas je smještena uokolo hrvatske metropole Zagreba,

Umjerena kontinentalna klima s toplim ljetima i umjerenom hladnim zimama, povremeno sa snježnim padalinama. Najviše padalina ima u kasno proljeće, rano ljeto i jesen, a najmanje u zimi i u rano proljeće. Nema izrazito sušnih ni vlažnih razdoblja, a godišnja količina padalina smanjuje se od zapada prema istoku.

Najviše očuvanih šuma ima u gorskim krajevima i niskim i slabo naseljenim naplavinim dijelovima pokuplja. U vlažnim nizinama prevladava hrast lužnjak, na ocjeditim dijelovima i prigorjima hrast kitnjak, a u brdskim krajevima bukva, meštinično s jelom...

poljoprivredni posjed, pa po broju mješovitih i čistih poljoprivrednih domaćinstava ta županija ima dvostruko veći prosjek od hrvatskoga.

Zagrebačka županija također je poznati vinogradarski kraj, a vina iz njezinih vinogorja osvojila su do sada brojna priznanja na međunarodnim sajamovima i izložbama vina. Županija raspolaže sa značajnim industrijskim kapacitetima za proizvodnju kruha, tjestenine, stočne hrane, peradi i konzerviranje mesa, te proizvodnju pića.

Od ostalih industrijskih djelatnosti na području Županije zastupljena je drvna, tekstilna, kemijska, kerami-

omeđujući ga u obliku nepravilne potkove sa zapadne, južne i istočne strane.

Zagrebačka županija ponovo je uspostavljena novim administrativnom podjelom Hrvatske 1993. godine, ali sam grad Zagreb ostao je izvan te županije, sa statusom županije, tako da je Zagrebačka županija obuhvaćala samo tzv. „Zagrebački prsten“. Godine 1995. dvije su županije sjedinjene. Godine 1997. Grad Zagreb dobio je poseban status u okviru Županije.

Župan Stjepan Kožić

Nakon provedenih izbora za lokalnu i područnu samoupravu u lipnju 2001. god. za župana Zagrebačke županije izabran je kandidat Hrvatske seljačke stranke mr. sc. **Stjepan Kožić**.

Domovinski rat. Vrlo veliki udio dali su stanovnici Zagrebačke županije u domovinskom ratu. Dijelovi županije četiri su godine bili prva crta bojišnice, a brigade i samostalni bataljuni sudjelovali su u Domovinskom ratu na svim bojišnicama, od Istočne Slavonije, preko Posavine, Banovine, Like do Južne Hrvatske i dubrovačkog ratišta.

O tome, nažalost, svjedoči i skoro dvije stotine poginulih i veliki broj ratnih invalida.

Grb i zastava

Grb i zastava Zagrebačke županije prihvaćeni su 1995. godine Odlukom o grbu, zastavi i slovoliku (logotipu) Županije Zagrebačke.

Izvor u štitiću predstavlja na heraldički način izvor Manduševac koji se nekada nalazio na Jelačićevom trgu u Zagrebu, a gdje se danas nalazi fontana. Ostali elementi grba su, naravno, temeljeni na grbovima Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Zelene i bijele pruge u četvrtoj četvrtini, zajedno s trećom četvrtinom, potječu iz slavonskog grba, a preuzete su za osnovu zastavnog polja.

U grbovnici koju je izdala carica i kraljica Marija Terezija 17. srpnja 1759., kada je Zagrebačka županija prvi puta službeno ustrojena, zelene i bijele pruge (tada valovite) objašnjavaju se kao rijeke Sava i Kupa koje „okružuju županiju“. Postoji, međutim i drugo tumačenje, koje je bilo

Grb i zastava Zagrebačke županije

popularno u vrijeme usvajanja ove zastave, a po kome zelene i bijele pruge potječu sa starog grba plemenite općine Turopoljske.

Zagreb – sjedište županije

Zagreb je glavni grad Zagrebačke županije i Republike Hrvatske i najveći grad u Hrvatskoj. Smješten je na obroncima Medvednice (Za-

ska-jadranskoga prometnog smjera. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine, u gradu živi 779.145 stanovnika. Grad pokriva površinu od 641.355 km².

Zagreb, Trg kralja Tomislava

grebačka gora) i na obalama rijeke Save, na nadmorskoj visini od 120 m. Povoljan geografski položaj u jugozapadnom dijelu Panonske nizine,

Osim svoje geopolitičke i urbanističke značajke – Zagreb je lijepo smješten i ima prekrasnu okolicu. Mnogi se pitaju odakle Zagrebu ime. Ima više priča i mišljenja o porijeklu i značenju riječi Zagreb. Jedna od priča glasi: „Na mjestu gdje je Zagreb, bila nekoć pustinja, i bijaše strašna suša kad je prolazio ban s voj-

Zagrebačka katedrala

skom ovim krajem, a ban i vojska klonuli od žeđi. Ali se dosjeti ban, zataknu svoj mač u zemlju, a iz ove prsne vrelo žive vode, na što ban viknu: Zagrabite! Odatle, veli se, Zagrebu ime“.

Priradio: **Dario Musić**

Površina županije:	3.078 km ²
Broj stanovnika:	309.696
Općine:	Bedenica, Bistra, Brckovljani, Brdovec, Dubrava, Dubravica, Farkaševac, Gradec, Jakovlje, Klinča Sela, Kloštar Ivanić, Krašić, Kravarsko, Križ, Luka, Marija Gorica, Orle, Pisarovina, Pokupsko, Preseka, Pušća, Rakovec, Rugvica, Stupnik, Sveta Nedjelja, Žumberak
Gradovi:	Dugo Selo, Ivanić Grad, Jastrebarsko, Samobor, Sveti Ivan Zelina, Velika Gorica, Vrbovec, Zaprešić

Bratstvo Milošević

■ Pomorsko bratstvo Milošević u Dobrotu se nalazi već od XVI stoljeća. U razdoblju XVIII.–XX. st. Miloševići su dali 55 pomoraca, od čega 25 kapetana. U XIX. st. imaju 9 brodova, među kojima 5 barkova i 2 brigantina. Njihov bark „Nemirna“, koji je potonuo u Biskajskom zalivu 1902. god., bio je posljednji jedrenjak iz slavne ere bokeljskog pomorstva. Osim pomoraca, ovo bratstvo iznjedrilo je i više veoma istaknutih znanstvenika ■

Prema maticama umrlih crkve sv. Mateja u Dobroti, bratstvo Milošević se nalazi u Dobroti već od XVII. st. U XVIII. st. su već poznati pomorci pa posjeduju sedam brodova među kojima jednu veliku tartanu s

prodao Bratovštini trgovaca sirom u Veneciji 2609 libara crnogorskog sira. U Bratovštini bokeljskih pomoraca u Veneciji u XVIII. st. Miloševići su obavljali dužnost vikara (1), zamjenika predstojnika (1), pisara (2) i dekana (5).

Drugi brodolom koji je vezan za tu kuću Miloševića, nestanak je barka „Nemirna“ od 607 tona u Biskajskom zaljevu 1902. god., koji je kao posljednji dobrotski i ujedno bokeljski jedrenjak zaklopio slavna bokeljska jedra poslije toliko stoljeća, ali srećom bez ljudskih gubitaka.

U razdoblju od XVIII. do XX. st. Miloševići su dali 55 pomoraca i to: 25 kapetana, 4 poručnika i 20 mornara. Kao i ostala dobrotska bratstva, tako su i Miloševići imali gubitaka na moru, pa je tako mornar **Mato Ivov** ubijen od ulcinjskih gusara 1743. god., **Krsto Petrov** poginuo u pomorskom okršaju kod Krfa 1778. god., **Đuro Iljin** se utopio kod Odese 1813. god., a **Mato Krstov** umro od kuge 1837. god. u Trapezuntu.

Krajem XVIII. st. posjeduju 6 skromnih kuća, a 1828. podižu **Božo i Vido Markov** veliku trokatnu palaču sa širokim zabatom i to akumuliranim kapitalom iz kraja XVIII. st. kad je ova kuća dostigla najveći ekonomski domet. Spomenuti kap. Božo bio je u dva mandata načelnik Dobrotske općine i to od 1829. do 1830. i od 1845. do 1846. godine.

Đuro Vidov Milošević (1831.–1888.)

Bio je pomorski kapetan i posljednji dobrotski i bokeljski vlasnik jedrenjaka. Uz već spomenuta dva barka „Vesta“ i „Nemirna“ dao je sagraditi još dva barka: „Iliju“ od 767 tona i „Favillu“ od 708 tona. Dugo se sa svojim jedrenjacima opirao pritiscima austrijskog Lloydja, tako da su naši pomorci u drugoj polovici XIX. st. tražeći zaposlenje u svom kraju, mogli jedino naći

posao na njegovim brodovima.

Ilija Filipov Milošević (1848.–1919.)

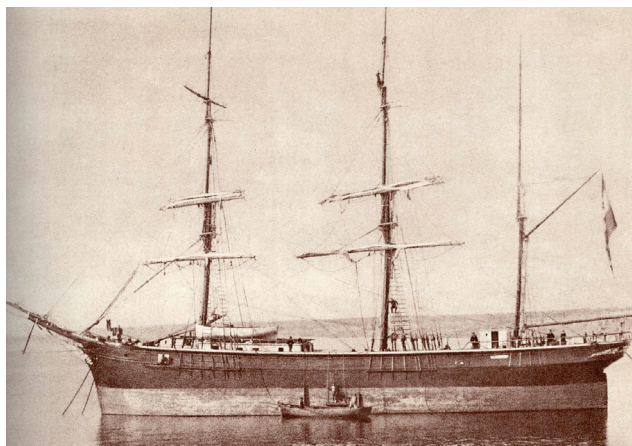
Rođen je u Mlecima gdje mu se otac, kap. Filip, bavio trgovačkim poslovima kao brodovlasnik. Završio je Licej u Mlecima pokazujući po-

seban interes za matematiku i astronomiju. Kao čovjek velike kulture napisao je mnoge znanstvene rasprave naročito iz oblasti matematike, astronomije, meteorologije i rimske povijesti, a 1981. god. otkriva dva nova asteroida i naziva ih „Unitas“ i „Josephina“. Istraživanjem asteroida Erosa točno je utvrdio da će se ovo nebesko tijelo pojaviti 1931. god. Njegovi su se proračuni ostvarili i astronomi su, spomenute godine, a poslije njegove smrti, tražili i pronašli „Eros“ tamo gdje ga je Milošević označio.

Objavio je preko 450 manjih i većih radova i veliki broj pojedinačnih opservacija planeta i kometa, kao i korekcija planeta. O Iliji Miloševiću, njegovu životu i posebno, njegovu doprinosu znanosti opširno je pisano, naročito u Italiji, pa je ušao u Talijansku enciklopediju (8 vol., XXII., str. 321).

Početkom XX. st. bio je pozvan u Rim da preuzme duž-

Bark „Nemirna“, posljednji bokeljski jedrenjak

kojima se bave trgovačkom djelatnošću. Karakterističan je primjer kap. **Marka Matova Miloševića** koji 26.VI.1788. godine sklapa ugovor s deventoricom pastira iz Kornata

U XIX. st. Miloševići imaju 9 brodova, među kojima 5 barkova i 2 brigantina. Od brodoloma dobrotskih brodova, posebnu pozornost zaslužuje potonuće barka „Veste“

Palača Miloševića u Dobroti

kako će za 20 godina tri puta godišnje dolaziti po sir radi trgovine, a kap. **Krsto Milošević** je 23. V. 1799. godine

470 tona, vlasništvo **Đura i Boža Markova Miloševića** u Mramornom moru 26. XII. 1883. god. s cijelom posadom.

nost direktora Astronomskog opservatorija na Rimskom kolegiju kojim su upravljali poznati znanstvenici. Istodobno je bio imenovan upraviteljem Središnjeg ureda za meteorologiju u Rimu. Na tom je poslu ostao do smrti. Neko vrijeme bio je direktor Vatikanske zvjezdarnice. Kad se 1910. god. pojavila Hallejeva kometa, Milošević je o njoj dao stručno mišljenje tvrdeći kako nema opasnosti za živote na zemlji, što je pridonijelo smanjivanju napetosti u svijetu.

Prilikom njegove smrti 1919. god. mnoge novine su u superlativima navodile njegove zasluge u astronomiji. Bio je jedan od prvih koji je predvidio razvoj raketne tehnike.

Federiko Vidov Milošević (1875.–1942.)

Uz astronoma Iliju Miloševića i njegov sin Federiko postaje znanstvenik svjetskih razmjera na polju mineralogije, što ulazi u Talijansku enci-

klopediju. Studira u Rimu kod znamenitog G. Struvera, postaje mu asistent, a kasnije preuzima i njegovu katedru. Utemeljuje i vodi stručni časopis, otkriva dvije nepoznate vrste minerala (paternoit i kobaltokalcit), a jedan sulfat je nazvan „Millosevichite“. Bio je rektor Rimskog sveučilišta, a napisao je preko 100 radova.

Ivan Jozov Milošević (1850.–1877.)

Rođen je u Veneciji, gdje mu se otac bavio odvjetništvom. U Dobrotu dolazi 1868. god. na poziv svoga strica

kap. Boža Miloševića, koji ga usvaja jer nije imao vlastitih potomaka. Postaje profesor matematike.

Odmah poslije završene nautičke škole predavao je matematiku na poziv kotorske gimnazije. U želji za što boljim usavršavanjem u ma-

tematici upisao se na filozofski fakultet u Beču, ali iz materijalnih razloga morao je prekinuti studije. Obratio se „Akademiji za trgovinu i nautiku“ u Trstu, gdje je uz njihovu pomoć stekao kvalifikaciju profesora i postao stalni nastavnik u nautičkoj školi u Kotoru.

U godišnjim programima realne gimnazije u Kotoru objavio je dvije rasprave. U prvoj pod naslovom „O najskorijem preходу Danice preko sunčanog kola“ iznio je stručni prikaz prolaza Venere ispred sunca, prvi put na našem jeziku. U drugoj raspravi u njoj je prikazao povijest evolucije problema loksodrome.

Tim svojim prvim radovima i intenzivnim stručnim i društvenim djelovanjem u kotorskoj i dobrotskoj sredini, obćavao je vrlo mnogo, ali je u jednoj epidemiji krasta iznenada umro, a imao je samo 27 godina.

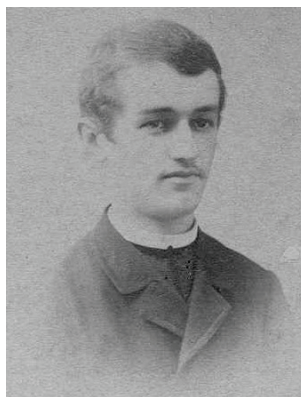
Anton Đurov Milošević (1872.–1960.)

Bio je svećenik – kanonik. Završio je klasičnu gimnaziju u Splitu, a bogoslovnu školu u Zadru. Bio je župnik – opat u Perastu do 1899. god. a zatim u Dobroti do 1911 god. 1908. god. imenovan je kanonikom, a 1920. god. prepoznatom Stolnog kaptola i tajni-

kom kotorskog biskupa Frana Ucellinija – Tice, s kojim je tijesno surađivao. Tada je bio i imenovan generalnim vikarom istog biskupa.

Osobito se istakao kao pomorski pisac, objavio je veliki broj članaka iz povijesti Boke Kotorske. Najvažnije dijelo pod naslovom „Prilozi za povijest pomorstva Boke kotorske od najstarijih vremena do danas“ ostalo je u rukopisu. Pisao je „Kroniku“ od prvog svjetskog rata do smrti sa osobitim osvrtom na Boku. Za prvog svjetskog rata austrijska uprava ga je konfinirala u Zadru (1914.–17.) gdje je obavljao korisna znanstvena istraživanja u Zadarskom arhivu.

Njegov životni put obuhvaća 50 godina političkog života u Dalmaciji, u kojem je aktivno sudjelovao, osobito u političkim zbivanjima u Boki, a posebice pri izboru narodnih zastupnika za bivši Dalmatin-

društvo“ za istraživanje domaće povijesti, koje je trajalo do talijanske okupacije.

Uz mnoge objavljene članke u raznim časopisima surađivao je u Enciklopediji Jugoslavije i Pomorskoj enciklopediji. Vodio je meteorološki

dnevnik za razdoblje od 1932. do 1950. Sačuvao je za ovaj period 16 dnevnika, koji se nalaze u Povijesnom arhivu u Kotoru.

Luka Đurov Milošević (1881.–1968.)

Pomorski kapetan i brodovlasnik, brat Antona. Pomorsku školu je završio u Kotoru, a ispit kapetana položio u Trstu. Nakon propasti jedrenjaka plovio je na brodovima Austrijskog Lloyd. Od 1918 – 1924. god. radio je kao lučki kapetan u Meljinama i Kotoru. Poslije prvog svjetskog rata osniva u Kotoru „Parobrodarsko poduzeće Luka Milošević“ koje u početku posluje s dva parobroda „Naprijed“ od 2325 tona i „Dobrota“ od 4350 tona. God. 1931 nabavlja treći parobrod „Đuro Milošević“ od 4450 tona. Zbog slabog poslovanja uvjetovanog tadašnjom svjet-

Parobrod „Đuro Milošević“, 1905. god.

Beču. 1906. god. osnovao je u Kotoru „Bokeljsko starinarsko

skom krizom u brodarstvu, poduzeće je zapalo u novča-

ne teškoće, pa je postupno likvidirano 1933. god. Kapetan Luka je bio viceadmiral Bokeljske mornarice do 1945. godine.

Miloš Ilijin Milošević (1920.–)

Rođen je u Splitu 1920. god. kao potomak pomorske kuće Miloševića. Pravni fakultet studira u Subotici i Padovi. Na Filozofskom fakultetu u Beogradu diplomira u romanskoj skupini 1948. god. Od 1953. radi u Historijskom arhivu u Kotoru kao arhivist, od 1965. je viši arhivist, zatim arhivski savjetnik, a od 1978. direktor spomenutog Arhiva. Doktorsku disertaciju pod naslovom „Boka kotorska za vrijeme mletačke vladavine (1420.–1797.)“ brani na Filozofskom fakultetu u Zadru. Kao vrstan poznavalac povijesti umjetnosti, njegovo arhivsko istraživanje talijanskog skulptora Francesca Cabianche dovelo je i do enciklopedijske jedinice u talijanskoj enciklopediji „Trecani“ iz Rima. Kao odličan poznavalac pomorske povijesti sudjelovao je na međunarodnim kongresima u Lecceu 1971. i u Napulju 1980. god.

Od 1967. do 1969. predsjednik je Društva arhivskih radnika SR Crne Gore, a od 1968. do 1980. potpredsjednik i predsjednik Saveza arhivskih radnika Jugoslavije.

Aktivno je sudjelovao na međunarodnim kongresima arhivista u Bruxellesu 1964, Madridu 1968., Moskvi 1972., Washingtonu 1976. i Londonu 1980. god. i to kao diskutant, panelist i koautor plenumskih referata. Na kongresu u Londonu izabran je za predsjednika Sekcije profesional-

nih Društava arhivista MASA pri UNESCO-u za razdoblje 1980.–1984. god.

Njegovo bavljenje poviješću glazbe dovelo je do objavljivanja mnogih radova u našim i stranim časopisima. Bavio se domaćom baroknom poezijom i prozom, pa je u koautorstvu s don Gracijom Brajkovićem objavio „Poeziju baroka“ 1976. god. i „Prozu baroka“ 1978. godine. Obje knjige su uvrštene u „Program crnogorske književnosti na fakultetskim studijama“, prema kojemu se izvodi nastava na Nastavničkom fakultetu u Nikšiću.

Godine 2003. izašlo je njegovo kapitalno djelo „Pomorski trgovci, ratnici i meceni“ koje predstavlja sintezu čitavog njegovog stvaralaštva na polju povijesti pomorstva i pomorske privrede Boke.

Uz objavljene knjige ovaj erudit objavio je preko 220

jedinica u mnogim časopisima i danas, mada u poodmaklim godinama, krepak i vitalan, radi na prijevodu Kotorskog statuta iz 1616. god. s latinskog na hrvatski jezik. Na skupštini Bokeljske mornarice održanoj 5. rujna 1991. god. Miloš Milošević je do-

bio najljepše priznanje – izabran je za Admirała starodrevne bratovštine Bokeljske mornarice.

Obitelj dr. Miloša Miloševića s njegova tri sina – Ilijom, profesorom glazbe, Ivanom, doktorom biologije, Marijanom, odvjetnikom, te unucima Marijanom, Franjom i Milošem, koji nastavljaju pomorsku tradiciju svojih predaka, jedini su nositelji potomstva bratstva Milošević u Dobroti.

Privredio: Anton Tomić

Iz povijesne bilježnice

Braća hrvatskoga zmaja

„Braća hrvatskoga zmaja“ je kulturna udruga osnovana 1905. g. u Zagrebu, s ciljem neovisno od svake političke stranke, kao izrazito hrvatska i domoljubna, oživljavati i obilježavati slavne činjenice hrvatske povijesti i zaslužne Hrvate.

Na čelu družbe je „veliki meštar“. Prvi je bio **Emilij Laszowski** (1905.–1935.), a iza njega **Milutin Mayer** (1936.–1942.). Već 1906. otpočeli su s predavanjima i izdavanjem publikacija, a za Prvog svjetskog rata radili su za hrvatske ranjenike i njihove obitelji. Postavili su mnoštvo spomen-ploča po raznim mjestima u Hrvatskoj, Bosni i u Beču. Njihova je velika zasluga što su 1907. pronašli i očuvali zaboravljene zemne ostatke hrvatskog bana Petra Zrinskog i Franje Krste Frankopana na groblju u Bečkom Novom Mjestu, gdje su pogubljeni 1671., da bi ih 1919. s velikim slavljem prenijeli u Zagreb. Jedan od njihovih kulturnih pothvata jest uređenje Ozlja, grada i dvorca knezova Frankopana i Zrinskih na rijeci Kupi.

BHZ proslavila su tisuću godišnjicu hrvatskog kraljevstva (925.–1925.) po mnogim hrvatskim krajevima postavljanjem spomen-ploča i spomenika, a na tvrđavi u Klisu iznad Splita veliku spomen-ploču na spomen junačke obrane Klisa od Turaka 1534. i pogibije branitelja, senjskog kapetana Petra Kružića.

„Braća hrvatskog zmaja“ u posjetu Kotoru 11.9.1940.

Grad Perast je na inicijativu dr. **Zvonimira Bjelovučića**, meštra-predsjednika dubrovačkog ogranka Braće hrvatskog zmaja, 15. svibnja 1928. postavio na zidu Općinskoga doma spomen ploču kojom je obilježena vrlo važna pobjeda malobrojnih Peraštana nad mnogo jačim Turcima u boju 15. svibnja 1654., u kojem je poginuo i predvodnik turskih četa Mehmed-aga Rizvanagić.

Nakon održanih prigodnih govora načelnika Đuranovića i dr. Bjelovučića, opaljene salve Bokeljske mornarice i odsvirane Zrinsko-Frankopanske davorije, pohodiše grob peraškog opata, a kasnijeg barskog nadbiskupa, Andrije Zmajevića u kapelici Gospe od rozarija, gdje polože vijenac.

„Braća Hrvatskoga Zmaja“ posjetila su Kotor 11. rujna 1940. Na rivi su uglednim gostima Hrvatima Boke poželjeli dobrodošlicu, a potom su u pratnji domaćina posjetili katedralu sv. Tripuna i Pomorski muzej.

Družbu „Braća hrvatskoga zmaja“ zabranile su komunističke vlasti kao nepoćudne, ali danas, u domovini, družba opet slobodno djeluje.

H. Prelesnik

Bludni život u Kotoru početkom XX. stoljeća

■ Pokušavajući pronaći neki zanimljivi dokument za ovaj broj Hrvatskog glasnika, u fondu Općine Kotor (OK) naišli smo na niz dokumenata koji tretiraju pitanje pojave spolnih bolesti u gradu Kotoru. Poznato je, naime, kako se u Kotoru nalazila „javna kuća“ koja je bila registrirana kod vlasti i čije su „radnice“ imale obvezan redovit liječnički pregled kako ne bi dolazilo do eventualnog širenja kakvih spolnih bolesti ■

Iz dokumenta sa signaturom IAK, OK, CLXVII-44, koji ovdje navodimo, vidi kako je, osim postojanja te službene „javne kuće“, bilo i takvih mjesta u gradu i takvih osoba koje su se ponašale neprizorno i upravo bili prenositelji raznih spolnih bolesti.

Dokument je zanimljiv i s točke gledišta lingvistike i mogao bi poslužiti za izuča-

U prilogu ovog dokumenta se nalazi i dopis:

Kotor 31/1.1913
Slavno Upraviteljstvo

uslijed jakog prodiranja veneričnih bolesti u mjesto, a kojima su uzrok neki raskalašeni ženski tipovi, koji se noću ovuda klatare, to uzimam priliku, da ovim putem upozorim tu slavu općinu, da glede higijenskog stanovišta preduzme strože neke mjere i da stane na put da budi u nekoliko tim efeminarnostima, koje donose sobom pogubnih konsekvencija. Primjera na žalost imamo mnogo, koji šire bolesti.

Trebalo bi pod strogom paskom uzeti sumnjive tipove takove vrsti.

Na prvom redu među ostalima svraćam osobito

pažnju na sluškinju na Mulu (Peluzica), koja je jako sumnjiva u tom pogledu. Zastalno krije u sebi kakvu ojaču veneričnu bolest – Viveatur!!

Joško Katelan
Borislav Jovanović

Nekada „javna kuća“ u Starom gradu

vanje govora naroda u gradu Kotoru s početka 20. stoljeća. Dakle, ovdje je kao i obično, dat prijepis dokumenta, ali ovaj put bez prijevoda, jer smo smatrali kako je tekst dokumenta, premada katkada nerazumljiv i gramatički netočan, ipak dovoljno jasan da bi se shvatio njegov sadržaj.

Prijepis:

C.K. Kotarsko Poglavarstvo
Br. 561.

Kotor 8 siječnja 1913.

Općinskom upraviteljstvu

U Kotoru

Dostavljam, uz povratak, u prigibu tom upraviteljstvu tri prijave vojničke vlasti o veneričkom okuženju vojnika, pozivom da to upraviteljstvo izvoli amo priopćiti da li je sa strane gospodina općinskog liječnika, kroz vrijeme naznačeno u prijavama, bila konstatovana kakva venerična bolest na bludnicama mjesnog bludilišta. –

C.K. Dvorski savjetnik

Potpis/Budisavljević/

P o l e d i n a :

Štambilj: OPĆINA KOTORSKA
PREK: 10. I 1913
Broj. 65. C

C. K. Kotarskomu Poglavarstvu
U KOTORU

Na odgovor i uz povratak priloga dopisu 8. o. Mj. Br. 561. Čast je potpisnomu izjaviti da po mnijenju općinskog liječnika vojnici okuženi veneričnom bolešću morali su se drugdje okužiti a ne u mjesnom bludištu, u kojem da se redovito bludnice pregledavaju. Njegovo je mnijenje, da se bolest širi otuda što prema staroj žalbi – bludni život vode i kelnerice po mjesnim kafanama i drugim lokalima, za koje se ne dozvoljava da budu podvrgnute liječničkom prijegledu. Na dodati je uz to, da se popisu bludnica mjesnog ne nalazi se nijedne ni pod imenom, ni pod pridjevkom „Olga“ i „Ella“ kroz doba naznačeno u priloženim zapisnicima. Prep. i posl. 28.1.1913.

II

Gosp. D.ru Adamu Verona
općinskom liječniku
u Kotoru

Mjesno je č.k. kotarsko Poglavarstvo dopisom 8. o. Mj. Br. 561, dostavilo ovamo tri zapisnika o saslušaju vojnika, koji su navodno bili okuženi veneričnom bolešću u mjesnom bludilištu, te je pozvalo pišuće da ga obznani, da li je sa strane gosp. općinskog liječnika kroz vrijeme naznačeno u prijavama (od 6. do 23.12.1912.) bila konstatovana kakva venerična bolest na bludnicama istog bludilišta. Potpisano se je odazvalo pozivu za dopisom, koji Vam se u prijepisu prilaže.

Nego pošto učestavaju slične prijave sa strane vojništva pretpostavljenoj njihovoj Vlasti, a od ove se opet putem Poglavarstva traže razjašnjenja kod ove općine, uslijed čega i kod jedne i kod druge vlasti kao da postoji sumnja da se tačno ne obavlja pregled bludnica, pišuće je Upraviteljstvo u sjednici 17. o.mj. zaključilo, da Vašu pažnju svrati na ovu okolnost pozivom, da za svaki eventualni slučaj oboljenja u mjesnom bludilištu postupi prema odredbi sadržanoj u poglavarstvenom dopisu 20. avgusta 1912. br. 10682, (o.u. odluka 25. 8. 1912. br. 1840).

K 27. 1. 13

Gsp. Radimiri (predsjednik opštine)
prepis. i posl. 28/I 1913

Jedan osvrt na estetski problem središnjeg trga u Perastu

Trg sv. Nikole bi trebalo rekonstruirati

■ Ispravljanjem graditeljskih propusta i adekvatnim reguliranjem cestovog prometa Perast bi postao još ljepši i atraktivniji za posjetitelje nego što je sada ■

Prolazeći jedinstvenom rivom u Perastu, cestovni promet stalno tjera šetača na pješački nepodobne rubove kolnika, uz napeto osvrtnje, što opet nailazi s leđa. Rješenje ovakvog stanja jest: zabrana prolaza vozilima donjom cestom, osim minibusima i internom prometu. Vozila bez posebnoga dopuštenja trebala bi ostati parkirana na gradskim prilazima. Posjetitelje bi otud trebalo prevoziti redovnim internim prevozom: malim vlakom ili/i vodenim putem. Ovakvo rješenje naravno zahtijeva odgovarajuće investicije: parking prostore izvan grada, eventualno i s pripadajućim pristanima, te odgovarajuća gradska prevozna sredstva.

No, o tom potom. Osvrnimo se i na stanje središnjeg trga – pjace u Perastu, između crkve Sv. Nikole i pristana. Tu je glavna prostorna orijentacija naglašena tako, kako smo spontano baš rekli. Od golog kamenog zida crkve, gleda se u pravcu divnog vidika moreuza Verige i prema otocima. Ali! Ovu orijentaciju baš pregrađuje poprečni položaj ceste, koja je svim mogućim sredstvima još i naglašena: zasađenim zelesnilom s visokim ivičnjacima, redom klupa i tri biste znamenitih Peraštana, koje gledamo – s leđa. Svi skupa pregrađuju stvarni vizurni pravac toga prostora.

Ovaj estetski problem je inače već bio zapažen, netko se time i pozabavio. U mom privatnom arhivu nalazim jedan neautorizirani i nedatirani plan, za uređenje trga Sv. Nikole. Autor tog plana

jasno je sagledao rečeni problem, pa se potrudio popraviti taj orijentacijski pravac. Naime: Crkva, započeta 1740. godine nije bila dovršena, ostala je improvizirana u pozadini trga. Tu je sada, nekom vrstom terase, taj anonimni planer označio obrise nepostojećeg dijela crkve. Okolni pločnik je pak – vrlo ispravno! – kontinualno proveo preko kolnika na sami pristan. Time je doduše idejno rehabilitirao stvarnu orijentaciju ovog prostora, ali se nije uspio konzekventno osloboditi diktata postojećih detalja. Cestovni promet je naznačio redom stupova, a i spomeničke biste je ostavio na mjestu.

Ipak, potpuno je zanemario slijedeće: Nešto po strani nalazi se jedan povisoki kameni stup, s natpisom postolja: „Domovini MCMII Frano K. Viscovich.“ O tome evo citata iz prvoga turističkog vodiča

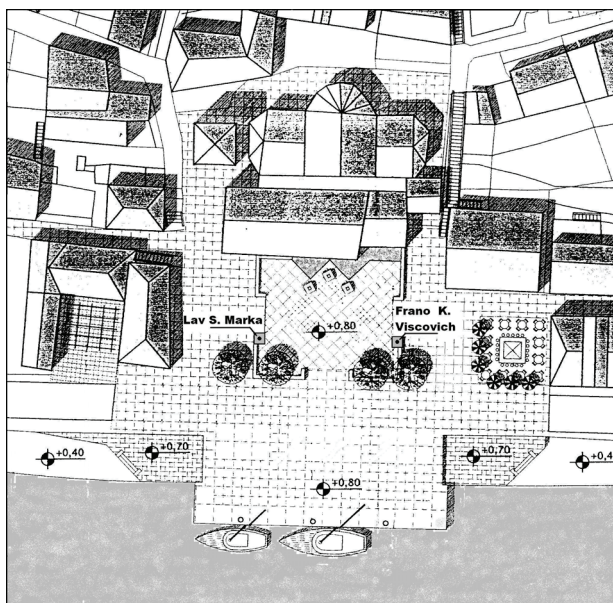

Današnji izgled peraške pjace sa stubom Viskovića

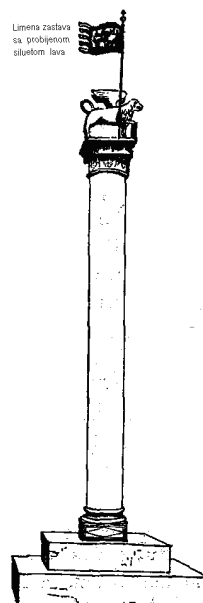
za Boku kotorsku – „Die Bocche di Cattaro und Umgebung von A. Schmalix“ (1906, stranica 76):

„Na rivi ispred Crkve... stoje dva lijepa spomenika... Prvi je

renesansni, u vidu stupa koji nosi simbol Venecije: lav Sv. Marka sa zastavom te republike na laguni. Drugi stup je postavljen 1902. godine, od konta Frana Viskovića (pomorskog

Prijedlog rekonstrukcije trga sv. Nikole u Perastu

Nestali spomenik Venecije

Miljenka Mirošević-Gašler

Kreatorka minijatura bokeških nošnji

stručnjaka i povjesničara, inspektora Austrijskog Lloyd, Peraštanina, prim. aut.), koji nosi austrijskog dvoglavog orla i jedan lijepi reljef od bijelog mramora, sa likom cara Frana Josipa I, radi zahvalnosti za njegov posjet 1875. godine.“

Vodič donosi i crtež venecijanskog stuba – po svoj prilici najbolji postojeći prikaz – koji je bio netragom uklonjen još za vrijeme jugoslavenske kraljevine. A Viskovićev stup je ostao bez rečenih ukrasa. No po položaju ovoga, nešto istočno na pjaci, može se simetrično zamisliti i položaj venecijanskog stupa: dakle nešto malo na zapad. I tu nam neizbježno padaju na pamet ona dva stuba u Veneciji, koji markiraju vidik Pjacete sv. Marka k laguni. Mi smo u Perastu imali to isto!

Samo se po sebi razumije, kako bi ove spomenike trebalo obnoviti, zajedno s rekonstrukcijom trga Sv. Nikole. A oboje treba arhitektonski komponirati s rečenom markacijom neizgrađenog dijela Crkve.

Ova dva stupa apsolutno diktiraju puno vrednovanje vizurne orijentacije pjace u pravcu mora. Tome pak smetaju i spomenute biste, pa je sasvim prirodan njihov premještaj pred odgovarajuću pozadinu. Goli kameni zid crkve se za to po sebi nudi, eventualno i s cvijetnjakom, u kombinaciji s postoljem tih skulptura. A ukrasni pločnik pjace treba, bez ikakvih skrupula i oznaka, prebaciti preko postojećih arla pod palmama i preko kolnika, skroz na pristan pri moru.

I sad povratno, na početni pasus ovog napisa: Cestovni promet duž rive, treba na ovom mjestu odmah otežati – pješak tu ima apsolutnu prednost pred vozilima. „Ležeći policajci“, prometne oznake „pješačka zona“ i – naročito – pločnik koji prekida asfaltni kolnik, odmah će ublažiti cestovni promet i po cijeloj rivi, jer će vozači izbjegavati takve prepreke – upućeni na zaobilaznu magistralu.

Dr. Zoltan Magyar

■ Miljenka Mirošević je još kao samouka trinaestogodišnja djevojčica počela da pravi cvjetove na vojničkim kapama i razne figure koje karakteriziraju odoru Bokeljske mornarice. Od 80-tih godina ona izrađuje minijature nošnje i odore po kojima je Boka prepoznatljiva. Do sada je imala tri samostalne izložbe svojih radova ■

Podne je, 27. siječanj, i zvone zvona katedrale sv. Tripuna. Mali admiral govori Lode s prelijepe terase katedrale, a nad njim pod udarima bure vihuri se stijeg sv. Tripuna!

Lijepa slika koja budi uspomenu na nekada slavne dane Bokeljske mornarice. Dane kada je ova hrabra vojska branila more, zaljev, gradove, a sada uveličava svetkovine. Međutim ova slika nas čini radoznalima. Rijetki su oni koji znaju kako ova slika svakodnevno budi sjećanja u jednom malom ali toplom i s puno ljubavi uređenom kutku. Upravo o stvaratelici svojeg muzeja posvećenog Bokeljskoj mornarici govori ova naša priča.

Roditelji naše junakinje podrijetlom su iz Vela luke s otoka Korčule, a doselili su se u Kotor 1923. godine. Zadoljni lijepim životom kakvog su zatekli među ovim brdima i morem odlučili su ostati i ovdje odgojiti svoju djecu. Miljenka Mirošević rođena je u Kotoru. Od malena je pokazivala sklonosti ka umjetnosti i ručnom radu, što je i navelo njene roditelje da je u tome podrže. Zaljubljena u svoj grad i bogatu tradiciju Miljenka je maštala na neki način postati dio svega toga. Obitelj Mirošević izuzetno je brojna, a njeni članovi tradicionalno su aktivni članovi Bokeljske mornarice. Upravo gledajući svoju braću i rođake kako oblače svoje odore i odlaze na zbor te plešu kolo u čast zaštitnika grada sv.

Miljenka Mirošević-Gašler za radnim stolom

Tripuna, Miljenka je kao djeteta s trinaest godina, kako je i maštala, počela aktivno djelovati u svemu tome. Dakle samouka djevojčica puna ljubavi i talenta izrađivala je cvjetove koje nose vojnici na svojim kapama. Kako je taj njezin rad bio vrlo kvalitetan, bez obzira ne njene godine, pristizale su ponude i potražnja za njenim cvjetovima, kako iz lokalne kotorske Bokeljske mornarice, tako i iz Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809. iz Rijeke, Splita i Zagreba. Osim cvjetova Miljenka je bila jako vješta u vezu te je radila razne figure koje karakteriziraju odoru te slavne vojske. U skorije vrijeme prigodom proslave blagdana sv. Tripuna među velikim brojem vojnika Bokeljske mornarice i djevojaka obučenih u tradicionalnu nošnju, ovih krajeva, mogu se opaziti i djeca i odrasli koji s ponosom nose svoje odore. Treba podsjetiti kako su te odore Miljenkinih ruku djelo, a djeca najmlađi naraštaj obitelji Mirošević.

Od osamdesetih godina Miljenka svoju veliku ljubav prema ovim odorama i tradiciji počinje pretvarati u jedan izuzetno težak, pedantan hobi koji iziskuje vrijeme i strpljenje. Naime radi se o izradi minijature nošnji i odora koji počevši od običnog šava i postave pa sve do veza i cvijeta na kapi predstavljaju originalnu odoru Bokeljske mornarice. Sada već 25 godina nakon izrade prve „lutke“ obučene u ovu odoru u Miljenkinom muzeju možemo vidjeti vojnika, časnika, adutanta (pobočnika), majora (bojnika), admirala, malog admirala, vojnika s ključevima grada, 2 kopljanika, te barjaktara koji naravno u rukama ima stijeg Bokeljske mornarice. Slika bi bila nepotpuna kada ne bismo spomenuli lastovku, škaljaricu i neizbježnu dobrotsku kontešu, a kako bi ova priča bila potpuna, Miljenka je ručno izradila oružje i čvorove koje su u to vrijeme koristili mornari na svojim nadaleko poznatim jedrenjacima. Sav taj

povratak u prošlost budno okom promatra kotorski biskup.

Ljubomorno čuvana kolekcija prikazana je javnosti i to na tri samostalne izložbe:

– 1992. god. u Pomorskom muzeju

– 1994. god. u Povijesnom arhivu grada Kotora

– 2004. god. u Mjesnoj zajednici Dobrota.

Prošle godine u Bečićima na tradicionalnom Sajmu suvenira Republike Crne Gore Miljenka je imala svoj vlastiti izložbeni prostor. Minijature odore pobudile su radoznalost i zanimanje posjetitelja, te je ova talentirana i spo-

sobna žena ostvarila mnoge kontakte.

Kada smo počeli priču o Miljenki kao djevojčici rekli smo kako je širok spektar njezinih zanimacija, a također i kako je obitelj Mirošević velika i dobro poznata u ovom kraju. Kada nekoga iz ove obitelji pitate tko je, oni će vam svi do jednoga reći: „Ja sam Gašler ili Gašlerica“. Za neupućene upravo dundo naše Miljenke bio je čuveni oridinal kotorski Toni Gašler. Poznat po veseloj naravi i druželjubivosti bio je neizostavan na svakoj kotorskoj fešti. Spomenut ćemo i brata Miljenkinog Anta-Tonća Mi-

roševića koji je bio doživotni Kapo kotorskog karnevala. Kako svi članovi ove obitelji, tako i Miljenka nastavlja tu veselu žicu. Od djetinjstva ni jedan maskenbal i karneval u Kotoru nije prošao, a da se nije pojavila grupa pod nazivom Gašleri, dajući jedan veliki dio sebe podsjećajući domaće i furešte na slavne dane kotorske.

Sad, u ove dane karnevala u domovima Gašlera uz taktove glazbe koja zove na fešte, veselo je i velik je trud kako bi Miljenka s obitelji iznenadila svoje prijatelje novom zamisli, kojih u njihovim bajulima mašte ima za još sto

godina.

I tako uz priču o minijaturnim odorama i veselim maškarama završavamo ovu priču o Miljenki, iako bi bilo još mnogo toga za priču.

Za trenutak ćemo se vratiti proslavi našeg zaštitnika 3. veljače, završava se kolo u čast Svetom Tripunu, časnici ulaze u kolo, a nad njima barjaktar visoko diže stijeg. Stijeg koji Bokeljsku mornaricu podsjeća na slavne dane ove vojske, a ljepota i ljubav utkana u nju govori nam kako je i to djelo naše sugradjanke Miljenke Mirošević.

Dolores Fabijan

Biskup

Lastovka, biskup i vojnik Bokeljske mornarice

Oružje Bokeljske mornarice

Ađutant, admiral, oficir

Dobrotska kontesa

Dobroćanka

Kopljaničar, barjaktar, kopljaničar

Lastovka

Iz pera naših pjesnika: Jovan Martinović (3)

Kotorski kanconijer

KOTORSKE GURLE

Nad mojim gradom stalno plaču kiše,
U mirijadama kapljica se rone,
Po krovovima i pločnicima zvone,
Ođaju nam tajne kojih nema više.

A ovi veseli i prpošni zvuci
Stapaju se skladno u beskrajne priče
Što ih ponavljaju gurle i oluci,
I što baš nikada na stare ne liče.

Jer gurle pjevaju neke svoje pjesme
Prkosa i strasti što se ne ponavlja,
I što nikada ista biti ne smije,

Već uvijek nastaje kao zora nova,
Dok se kapi kiše pretaču u slova,
U zvonke kliktaje, u trenutke slavlja.

KOTORSKI POČULI

Gradski počuli, ti drevni bunari,
Sada nepotrebni, prazni, zatrpani,
Kao život vječni, kao vječnost stari,
Dok mimo njih teku tromi ljudski dani.

No zato nekada, ne baš tako davno,
Bili su stjecište oko kog se vrti
Bilo vremena, pusto, zaboravno,
U čudnom plesu ljubavi i smrti.

I stotinama godina su znali
Zalivati kamen, pa ga uglačali,
Mlazevi što su iz sićeva tekli...

Jedini tragovi tih stalnih napora
Bezbrojnih hiljada žitelja Kotora –
Žljebovi su što ih konopi usjekli.

Blještavi sv. Vlaho u Dubrovniku...

Božić 2005. u Zaljevu hrvatskih svetaca

Zašto su crkve u Boki bile u mraku?

■ *Vraćajući se na Badnje večer is Splita kući, u svoju Boku, impresionirani blještavilom crkava duž čitavog puta, s nadom smo očekivali još ljepši prizor u našem Zaljevu svetaca. No, tamo nas je zatekao poražavajući mrak – kao da Božić nije ni došao u Boku* ■

... i sumračni sv. Tripun u Kotoru

B ožić je. Jedan od najvećih kršćanskih blagdana. Veliko Otajstvo. U Božiću se Bog daruje čovjeku, postaje nam suputnik na zemaljskom putovanju, on postaje vodič, svjetlost, snaga.

Stjecajem okolnosti, dan prije Badnje večeri, 23. prosinca, sa suprugom i kćerkom putovao sam iz Splita za Boku, svojoj kući.

Predblagdansko raspoloženje već se u veliko pokazivalo u samom Splitu. Kako smo krenuli na put kasno poslijepodne ubrzo se spustio mrak. Makarska rivjera je pred nama, noć se spustila a ispred nas i oko nas blještavilo božićnog ugođaja. Nismo mogli odoljeti želji za uživati bar nekoliko trenutaka u tom predbožićnom raspoloženju, pa svratismo u Makarsku. Grad obasjan svjetlošću šarenih lampica, izlozi dućana okićeni božićnim znamenjima, sa palmi prosipaju se svjetlosni vodopadi, ulice pune ljudi. Božić je pred vratima, treba darivati svoje bližnje. Isus je došao onim priprostim, dobrim dušama, poput pastira, donosi blagu utjehu svoje prisutnosti i darove milosti i nade, zadovoljstvo duše, mir srca, veselje i blagoslov. Dolazimo na glavni trg, zastajemo opčinjeni ljepotom crkve sv. Marka evandeliste, osvijetljene božićnim lampicama. Stojimo i uživamo u toj ljepoti osvijetljene crkve, mjesta gdje se vjernici susreću s Bogom, gdje će Bog u Božiću biti sa nama.

Kako je pred nama bio dugačak put, ubrzo nastavljamo svoje putovanje prema našoj Boki, svojoj kući.

Ushićeni viđenim, opraštamo se od Makarske i puni zadovoljstva viđenim i doživljenim razmišljamo kako će i kod nas naše crkve biti tako obasjane i djelovati veličanstveno, jer Boka je ipak Zaljev svetaca, gdje ta posebnost mora biti posebno vidna i istaknuta. Kilometri ostaju iza nas, uživamo u Božićnim pripremama krajolika kojim prolazimo. Crkve su nam posebno skretale pozornost, svojim božićnim svjetlosnim ukrasima davale su puninu tom Božićnom ugođaju. Daleko na brdima svaka i najmanja crkva bila je osvijetljena, najavljujvala je skorašnji dolazak Božića kada Bog silazi, postaje čovjekom, kako bi ljudi još više osjetili njegovu blizinu. Već je duboka noć, kasne večernje ure, približavamo se Dubrovniku. U daljini bliješti grad u svojoj ljepoti. Kako svake godine dolazimo u Dubrovnik prije i poslije Božićnih blagdana, bili smo pripremljeni na ljepotu koja nas očekuje. Ali svaki put je to drugačije, nije isto. Čini nam se kako je ove godine bilo nešto posebno. Zauostavljamo se na vidikovcu iznad Dubrovnika, izlazimo iz automobila, zastaje nam dah pred onim što je pred nama, gledamo u grad iz bajke, u prelijepi Dubrovnik. Božić je već tu, cijeli grad, posebno crkve i njihovi zvonici okupani blještavilom svjetle-

ćih lampica, gradske utvrde mistično djeluju. Slika pred nama je božanstvena, ispunjava naše duše nekim blaženstvom, osjećamo da je Bog tu s nama, došao da našim obiteljima podari ljubav, vjernost, slogu, blagoslov u djeci, zajedništvo u molitvi.

Nadahnuti viđenim opraštamo se s Dubrovnikom, ali samo na kratko, jer smo poslije Božića opet na njegovom Stradunu, da uživamo u svemu onome što su žitelji ovog lijepog grada podarili svome Spasitelju, Bogu našem.

Vožnja kroz Konavle upotpunjuje samo je upotpunila sliku koju smo vidjeli u Dubrovniku. Kasno je za svratiti do naših prijatelja, sutra ćemo se čuti čestitajući jedni drugima naš veliki blagdan Božić – blagdan čovjeka.

Čilipi, prekrasno osvijetljena crkva sv. Nikole, kao da nam želi reći nek i nama bude tako lijepo i svečano kao što je i žiteljima Konavala.

Na graničnom prelazu Karasovići zaželjeli smo usamljenom djelatniku granične policije sretan Božić i on je nama zaželio sretan put i ugodne božićne blagdane. Pred nama je Boka, utonula u jedan čudan mrak. Iz onog blještavila, veličanstvenog božićnog ugođaja ulazimo u jedan prostor koji nije stvaran, koji tišti naše duše. Tješimo se, to je ipak Herceg-Novi, grad nastanjem većinskim pravoslavnim življem, njihov će Božić uskoro i oni će učiniti da se to vidi i osjeti kad za to dođe vrijeme.

Puni nade kako će nam se otvoriti slika blještavila i ljepote bokeljskih crkava, kao one što smo vidjeli u Hrvatskoj, prolazimo tjesnac Verige. Ne vjerujemo svojim očima, razočarenje, pred nama je naše svetište Gospa od Škrpjela, utonulo u mraku, dva mala rasvjetna tijela na otočiću, pokazuju kako se tu nalazi otočić sa crkvom. Poštišeni i s tugom u duši vozimo se Zaljevom hrvatskih svetaca, nadajući se kako ipak sve nije tako mračno. Ali, na žalost, stvarnost je poražavajuća. Naš Božić nije došao u Boku ili ga Božje slugе naši svećenici i Kotorška biskupija nije htjela učiniti veličanstvenim i onakvim kakvim treba biti i kako su to uradili naši susjedi u Hrvatskoj i u cijelom svijetu i kako smo svi mi očekivali. Ipak tješili smo sami sebe, sutra je Badnji dan, sutra će naše crkve zasjati u punom sjaju.

Badnji dan, 24. prosinca 2005. u Zaljevu svetaca. Isus je sišao među nas, naime, nije sišao na zemlju samo zato kako bismo slavili njegovo rođenje, nego da bi nam donio spasenje. A kako je rado došao u naše župne zajednice. Želi zajedništvo s njima. Želi napredak, rast svih naših župa. Traži našu suradnju i to svagdanju. Radostan je kad se okupljamo. A mi hrlimo našim crkvama posvetiti se tom našem Dobrotvoru, tom našem Spasitelju, našem Isusu. Međutim, njegovi sljedbenici, njegovi pastiri, ovog puta nisu nam priuštiti taj du-

PISMA ČITATELJA

ševni ugođaj. Naše crkve u Zaljevu svetaca bile su u mraku (nije kriva elektrodistribucija). Bol u duši, ipak dolazimo u crkvu našem dragom Bogu pomoliti se, jer mi smo tu zbog njega. Izlazeći iz crkve moje župe poslije svečane večernje mise, čije je dvorište bilo u mraku, jedan je vjernik primjetio: „Izgleda da se vraćam u komunističko doba kad se iz crkve izlazilo po mraku da se ne vidi tko je bio na misi.“ Ponoćka u kotorskoj katedrali uobičajno svečana, ali izvana katedrala u mraku izgleda tako tužno. Ne želim pitati svećenike zašto njihove i naše crkve nisu bile osvjetljene izvana, jer znam kako će mi dati neko po njima opravdano objašnjenje, ali postavljam pitanje, zar su žitelji Boke kotorske, Zaljeva svetaca, zaslužili da im se Božićno slavlje tako dočara? Zašto su nam crkve na Božić 2005. bile u mraku?

Naši prijatelji iz Bara nam javljaju o „Božićnim ugođajima“ kod njih. Ponoćnu misu, najljepšu svečanu euharistiju u godini nije predvodio nadbiskup barski, nije bio čak ni prisutan na toj svečanoj misi??? A svećenika u Zupcima i u Baru na Badnju večer, na svečanu misu, pratila je grupa policajaca, na njegov zahtjev, navodno da ga zaštiti od napada dječjih petardi. Ima li potrebe za komentar?

Iako s tugom u duši i neispunjenim duhovnim mirom, Božić smo proslavili u svojem domu, svečano u duhu Božjem i u znaku Božića.

Bog se nije rodio uzalud. On će rastjerati mrak i donijeti svjetlost. Isus nas je svojim rođenjem ispunio radošću, on vraća radost u srca prožeta tugom i nadu u duše slomljene beznađem. Isus, Kralj mira, unosi mir neba i kraljevstvo ljubavi u naš svijet prepun nemira. Prosvjetljuje nepoučene, izmiruje posvađane, sjedinjuje rastavljene, prikuplja raspršene.

Svaki čovjek bi mogao napisati svoju priču, svoj doživljaj Božića, ja sam napisao moju priču.

Dario Musić

Otvoreno pismo ministru prosvjete i znanosti RCG Slobodanu Backoviću

Gospodin Đuro Car iz Kotora, član našeg Društva, poslao nam je tekst otvorenog pisma ministru Backoviću, zamolivši za njegovu objavu u našem glasilu.

Cijenjeni gospodine Ministre,

Ja sam osoba u visokim godinama, a kao pomorac obišao sam mnoge zemlje svijeta. 18 godina živio sam u SAD, California.

Moji životni nazori su kozmopolitni, pa me to potaklo da Vam se obratim ovim pismom. Bilo bi više nego razborito, da zimski školski raspust obuhvati oba Božića. Djecu u školama dijeliti po konfesijama nije dobro, jer iz tih podjela radala su se mnoga zla. Na ovim prostorima narodu treba suživot i kultura mira i međusobnog razumijevanja. Mi smo u Europi i iz Europe se ne može bježati, pa i školski raspusti trebaju biti europski.

Moje pismo je kratko ali do-

voljno jasno da u pozitivnom smislu budem shvaćen.

Srdačno pozdravljam Vas i Vaše suradnike u Ministarstvu, građanin

S poštovanjem
Đuro Car

U nastavku pisma Đuro Car piše Uredništvu:

Ovdje u RCG zimski školski raspust ne obuhvaća oba Božića, pa se u školama 25. prosinca obavlja redovna nastava. Učenici koji slave Božić po Gregorijanskom kalendaru, imaju pravo opravdano izostati s nastave.

Kotorski Biskupski ordinarijat, politička stranka Hrvatska građanska inicijativa i Hrvatsko građansko društvo, pismeno je tražilo od Ministarstva prosvjete i znanosti Republike Crne Gore da zimski školski raspust obuhvati oba Božića, kao što je u Republici Hrvatskoj i gotovo u svim zemljama Europe. Na

žalost, kod mjerodavnih organa nije se naišlo na razumijevanje, pa ni uspjeha da zimski školski raspust obuhvati oba Božića.

Ovakav raspust ne odgovara i ne pripada kulturnom ambijentu Europe, a izgleda kako je prisutna neka eurofobija. Bilo bi uputno, da ljudi dobre volje, članovi Hrvatskog građanskog društva, kao i stranke Hrvatske građanske inicijative, u sve većem broju, putem pisama, zamole gospodina ministra Slobodana Backovića, da Božićni školski raspust obuhvati oba Božića. Naravno, pisma trebaju biti pisana biranim riječima, u kojima će se izražavati, kulturni, miroljubivi i demokratski nazori, koji pripadaju nama Hrvatima s ovih prostora. Nazori koji pripadaju svakom kulturnom čovjeku. Ima naša lijepa narodna izreka „Lijepim umiljatim riječima i rajska se vrata otvaraju...“

Moram li postati kriminalac da dobijem hrvatsko državljanstvo?

Ružan naslov, neprimjeren, razmišljam, možda bih ovo pismo mogao nasloviti nekako drugačije. Ali kako? Početak je studenoga, crnogorski dnevnik tisak tih je dana na prvim stranicama donio vijest o obračunu mafije u Španjolskoj, ubijen je šef klana **Mojmir Radulović**. Pišu o tome i hrvatske novine, Večernjak, Slobodna Dalmacija, Globus – hrvatski nacionalni tjednik, u svom broju br. 779 od 11.11.2005. svoju naslovnicu ilustrira slikama obitelji Mojmir Radulovića. Na tri stranice sa slikama u boji daje kronologiju života Radulovića. Vrlo „važna vijest“. Jedni pišu da je rođen u Podgorici, drugi da je iz mog rodnog Kotora. To me ne uzbuđuje, ovakve vijesti i reportaže su postale svakodnevica, pregledavam ih onako ovlaš. Čitam u „Globusu“ podnaslove tog priloga „hrvatske sigurnosne službe godinama su ga držale pod nadzorom, jer je bio pripadnik međunarodnog organiziranog kriminala.“ – Riječ

je o osobi čije se aktivnosti povezuju s organiziranim kriminalom u više država, istaknutom pripadniku mješovitog balkanskog podzemlja i sudioniku možda najpoznatijih kriminalnih afera u posljednjih destak godina – obavještava nas novinar „Globusa“. Čitam dalje – Mojmir je diplomirani ekonomist, podaci iz hrvatske policijske kartoteke počinju njegovim rođenjem u lipnju 1961. u Kotoru, u mojemu gradu. Sin je Milutina, državljanin SiCG i RH, u Hrvatskoj je diplomirao ekonomiju, jedno vrijeme boravio u Dubrovniku gdje je upoznao i današnju suprugu. Zastao sam iznenađen, za ne reći preneražen. Kriminalac ovakvog kalibra rođen u Crnoj Gori u crnogorskoj obitelji, a ima hrvatsko državljanstvo, tu sam stao, dalje me ništa nije interesiralo. Rođen sam 1960. godinu u Kotoru, nepunu godinu dana prije Mojмира, ali nisam tako „čuven“, običan sam čovjek – pomorac, radim za svoju

obitelj. Roditelji su mi Hrvati, odgajan sam u tom duhu, član sam hrvatske Udruge (HGDCG Kotor). Normalno je da i ja i moja djeca budemo članovi naše velike obitelji, naše nam matice Hrvatske. Ali želje su jedno a stvarnost je drugo, brzo sam došao do tog saznanja.

Povijesnim slijedom događanja, nama Hrvatima na ovim područjima, prvi put je omogućeno iskazivanje onoga što jesmo, to što smo Hrvati, a što nam je destljećima osporavano. Hrvatska je samostalna država, država svih Hrvata, pa i moja!!! Pun želje i lijepih osjećanja podnosim zahtjev za prijem u hrvatsko državljanstvo Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru. Nisam se uzbuđivao što je trebalo dugo vremena da se moj zahtjev razmotri, jer sam smatrao kako tu nema nikavih dilema. Ipak dogodilo se neočekivano, šok, moj zahtjev za prijam u hrvatsko državljanstvo je odbijen. Razočarenje u cijeloj obitelji.

Zar je moguće da me moja Hrvatska neće? Hoće, znam da hoće, ali tamo ima nekih ljudi, nekih propisa, koji to sprječavaju. Iako obeshrabren prvim pokušajem, ponovno podnosim zahtjev za prijam u hrvatsko državljanstvo. Ponovno ista procedura, plaćanje visokih pristojbi, ponovno iste dokumente treba priložiti kao da ona već u arhivama hrvatskih institucija nisu dovoljna ili nisu vjerodostojna. Ponovno nada, ali ovog puta s oprezom. Prilačem i potvrdu ovdašnjih hrvatskih udruga da sam pripadnik ove male hrvatske zajednice. Prošlo je preko dvije godine od mog ponovnog obraćanja institucijama koje su mjerodavne odobriti mi taj zahtjev, da me prime, ili mi napišu, ili mi kažu, kako sam i službeno pripadnik svog naroda, ali nikakve naznake, nikave obavijesti. Nade je sve manje, postupno se mirim s činjenicom – ne žele me.

Zar si mi zatvorila vrata zauvijek moja draga Hrvatsko? I ne samo meni, jer ovakvih slučaja ima još dosta, a ima i onih „drugih“ koji mi mašu putovnicom i guštaju što sam izopćen. Iako razočaran, ne posustajem. I ovo pišmo „Hrvatskom glasniku“ je vid mog protesta, mog nezadovoljstva, nadanja. Ponovo se vraćam „Globusu“, stranici 44, čitam kako je Radulović došao do hrvatskog državljanstva – „Dubrovačka veza“...

Isti tjednik u broju 787 od 6.1.2006. na stranici 84 donosi vijest – Semjon Mogiljevič, šef ruske mafije u Ukrajini ima četiri hrvatske putovnice. Zami-

slite čak četiri, nije mu bila dostatna jedna i to ne krivotvorene, već uredno izdane 1997. od službenih institucija Republike Hrvatske.

Vraćam se mojem naslovu, kad bih bio kriminalac vjerojatno bih imao putovnicu, ali ipak ja sam običan, pošten čovjek i takav ću ostati, ne želim se mijenjati, jedan od mnogih u ovoj našoj maloj hrvatskoj zajednici u Crnoj Gori, koji sam ostao uskraćen, razočaran, slobodno bez straha pristupiti mojem matičnom narodu. Nitko meni

Članak objavljen u „Globusu“

ovdje ne osporava moje htijenje, ja sam državljanin ove države Republike Crne Gore, i nitko mi to ne osporava, ali moji korijeni su u Hrvatskoj i ne želim ih iščupati, iako me sadašnji hrvatski propisi i zakoni navode na to. Ja nisam uspio ostvariti svoju želju, moj san, a moja djeca to neće moći pogotovo. Zbogom Hrvatsko, žao mi je što nas odbacuješ, što nas nećeš, i ne samo mene i moje, ima nas još dosta takvih.

Ž. K.

Riječi pohvale časopisu „Hrvatski glasnik“ iz Pariza

U „Hrvatskom glasniku“ broj 16 pisali smo o bratstvu Kamenarović. Prof. dr. Ivan Pavov Kamenarović, koji živi i radi u Parizu tom prigodom nam je uputio pismo u kojem nam zahvaljuje na pisanju o Kamenarovićima i upućuje nam pohvale za list. Prenosimo u cjelosti njegov tekst:

Ricevo oggi il numero 16 di Vostra bella rivista, a Vi ne ringrazio moltissimo. Come di so-

lito, la rivista è di ottima tenuta, aggradevole a leggere e bene illustrata. Che lavoro enorme! Congratulazioni! Tanti ottimi saluti Ivan Kamenarovic.

(Primio sam danas broj 16 vašeg lijepog časopisa, i mnogo Vam zahvaljujem. Kao po običaju, časopis je izvrsnog sadržaja, dopadljiv za čitanje i lijepo ilustriran. Kakav ogroman posao! Čestitam! Mnogo srdačnih pozdrava, Ivan Kamenarović)

Bokeški govor minulih vremena

Tako smo nekad zborili

ČAKULAT – časkati, čavrljati. „Nemam ti sad kad, ali ćemo čakulat popodne, jer sam sama doma, pa smo ti onda libere.“ „Koliko je čakulao, nije mu se noćas vezao jezik.“

ČAPAT – uhvatiti, zgrabiti. „Čapala fa je furija, pa ne zna što čini.“ „Jesi li čapao koju gavicu.“

ČIKARA – šalica za bijelu i crnu kafu. „Koje ste čikare slomili ove godine.“ „Uspi mi jednu čikaricu kafe, više se stanjala.“

GAETA – oveća barka koja nosi mrežu. „Uvatili smo dvije gaete ribe.“ „Krenuli su gaetom, biće sigurno da idu na palombiće.“

GALIJOT, GALIJOTICA – mangup, lukava osoba, žen-skaroš; žena slobodnijeg ponašanja. „Sin mu je veliki galijot.“ „Ne volim da ide sa tim galijotom, jer će ga na svašta navest.“ „Čuvaj se od nje, ona ti je velika galijotica.“ „Kakva je to galijotica nema takve u Kotoru.“

KAMPANJUO – zvonik. „Popeo se na kampanjuo, pa me strah da ne pane.“ „Tripo Mirin ti vidi s ponte koja je ura na kampanjuo sv. Tripuna.“

KANAVACA – kuhinjska krpa. „Danas sam kupila kanavacu na metre, dođe mi jeftinije.“ „Posuši te pjate s onom bijelom kanavacom, a pošadu sa škruom.“

KARAKLAK – Zatvor u koji su zatvarali ljude za sitne presteupe, sitne krađe, pijanstvo. „Bumbio je malo više, pa su ga povelili u karaklak i ujutro su ga puštili.“ „Nemoj ti mnogo blaterat, jer ti mogu učinjet da pođeš pod karaklak.“

LAMPAT – sijevati; brzo ići. „Ružno će vrijeme, lampa od šiloka.“ „Grmjelo, lampalo, moja Gracijana, moram odit za vodu.“

LAVANDERA – pralja; brbljiva žena, prostakuša. „Nema ti više lavandera, sad ti makine peru robu.“ „Što si lajava, kao lavandera.“

LEŠO – Kuhan u vodi; fig. bolestan. „Danas imam za objed lešo meso i leše patate.“ „Bogami je lešo, sigurno je čapao influencu, jer je indiro.“

LUČIDAT – čistiti srebro (ili metal, namještaj): „Svaku subotu lučidavam srebro i kvake na vrata.“ „Lučidaj tu pošadu, vidi kako je pocrnjela.“

RABIJA – ljutnja, inat, bijes. „Ona ti to od rabije nije čela učinjet.“ „Uvatila ga je rabija, ostavi ga na mir.“

RONJAT – gundati. „Ovaj stari ronja po vas božji dan.“ „Nije nikad konten, vazda ronja po kući.“

ROVINAT, RUVINAT – oštetiti, upropastiti. „Ta deca su mi sve rovinala.“ „Za inat mi je sve ruvinala.“

(Iz knjige „Romanizmi u Crnoj Gori – jugoistočni dio Boke Kotorske“, autorice Vesne Lipovac Radulović)

POZIVAMO SVE ČITATELJE, HRVATSKE UDRUGE I STRANKU DA SVOJIM PRILOZIMA SUDJELUJU U KREIRANJU NAŠEG ZAJEDNIČKOG ČASOPISA „HRVATSKI GLASNIK“ – GLASILA HRVATA CRNE GORE

IZ BOČARSKOG KLUBA „NAPREDAK“ – TIVAT

Bočarski klub „Napredak“ iz Tivta 19. rujna 2005. godine sudjelovao je po drugi put na jednom međunarodnom bočarskom turniru. Domaćin turnira bio je bočarski klub „Gruda“ iz Gruda u BiH.

Na tom su turniru sudjelovale i bočarske momčadi iz Osijeka, Zagreba, Imotskog, Omiša, Tivta i momčad domaćina iz Gruda.

Natjecateljski dio je prošao u prijepom sportskom ozračju i međusobnom druženju. Turnir se održao u novosagrađenoj bočarskoj dvorani s 8 terena u kojoj će se 2007. god. održati svjetsko prvenstvo u bočanju.

Našu momčad su predstavljali: **Tonči Marković, Tripo Luković, Ilko Abović i Dragan Vojnić.**

Zauzeli su zavidno sedmo mjesto od ukupno 16 momčadi koje su se natjecale.

Bočarski klub „Gruda“ darivao je, između ostalog, naš mladi klub kompletom majica, a to je nama veoma vrijedan i cijenjen poklon.

Mnogo toga bi se moglo napisati o gostoljubivosti domaćina i ljepotama toga grada, a mi želimo ovom prilikom i preko „Hrvatskog glasnika“ posebno zahvaliti predsjedniku BK „Grude“ Matu Brzici, koji je izrazio želju da s ostalim sudionicima ovoga turnira posjeti Tivat i Boku Kotorsku.

Nakon drugog nastupa BK „Napredak“ na međunarodnim turnirima, u Tivtu je 26. rujna 2005. održan međunarodni turnir mladih bočara pod pokroviteljstvom Bočarskog saveza Crne Gore. Na turniru u Tivtu sudjelovale su mlade reprezentacije iz: Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore.

Nakon završetka međunarodnog turnira mladih bočara u prostorijama HKD „Napredak“ u Tivtu održan je prigodni domjenak kome su osim sudionika turnira nazočili generalni konzul Republike Hrvatske u Crnoj Gori **Ivan Škarić**, potpredsjednik Očine Tivat **Krsto Bošković**, predsjednik Skupštine Tiat **Mato Marović**, izbornik mlade boarske reprezentacije Crne Gore **Fran Krstović**, **Mato Krstović**, legenda bočanja u Tivtu, **Silvio Marković**, predsjednik HKD „Napredak“, i **Andrija Krstović**, povjerenik HGDCG-a za Tivat i član našeg bočarskog kluba.

U uvjerenju i želji kako ćemo ove godine mi biti domaćini jednog ovakvog međunarodnog turnira, upućujemo poziv svim hrvatskim udrugama i institucijama te čelnicima primorskih općina da nam pomognu u ostvarenju ovakvog natjecanja.

Bankovni račun našeg kluba je: **510-10807-17** kod Crnogorske komercijalne banke – Tivat.

Tajnik BK „Napredak“
Anđelo Škanata

SADRŽAJ

Uvodnik	Kotor i okolica na Listi svjetske prirodne i kulturne baštine
GODINA RASPLETA.....3	DUGOROČNA STRATEGIJA OČUVANJA NASLJEDSTVA..... 24
U povodu Božićnih blagdana održani brojni koncerti u Kotoru	Otkriti bogatstvo srca
RASPJEVANI PROSINAC4	JEDAN ZA DRUGOGA 26
U župama Kotorske biskupije i Barske nadbiskupije	Sanacijom poslije potresa hercegovačka utvrda Forte mare izgubila povijesnu prepoznatljivost
PROSLAVLJENI BOŽIĆNI BLAGDANI.....26	KAO DA JE SAZDANA IZ JEDNOG DAHA 27
Tradicionalna svečanost za najmlađe u čast sv. Nikole	Upoznajmo Hrvatsku (13)
DJEČJA RADOST U TIVTU7	ZAGREBAČKA ŽUPANIJA 29
Od legende do mita	Pomorska bratstva u Boki
KAKO JE SVETI NIKOLA POSTAO DJED MRAZ?8	BRATSTVO MILOŠEVIĆ..... 31
Posjet predsjednika Crne Gore Filipa Vujanovića Vatikanu	Iz kotorskog arhiva
MIRNA BUDUĆNOST CRNOJ GORI9	BLUDNI ŽIVOT U KOTORU POČETKOM XX. STOLJEĆA..... 34
U Kotoru od 13. siječnja do 12. veljače 2006. godine održane tradicionalne Tripundanske svečanosti	Jedan osvrt na estetski problem središnjeg trga u Perastu
TRADICIJA DUGA OSAM STOLJEĆA11	TRG SV. NIKOLE BI TREBALO REKONSTRUIRATI..... 35
Topla nostalgična priča Hrvata Boke kotorske u Amsterdamu	Miljenka Mirošević-Gašler
BILO NAM JE LIJEPO14	KREATORKA MINIJATURA BOKEŠKIH NOŠNJI..... 36
KRONIKA HGDCG-a.....16	Iz pera naših pjesnika: Jovan Martinović (3)
Novosti iz dopunske nastave na hrvatskom jeziku u Kotoru i Tivtu	KOTORSKI KANCONIJER 38
DJEČJA MAŠTA MOŽE SVAŠTA.....20	Božić 2005. u Zaljevu hrvatskih svetaca
U Pomorskom muzeju Crne Gore u Kotoru promoviran Godišnjak LIII.	ZAŠTO SU CRKVE U BOKI BILE U MRAKU?..... 39
ČUVAR TRADICIJE I SJEĆANJA22	PISMA ČITATELJA.....41
	IZ BK „NAPREDAK“ – TIVAT.....42

*Čuvajmo šume od požara,
a prirodu od zagađivanja!*

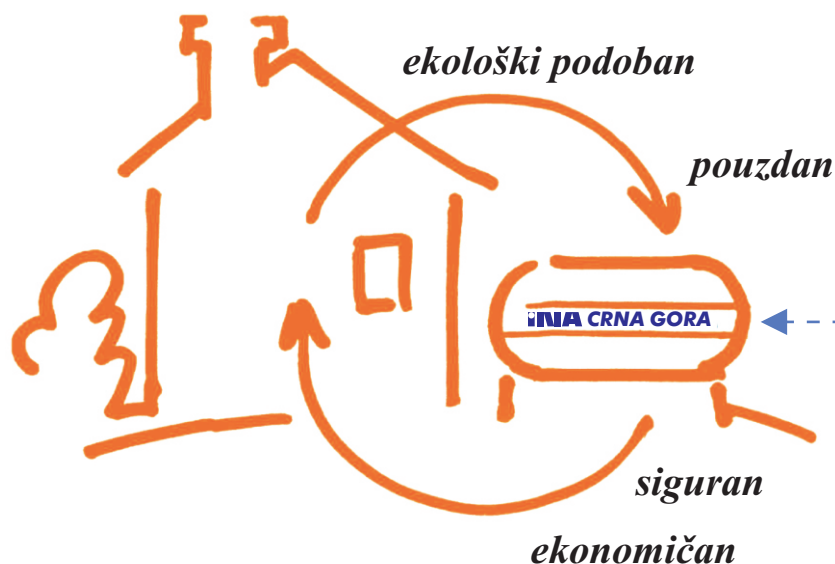
INA CRNA GORA vam nudi

*propan-butan **plin***

u malim spremnicima

volumena 1,8; 2,7 i 4,85 m³ uz izuzetne pogodnosti

*za dodatne obavijesti u
vezi s najmom spremnika
i mogućnostima primjene,
obratite se u centralu
INA Crna Gora, Kotor,
Dobrota 3*

INA CRNA GORA d.o.o. Kotor Dobrota 3

tel.: +381 82 334 974, +381 82 334 969, fax: +381 82 302 004,
e-mail: inacg-kotor@cg.yu

Split Ship Management

SSM, Boktuljin put bb, POB 305, 21000 Spil, CROATIA
tel: +385 21-558-558; fax: +385 21-558-555; e-mail: ssm@ssm.htnet.hr

1

Događaji koji su obilježili proteklo dvomjesjeće:

Odozgo na dolje: Medicinski skup „Suvremena dijagnostika i terapija šećerne bolesti“ u Kotoru (na slici predavači iz Zagreba s domaćinima iz Kotora)

• Promovirana ideja o formiranju Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore (S. Leban i A. Jakovčević na sastanku s predstavnicima hrvatskih udruga i političke stranke iz Crne Gore u Hrvatskoj gospodarskoj komori u Kotoru) • Dani kulture manjina Crne Gore u Tivtu (nastup klape „Jadrani“ iz Tivta)

Slika u pozadini: Izložba knjiga „Interliber 2005.“ na Zagrebačkom velesajmu